

บทที่ 2

เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาการเปรียบเทียบการปฏิบัติงานตามมาตรฐานการพยาบาล อาชีวอนามัยของพยาบาลระหว่างสถานประกอบการขนาดกลางกับขนาดใหญ่ ในเขตนิคมอุตสาหกรรมอมตะนคร จังหวัดชลบุรี ซึ่งผู้วิจัยได้ทบทวนวรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อเป็นแนวทางในการศึกษา ดังนี้

ตอนที่ 1 มาตรฐานการพยาบาลอาชีวอนามัยของพยาบาลในสถานประกอบการ

ตอนที่ 2 แนวคิดการปฏิบัติงานตามมาตรฐานการพยาบาลอาชีวอนามัย

ตอนที่ 3 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ตอนที่ 1 มาตรฐานการพยาบาลอาชีวอนามัยของพยาบาลในสถานประกอบการ

ประเทศไทยได้กำหนดมาตรฐานของระบบบริหารจัดการความปลอดภัย โดยกระทรวงอุตสาหกรรม ขณะเดียวกันได้มีข้อจำกัดของมาตรฐานต่าง ๆ จนถึงเดือนธันวาคม 2547 คณะกรรมการไตรภาคีระดับประเทศก็ได้ให้การรับรองร่างเรื่องอาชีวอนามัยและความปลอดภัยตามข้อเสนอแนะของคณะกรรมการด้านกฎหมาย คาดว่าน่าจะประกาศใช้ใน ปี พ.ศ. 2549 ในการบริหารจัดการโดยใช้วงจรเดมมิง วางแผน ดำเนินการ ตรวจสอบ และแก้ไข ปรับปรุงใหม่ ซึ่งเป็นพื้นฐานของระบบบริหารจัดการที่ดี โดยผ่านโครงสร้างของนโยบายการจัดระบบการวางแผนการดำเนินงานและการประเมินผลอย่างต่อเนื่อง (Chavalitmitikul, 2005)

เมื่ออิสรภาพในการปฏิบัติงานเพิ่มขึ้น Deming (1982 อ้างถึงใน Rogers, 2003) ได้กระตุ้นให้มีการจัดตั้งมาตรฐานต่าง ๆ โดยสมัครใจ ทั้งนี้เนื่องมาจากการควบคุมภายในระบบเอง หลักเกณฑ์ที่จะต้องปฏิบัติตามข้อกำหนดของรัฐ เป็นอิสรเสรีภาพที่มีคุณค่าจากการดูแลกำหนดมาตรฐานของอาชีพ โดยกลุ่มผู้ปฏิบัติ ในปี ค.ศ. 1988 สมาคมพยาบาลจึงเห็นความสำคัญของการที่วิชาชีพพยาบาลจะได้กำหนดมาตรฐานการปฏิบัติงาน คุณภาพที่พึงปรารถนา และขอบเขตการทำงาน โดยผ่านจรรยาบรรณของวิชาชีพ มาตรฐานการทำงาน หรือองค์กรตรวจสอบคุณภาพ มาตรฐานการทำงาน ทั้งนี้เพื่อให้สังคมได้ไว้วางใจ ความรับผิดชอบของวิชาชีพที่สามารถปฏิบัติงานมีคุณภาพดี ได้มาตรฐาน สามารถตรวจสอบได้ ก่อให้เกิดผลลัพธ์ที่มีต่อคุณภาพงาน สะท้อนค่านิยมในการทำงานของวิชาชีพพยาบาล

มาตรฐานของการปฏิบัติการพยาบาลในคลินิก ที่จัดกลุ่มอยู่ในประเภทของมาตรฐานในการพยาบาล รูปแบบการประกันคุณภาพ และเครื่องมือประเมินคุณภาพการทำงาน มีกิจกรรม

ที่ต้องปฏิบัติอยู่ 9 กิจกรรม ดังต่อไปนี้

1. การพัฒนามาตรฐานสำหรับการปฏิบัติงานในวิชาชีพ ควรจะมีทิศทางของมาตรฐานเชิงระบบนับตั้งแต่โครงสร้าง กระบวนการ และผลลัพธ์ รวมถึงมาตรฐานต่าง ๆ ที่จัดขึ้น ควรจะได้รับการตรวจสอบความตรงเป็นระยะ ๆ อย่างต่อเนื่องด้วยกลไกที่ได้กำหนดขึ้นเพื่อสามารถนำไปสู่การปฏิบัติได้จริง ๆ
2. วิธีของการเพิ่มพูนศักยภาพให้มีความสอดคล้องทั้งด้านกฎหมาย และวิชาชีพ จะประกอบไปด้วย การอนุมัติยินยอมให้ปฏิบัติอย่างเป็นลายลักษณ์อักษร เช่น เกียรติบัตร วุฒิบัตร และการควบคุมกำกับผลงาน การทดสอบทักษะในการทำงานของผู้ปฏิบัติ เหล่านี้เป็นต้น
3. การศึกษาต่อเนื่อง เป็นการปรับปรุงองค์ความรู้ให้มีความทันสมัย และสนับสนุนทักษะในการปฏิบัติงานของกระบวนการปฏิบัติพยาบาล ช่วยเสริมสร้างศักยภาพใหม่ ๆ ในการทำงาน
4. กระบวนการตรวจสอบ เช่น กระบวนการของการเก็บรวบรวมข้อมูลจากตัวอย่างที่เป็นตัวแทนของกลุ่มเป้าหมาย หรือองค์ประกอบที่กำหนดในการให้บริการเฉพาะอย่าง พยาบาลควรให้บริการเฉพาะโรค เช่น กรณีเกิดอุบัติเหตุ ตรวจสอบตั้งแต่ โครงสร้าง กระบวนการ ผลลัพธ์ ตลอดจนเกณฑ์ที่ใช้ในการประเมินผลลัพธ์ ดำเนินการให้สอดคล้องกับลักษณะงานโดยรวม ออกมาในรูปแบบ Chart Review การตรวจสอบควรมีการทบทวนแผนงาน การสัมภาษณ์ วิธีการตรวจสอบใคร อยู่ไหน วิธีใช้ตรวจสอบ
5. การควบคุมกำกับ พิจารณาได้จากมีการตรวจสอบบันทึกรายงานสั้น ๆ สังเกตตัวแทนกลุ่มเป้าหมายโดยตรง การสุ่มตรวจเป็นครั้งคราว เช่น การสังเกต ทักษะ การตรวจสอบภาพ การบริหารจัดการดูแล หรือบันทึกรายงานการทำงานของพยาบาล
6. การระบุปัญหาที่เกิดขึ้นและดำเนินอยู่ในปัจจุบัน รวมถึงการรายงาน กระบวนการควบคุมกำกับที่กำลังทำอยู่ โดยดูจากเอกสารรายงานถึงความก้าวหน้า สามารถควบคุมปัญหาไม่ให้ลุกลาม การแก้ปัญหาจากการประชุม การเข้าถึงแหล่งข้อมูลที่มีคุณค่า ได้มีโอกาสใช้ประโยชน์หรือไม่ มีส่วนร่วมในการปรับปรุงหรือไม่
7. ทบทวนกระบวนการใช้ทรัพยากรในหน่วยงาน ห้องพยาบาล มีการกำหนดว่าพอเพียงหรือไม่อย่างไรบ้าง งบประมาณเพียงพอไหม ภาระงานเป็นอย่างไร
8. การบริหารจัดการความเสี่ยง การออกแบบกิจกรรม เพื่อป้องกันการผิดพลาด หรือสูญเสีย อันตรายต่อสุขภาพของคนงาน มีการตรวจสอบความปลอดภัย เฝ้าระวังทางสุขภาพ เป็นครั้งคราว

ในปี พ.ศ. 2545 วราศรี สิตลพฤกษ์ และคณะ (2545ก) ได้ศึกษามาตรฐานเชิงกระบวนการ พยาบาลอาชีวอนามัยในสถานประกอบการ สำหรับการจัดบริการดูแลสุขภาพอนามัยและความปลอดภัยของหน่วยบริการสุขภาพในสถานประกอบการ โดยมีแนวทางปฏิบัติ และประเมินการบรรลุผลการปฏิบัติงานที่กำหนดเป็นมาตรฐานขั้นต่ำ ขั้นตอนการศึกษาประกอบด้วย การจัดทำมาตรฐานการพยาบาลอาชีวอนามัยในสถานประกอบการ โดยใช้เทคนิคเดลฟายและการศึกษาความเป็นไปได้ในการนำมาตราฐานการพยาบาลอาชีวอนามัยและการประเมินความเป็นไปได้ในการนำไปปฏิบัติ ผลการศึกษาการสร้างมาตรฐานเชิงกระบวนการพยาบาลอาชีวอนามัยในสถานประกอบการ ได้มาตรฐาน 6 ด้าน ดังรายละเอียดต่อไปนี้

มาตรฐานด้านที่ 1 การบริหารองค์กรของหน่วยบริการสุขภาพ จำแนกได้ 2 มาตรฐาน คือ มาตรฐานที่ 1

ข้อความมาตรฐาน พยาบาลประจำสถานประกอบการ ต้องมีส่วนร่วมในการยกร่าง และพัฒนานโยบาย การดำเนินงานด้านสุขภาพอนามัย และความปลอดภัยของลูกจ้างในสถานประกอบการให้เป็นไปตามที่กฎหมายกำหนด

เกณฑ์

1. พยาบาลประจำสถานประกอบการมีส่วนร่วมในการประชุมคณะกรรมการความปลอดภัย อาชีวอนามัย และสภาพแวดล้อมในการทำงานของสถานประกอบการเพื่อให้ข้อมูล คำปรึกษา และข้อเสนอแนะเชิงนโยบายด้านสุขภาพอนามัยและความปลอดภัยของลูกจ้าง
2. พยาบาลประจำสถานประกอบการร่วมในการยกร่างกำหนดและพัฒนานโยบายด้านสุขภาพอนามัยและความปลอดภัยของลูกจ้างเป็นลายลักษณ์อักษร และครอบคลุมตามข้อกำหนดกำหนด เพื่อเป็นกรอบในการดำเนินงานด้านสุขภาพอนามัยและความปลอดภัยของลูกจ้าง
3. มีแผนภูมิของสถานประกอบการไว้ในหน่วยบริการสุขภาพ เพื่อแสดงถึงสายงานการบังคับบัญชาของหน่วยบริการสุขภาพ
4. พยาบาลประจำสถานประกอบการจัดทำวัตถุประสงค์ เป้าหมายและกิจกรรมการบริหารสุขภาพอนามัยและความปลอดภัย เพื่อเป็นแนวทางในการจัดระบบการให้บริการสุขภาพอนามัยและความปลอดภัยของลูกจ้าง
5. จัดหน่วยบริการสุขภาพให้สามารถบริการ เรื่อง การตรวจวินิจฉัยทางการแพทย์ การรักษาพยาบาลเบื้องต้น หรือ เป็นที่ปรึกษาด้านสุขภาพอนามัยและความปลอดภัยของลูกจ้างตามข้อกำหนดของกฎหมายที่เกี่ยวข้อง

ผลลัพธ์

1. พยาบาลประจำสถานประกอบกิจการเป็นกรรมการในคณะกรรมการความปลอดภัย อาชีวอนามัยและสภาพแวดล้อมในการทำงานของสถานประกอบกิจการ หรือ เข้าร่วมประชุม คณะกรรมการความปลอดภัยอาชีวอนามัยและสภาพแวดล้อมในการทำงาน

2. หน่วยบริการสุขภาพมีนโยบายการให้บริการสุขภาพ สอดคล้องกับนโยบายด้านสุขภาพอนามัยและความปลอดภัยขององค์กร และปรับปรุงให้ทันสมัยอยู่เสมอ

3. หน่วยบริการสุขภาพมีวัตถุประสงค์ เป้าหมายและกิจกรรมการให้บริการสุขภาพ เป็นลายลักษณ์อักษรอย่างชัดเจน และมีแผนภูมิของสถานประกอบกิจการไว้ในหน่วยบริการสุขภาพ

4. หน่วยบริการสุขภาพมีพยาบาลอาชีวอนามัยให้บริการด้านสุขภาพอนามัยและความปลอดภัยตามกฎหมายกำหนด

แนวทางการปฏิบัติงาน/วิธีการปฏิบัติสำหรับพยาบาล

1. ร่วมกำหนดนโยบายหรือจัดทำแผนงานหรือโครงการกิจกรรมด้านสุขภาพและความปลอดภัยให้ลูกจ้าง

2. มีส่วนร่วมในการสำรวจสภาพแวดล้อม (ข้อมูลปฐมภูมิ) หรือขอข้อมูลด้านสิ่งแวดล้อม (ข้อมูลทุติยภูมิ) ศึกษาโครงสร้างการผลิตของฝ่ายต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการผลิต บทบาท จำนวนลูกจ้าง ข้อมูลการบาดเจ็บหรือเจ็บป่วย เพื่อเป็นองค์ประกอบสำคัญในการร่วมกำหนดนโยบายหรือจัดทำแผนงานหรือโครงการด้านสุขภาพและความปลอดภัยของลูกจ้าง

3. ศึกษาโครงสร้างหลักของการบริหารองค์กรของสถานประกอบกิจการและจัดทำแผนภูมิ เพื่อแสดงถึงสายการบังคับบัญชาและการประสานงานในองค์กร เมื่อจะต้องจัดบริการหรือจัดทำโครงการ

4. จัดทำวัตถุประสงค์ เป้าหมายการดำเนินงานการจัดบริการไว้ในหน่วยบริการสุขภาพ โดยให้สอดคล้องกับนโยบายของสถานประกอบกิจการ ไว้เป็นลายลักษณ์อักษร

5. เข้าร่วมประชุมคณะกรรมการความปลอดภัยอาชีวอนามัยและสภาพแวดล้อมในการทำงานของสถานประกอบกิจการ เพื่อมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบาย หรือให้ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการดูแลสุขภาพลูกจ้างให้ครอบคลุมตามกฎหมายกำหนด

6. ต้องทำงานเป็นทีมโดยประสานหลายสาขาวิชาชีพร่วมกันเพื่อให้สามารถจัดบริการให้ครอบคลุมกลุ่มเป้าหมายและได้ตามแนวกำหนดของกฎหมายที่เกี่ยวข้อง

7. ประสานงานโดยยึดความยืดหยุ่นเพื่อให้เกิดความสามัคคีและเห็นพ้องต้องกันในการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นระหว่างการดำเนินงาน อันจะส่งผลให้งานออกมาเป็นที่พอใจของทุกฝ่าย

8. หมั่นศึกษาหาความรู้เพื่อนำมาพัฒนางานที่ปฏิบัติและสร้างการยอมรับให้เกิดในสถานประกอบกิจการ

9. ประเมินกิจกรรมที่จัดขึ้นเพื่อการปรับปรุงแก้ไขในการดำเนินงานครั้งต่อไป การตรวจสอบเพื่อให้บรรลุมาตรฐาน

1. เป็นคณะกรรมการความปลอดภัยอาชีวอนามัยและสภาพแวดล้อมในการทำงาน อาชีวอนามัยและความปลอดภัย และร่วมประชุมในคณะกรรมการความปลอดภัยอาชีวอนามัยและสภาพแวดล้อมในการทำงานเพื่อร่วมกำหนดนโยบายด้านสุขภาพและความปลอดภัยไว้ในหน่วยบริการสุขภาพให้แก่ลูกจ้าง

2. มีนโยบายด้านสุขภาพและความปลอดภัยของสถานประกอบกิจการและของหน่วยบริการสุขภาพแสดงให้เห็นชัดเจน

3. มีแผนงานและวัตถุประสงค์ เป้าหมายและกิจกรรมการให้บริการด้านสุขภาพอนามัยและความปลอดภัยเป็นลายลักษณ์อักษร ไว้ในหน่วยบริการสุขภาพ และมีการปรับปรุงให้ทันสมัยต่อเหตุการณ์

4. มีผลการตรวจสุขภาพและผลการตรวจประเมินทางสิ่งแวดล้อมการทำงานที่ถูกถามต่อสุขภาพเพื่อนำมาใช้ในการกำหนดนโยบายด้านสุขภาพและความปลอดภัย

5. มีการดำเนินการร่วมกับหน่วยงานอื่น ๆ ในกิจกรรมของสถานประกอบกิจการและแผนปฏิบัติงานร่วมกัน

6. มีโครงการในหน่วยบริการสุขภาพที่กำหนดขึ้นโดยการประสานงานกับหน่วยงานทั้งภายในและภายนอกสถานประกอบกิจการ โดยได้รับความร่วมมือและมีผลการดำเนินงาน

7. สถานประกอบกิจการจัดจ้างพยาบาล ที่มีคุณสมบัติที่กฎหมายกำหนด เพื่อให้สามารถดำเนินงานด้านสุขภาพและความปลอดภัยได้ ตามที่ระบุไว้ในกฎหมายที่เกี่ยวข้อง

8. มีแผนการฝึกอบรมประจำปีไว้ในหน่วยบริการสุขภาพ และพยาบาลประจำสถานประกอบกิจการได้รับการอบรม/ ประชุม/ สัมมนาเพื่อพัฒนาตนเองในการปฏิบัติงานอย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง

9. มีรายงานการประเมินกิจกรรมที่สร้างขึ้นเพื่อการปรับปรุงแก้ไขในการดำเนินงานต่อไป มาตรฐานที่ 2

ข้อความมาตรฐาน พยาบาลประจำสถานประกอบกิจการส่วนหนึ่งขององค์กร สถานประกอบกิจการ ต้องให้บริการที่ได้มาตรฐานคุณภาพของงานอาชีวอนามัยและข้อกำหนดของกฎหมายที่เกี่ยวข้อง

เกณฑ์

1. พยาบาลประจำสถานประกอบกิจการมีคุณสมบัติตามข้อกำหนดของกฎหมายที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้สามารถจัดบริการสุขภาพอนามัยและความปลอดภัยได้ตามกฎหมาย
2. พยาบาลประจำสถานประกอบกิจการเป็นพนักงานประจำของสถานประกอบกิจการ
3. พยาบาลประจำสถานประกอบกิจการต้องพัฒนาความรู้อย่างต่อเนื่อง และทันเหตุการณ์
4. พยาบาลประจำสถานประกอบกิจการกำหนดมาตรฐานการให้บริการในหน่วยบริการ

สุขภาพ

5. หน่วยบริการสุขภาพมีระบบบริการที่สอดคล้องกับเป้าหมาย วัตถุประสงค์ของงานที่กำหนดไว้

6. พยาบาลประจำสถานประกอบกิจการมีการพัฒนาคุณภาพของงานการพยาบาลอยู่เป็นประจำ

7. พยาบาลประจำสถานประกอบกิจการ มีส่วนร่วมในการพัฒนาและบริหารจัดการทรัพยากรด้านการให้บริการสุขภาพอนามัยและความปลอดภัย โดยคำนึงถึงประสิทธิภาพและประสิทธิผลของงาน

ผลลัพธ์

1. พยาบาลประจำสถานประกอบกิจการเป็นผู้จัดการหน่วยบริการสุขภาพ และรับผิดชอบในกิจกรรมการดูแลสุขภาพของลูกจ้างในขอบเขตของกฎหมายที่เกี่ยวข้อง
2. มีมาตรฐานในการดูแลสุขภาพอนามัยและความปลอดภัยของลูกจ้าง และรักษามาตรฐานได้อย่างมีประสิทธิภาพตามที่กฎหมายกำหนด
3. ลูกจ้างได้รับบริการด้านสุขภาพอนามัยและความปลอดภัยตามแนวทางการให้บริการสุขภาพอนามัยและความปลอดภัย
4. มีโครงการเพื่อดูแลสุขภาพลูกจ้างที่ได้รับการสนับสนุนจากผู้บริหารองค์กร
5. มีคู่มือการปฏิบัติงานของพยาบาลประจำสถานประกอบกิจการ(Nursing Protocols or Procedure) และเครื่องชี้วัดคุณภาพงานไว้ในหน่วยบริการสุขภาพ
6. มีการนำเอาระบบคุณภาพมาใช้ในการดำเนินงานจัดบริการสุขภาพในหน่วยบริการสุขภาพ

แนวทางการปฏิบัติงาน/ วิธีการปฏิบัติสำหรับพยาบาล

1. พยาบาลประจำสถานประกอบกิจการต้องได้รับการอบรมเฉพาะทางการพยาบาลอาชีวอนามัยจากหน่วยงานที่ได้รับการรับรองตามกฎหมาย เพื่อให้สามารถเข้าใจปัญหาและแนวทางการดำเนินงานดูแลสุขภาพลูกจ้าง

2. หาความรู้ให้ทันสมัยในเรื่องของกฎหมาย ข้อกำหนดและเทคโนโลยีต่าง ๆ เพื่อนำมาประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์ในการจัดบริการทั้งในด้านสุขภาพ และความปลอดภัยของลูกค้า

3. หาข้อมูลแหล่งประโยชน์ในชุมชนที่ใกล้ชิดสถานประกอบการ เช่น สถานพยาบาล สถาบันการศึกษา ศูนย์บริการสุขภาพต่าง ๆ ทั้งนี้เพื่อขอรับการสนับสนุน หรือประสานเมื่อต้องการจัดบริการแก่ลูกค้าทั้งในด้านการส่งเสริมสุขภาพ การรักษาพยาบาล การป้องกันโรค/ อุบัติเหตุ การฟื้นฟูสมรรถภาพ

4. พยาบาลประจำสถานประกอบการ มีสิทธิเท่าเทียมกับลูกจ้างอื่นในสถานประกอบการ เพื่อเป็นการสร้างขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงาน

5. จัดทำมาตรฐานการดำเนินงานของหน่วยบริการสุขภาพ ทำการตรวจสอบ ปรับปรุงงานโดยทบทวนวิเคราะห์กิจกรรมการบริหารให้สอดคล้องปัญหาสุขภาพ ความต้องการของลูกค้า และกฎหมายคุ้มครองสุขภาพลูกจ้าง

6. จัดบริการสุขภาพอนามัยและความปลอดภัยให้ได้ตามขอบเขตของกฎหมายกำหนด

7. มีการวิเคราะห์หาความจำเป็นในการจัดบริการทางด้านสุขภาพอนามัยและความปลอดภัยในกลุ่มลูกจ้าง

8. หาแนวร่วมอาสาสมัครในการดำเนินงานหรือโครงการ โดยจัดทำเป็นแบบสอบถาม เพื่อความสำเร็จในการดำเนินงาน

การตรวจสอบเพื่อให้บรรลุมาตรฐาน

1. พยาบาลที่ปฏิบัติงานในหน่วยบริการสุขภาพของสถานประกอบการมีคุณสมบัติตามที่กฎหมายกำหนด

2. พยาบาลประจำสถานประกอบการได้เข้ารับการอบรมหรือสัมมนา ในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับงานอาชีวอนามัยอย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง

3. มีข้อมูลรายชื่อ สถานที่ตั้ง พร้อมหมายเลขโทรศัพท์ ของสถานบริการ เพื่อขอรับการสนับสนุนการจัดบริการ เตรียมไว้ในหน่วยบริการสุขภาพ

4. พยาบาลได้รับการบรรจุเป็นพนักงานของสถานประกอบการ

5. มีการจัดทำมาตรฐานการบริการของหน่วยบริการสุขภาพและมีการจัดทำหรือจัดหาคู่มือการปฏิบัติงานของพยาบาลประจำสถานประกอบการไว้ในหน่วยบริการสุขภาพ

6. มีกลุ่มอาสาสมัคร ชมรม หรือแนวร่วมกลุ่มต่าง ๆ ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับงานอาชีวอนามัยเกิดขึ้นในสถานประกอบการ

7. มีโครงการเพื่อสุขภาพและความปลอดภัยให้ลูกจ้างที่ได้รับการสนับสนุนจากผู้บริหารสถานประกอบการให้ดำเนินการ

8. มีการจัดทำรายงานสรุปโครงการหรือแผนงานเสนอผู้บริหาร โดยแสดงให้เห็นถึงผลประโยชน์ประสิทธิภาพและประสิทธิผลของโครงการ

9. มีกระบวนการประเมินหาความจำเป็นในการจัดบริการทางด้านสุขภาพทุกครั้งเมื่อมีการกำหนดโครงการทางด้านสุขภาพ

มาตรฐานด้านที่ 2 มาตรฐานการจัดหน่วยบริการสุขภาพในสถานประกอบกิจการ

ข้อความมาตรฐาน การจัดหน่วยบริการสุขภาพให้เอื้อต่อการปฏิบัติงานและการให้บริการ หน่วยบริการสุขภาพต้องตั้งอยู่ในสภาพแวดล้อมที่เหมาะสม สะดวก ปลอดภัยต่อการปฏิบัติงาน และการให้บริการ โดยมีเวชภัณฑ์ ครุภัณฑ์ที่เหมาะสมกับสภาพปัญหาความเสี่ยงต่อสุขภาพและความปลอดภัยที่อาจเกิดขึ้นได้อย่างเพียงพอ และพร้อมสำหรับการปฏิบัติงานตลอดเวลา

เกณฑ์

1. พยาบาลประจำสถานประกอบกิจการ ให้ข้อเสนอแนะแก่ผู้บริหารสถานประกอบกิจการในการจัดหน่วยบริการสุขภาพ ดังนี้

1.1 หน่วยบริการสุขภาพอยู่ชั้นล่างของตัวอาคาร มีทางเข้า - ออกสู่ถนนได้สะดวก และรวดเร็วในกรณีเกิดเหตุฉุกเฉิน หรือต้องส่งลูกจ้างไปรักษาพยาบาลต่อในสถานพยาบาลตามความเหมาะสม

1.2 พื้นที่ในหน่วยบริการสุขภาพ ไม่น้อยกว่า 35 ตารางเมตร และเพิ่มทุก 35 ตารางเมตรต่อการเพิ่มคนงานทุก ๆ 300 คน

1.3 ช่องประตู กว้างไม่น้อยกว่า 1.5 เมตร สูงไม่น้อยกว่า 2 เมตร ไม่ควรมีขอบธรณีประตู หรืออาจทำเป็นทางลาด เพื่อสะดวกในการเคลื่อนย้ายคนงานที่เจ็บป่วยหรือบาดเจ็บ

1.4 แสงสว่างในหน่วยบริการสุขภาพมีกำลังส่องสว่างไม่น้อยกว่า 200 ลักซ์ (lux) และมีไฟเพิ่มเติมกรณีที่ต้องใช้แสงสว่างเพิ่มเฉพาะที่ตามความเหมาะสม

1.5 หน่วยบริการสุขภาพมีระบบไฟฉุกเฉิน ไว้สำรองเมื่อไฟฟ้าดับ

1.6 หน่วยบริการสุขภาพมีระบบถ่ายเทอากาศ เพื่อหมุนเวียนให้อากาศบริสุทธิ์เข้ามาภายในอย่างเพียงพอ

1.7 หน่วยบริการสุขภาพมีการจัดพื้นที่แบ่งเป็นอย่างน้อย 4 ส่วน ได้แก่ พื้นที่สำหรับรอรับบริการ พื้นที่สำหรับการตรวจหรือให้คำปรึกษา พื้นที่สำหรับจัดเก็บข้อมูล เอกสาร ทะเบียนประวัติ และพื้นที่ส่วนที่ใช้ในการรักษาพยาบาล

1.8 พื้นที่ส่วนที่ใช้ในการรักษาพยาบาลของหน่วยบริการสุขภาพ จะต้องมีขนาดเพียงพอสำหรับการดูแลผู้บาดเจ็บมากกว่า 1 คน มีเตียงสำหรับตรวจอย่างน้อย 1 เตียง และเตียงสำหรับผู้ป่วยนอนพักอย่างน้อย 1 เตียง แยกเป็นสัดส่วน

2. พยาบาลประจำสถานประกอบกิจการต้องมีการจัดหน่วยบริการสุขภาพดังต่อไปนี้

2.1 การตกแต่งภายในหน่วยบริการสุขภาพ รวมทั้งเครื่องใช้สำนักงาน ควรออกแบบการจัดให้เหมาะสม และสะดวกในการใช้สอยรวมทั้งง่ายต่อการดูแลรักษา

2.2 มีครุภัณฑ์ทางการแพทย์ และเวชภัณฑ์ในหน่วยบริการสุขภาพอย่างน้อยตามระบุไว้ในกฎหมายที่เกี่ยวข้อง และเพิ่มเติมความจำเป็นของแนวทางการรักษาพยาบาลเบื้องต้นของแพทย์ประจำสถานประกอบกิจการ หรือติดตามความจำเป็นของสภาพปัญหา การเจ็บป่วย ที่มีในสถานประกอบกิจการนั้น

2.3 ในกรณีที่ไม่มีแพทย์ หรือแพทย์มีได้ทำแนวทางการรักษาพยาบาลเบื้องต้นไว้ให้พยาบาลประจำสถานประกอบกิจการจัดครุภัณฑ์ทางการแพทย์ และเวชภัณฑ์ในหน่วยบริการสุขภาพ ตามที่ระบุไว้ในกฎหมายที่เกี่ยวข้อง

2.4 เครื่องมือที่จัดเตรียมไว้ในหน่วยบริการสุขภาพ จะต้องทำให้ปราศจากเชื้อและพร้อมใช้ทุกวัน โดยมีรายงานการตรวจสอบประจำวันเป็นลายลักษณ์อักษร

3. พยาบาลประจำสถานประกอบกิจการต้องประสานระดับนโยบายให้มีบริการยานพาหนะสำรองพร้อมใช้ กรณีต้องนำส่งลูกจ้างเจ็บป่วยฉุกเฉิน และยานพาหนะที่จัดไว้ในการรับส่งผู้เจ็บป่วย จะต้องมีส่วนที่เพียงพอสำหรับถึงออกซิเจนขนาด 5 ลิตร และเครื่องช่วยชีวิตอื่น ๆ ได้แก่ ชุดอุปกรณ์ช่วยชีวิต (Resuscitation Set) เป็นต้น

ผลลัพธ์

1. หน่วยบริการสุขภาพในสถานประกอบกิจการมีขนาดที่เหมาะสม มีความสะดวกต่อการจัดบริการและสามารถให้บริการอย่างมีประสิทธิภาพ

2. มีการจัดเตรียมเวชภัณฑ์ ครุภัณฑ์ทางการแพทย์ครบถ้วนเหมาะสมกับสถานการณ์ และสภาพปัญหาในการให้บริการ

3. เวชภัณฑ์ ครุภัณฑ์ทางการแพทย์ ได้รับการบำรุงรักษา และจัดเก็บอย่างถูกต้องเหมาะสม มีระบบการใช้และตรวจสอบ

4. มีแนวทางการรักษาพยาบาลเบื้องต้นที่แพทย์เป็นผู้กำหนดไว้ในหน่วยบริการสุขภาพ

5. มีนโยบายและแผนการสนับสนุนยานพาหนะสำรองพร้อมใช้เป็นลายลักษณ์อักษร

6. หน่วยบริการสุขภาพมีสภาพแวดล้อมที่ปลอดภัยและถูกสุขลักษณะ

แนวทางการปฏิบัติงาน/ วิธีการปฏิบัติสำหรับพยาบาล

1. ให้ข้อเสนอแนะการเลือกสถานที่ ถ้าเป็นสถานที่ใหม่ควรเลือกสถานที่ที่ให้ความสะดวกในการเข้ารับบริการให้มากที่สุดและควรจะต้องอยู่ห่างจากสิ่งคุกคามสุขภาพในสถานประกอบกิจการ รวมทั้งสถานที่ในการจัดตั้งหน่วยบริการควรจะต้องอยู่ใกล้ทางเข้า-ออกสถานประกอบกิจการ เพื่อสะดวกในการนำส่งผู้ป่วยหรือผู้บาดเจ็บ การจัดบรรยากาศในหน่วยบริการสุขภาพให้เหมาะสมกับการปฏิบัติงานทั้งในเรื่องระบบระบายอากาศ แสงสว่าง เสียง สารเคมี การดูแลความสะอาดของพื้นที่ในหน่วยบริการสุขภาพ

2. การจัดวัสดุ ครุภัณฑ์ เวชภัณฑ์ที่ใช้ในหน่วยบริการสุขภาพ ต้องคำนึงถึงลักษณะการเกิดอุบัติเหตุการเจ็บป่วยที่มักเกิดขึ้นในสถานประกอบกิจการ หรืออย่างน้อยจะต้องจัดเตรียมครุภัณฑ์และเวชภัณฑ์ให้ได้ตามที่กฎหมายกำหนด มีการจัดเตรียมให้เพียงพอและพร้อมใช้ในการจัดบริการรักษาพยาบาลเบื้องต้น หรือให้การปฐมพยาบาล รวมทั้งควรจะต้องจัดให้เพียงพอ พร้อมใช้ในการนำส่งผู้ป่วยกรณีฉุกเฉิน ทั้งนี้ต้องให้ความสำคัญในเรื่องการป้องกันการติดเชื้อและการเคลื่อนย้าย

3. การจัดบริเวณในหน่วยบริการสุขภาพให้เป็นสัดส่วนทั้งนี้เพราะการให้บริการบางครั้งต้องการความเป็นสัดส่วน เช่น การบริการให้คำปรึกษา การตรวจร่างกาย พื้นที่ในหน่วยบริการจึงควรแบ่งเป็นส่วน ๆ คือ

3.1 พื้นที่สำหรับใช้ในการตรวจ

3.2 พื้นที่ที่ใช้ในการเก็บข้อมูล เอกสาร ทะเบียนประวัติลูกจ้าง ทั้งนี้เพราะข้อมูลต่าง ๆ ของลูกจ้างจะต้องเก็บรักษาอย่างดี ผู้ไม่มีส่วนเกี่ยวข้องไม่มีสิทธิเข้าไปค้นหา

3.3 พื้นที่ที่ใช้เป็นบริเวณให้การรักษาพยาบาลเบื้องต้น ควรจะต้องกว้างกว่าพื้นที่ส่วนอื่น ๆ เพราะจะต้องมีเตียงใช้ดูแลผู้ป่วยมากกว่า 1 คน อาจแยกเป็นสัดส่วนโดยใช้ม่านกั้น

3.4 พื้นที่นั่งรอรับบริการ

4. ศึกษาสภาพของสถานพยาบาลใกล้เคียงที่สามารถติดต่อได้ใกล้ที่สุดว่ามีที่ใดบ้างเพื่อพิจารณาส่งลูกจ้างที่ป่วยหรือบาดเจ็บในกรณีฉุกเฉินให้ได้เร็วที่สุดเหมาะสมกับสภาพการป่วยหรือบาดเจ็บ ทั้งนี้พยาบาลควรทำความเข้าใจกับแพทย์ของบริษัทในการจัดทำแนวทางการรักษาพยาบาลเบื้องต้น เมื่อเกิดกรณีฉุกเฉินต้องให้การรักษาในขณะที่ไม่มีแพทย์อยู่

5. มีการบริหารจัดการในการจัดหายานพาหนะสำรองพร้อมใช้นำส่งลูกจ้างเจ็บป่วยฉุกเฉิน

การตรวจสอบเพื่อให้บรรลุมาตรฐาน

1. หน่วยบริการสุขภาพมีสภาพแวดล้อมในการทำงานที่ปลอดภัยและถูกสุขลักษณะ

ทั้งในเรื่องของแสงสว่าง เสียง และการระบบถ่ายเทอากาศ มีการแบ่งพื้นที่ให้เป็นสัดส่วนในการให้บริการสุขภาพ

2. มีการจัดทำทะเบียนเครื่องมือและอุปกรณ์ทางการแพทย์ และมีแผนการบำรุงรักษาเครื่องมือและอุปกรณ์ทางการแพทย์

3. มีการตรวจสอบเวชภัณฑ์ครุภัณฑ์ทางการแพทย์ เป็นประจำทุกวัน

4. มีแนวทางการรักษาพยาบาลเบื้องต้นของแพทย์ประจำสถานประกอบกิจการ เป็นลายลักษณ์อักษร

5. มีรายชื่อสถานพยาบาลใกล้เคียงที่สามารถส่งผู้ป่วยไปรับการรักษา

6. มีนโยบายการจัดยานพาหนะสำรองพร้อมใช้กรณีนำส่งลูกจ้างเจ็บป่วยฉุกเฉินไว้ในหน่วยบริการสุขภาพ

มาตรฐานด้านที่ 3 มาตรฐานด้าน การบริหารจัดการหน่วยบริการสุขภาพ จำแนกเป็น 3 มาตรฐาน

มาตรฐานที่ 1

ข้อความมาตรฐาน พยาบาลประจำสถานประกอบกิจการต้องมีความสามารถในการบริหารจัดการหน่วยบริการสุขภาพ มีการจัดทำแผนงาน และกำหนดงบประมาณเป็นลายลักษณ์อักษร รวมทั้งการประเมินผลโครงการและ/หรือกิจกรรมที่ดำเนินการตามแผนงานที่กำหนดไว้

เกณฑ์

พยาบาลประจำสถานประกอบกิจการ มีการปฏิบัติดังต่อไปนี้

1. จัดทำแผนงานระยะสั้นและระยะยาวกำหนดไว้ชัดเจน โดยอยู่ในขอบเขตนโยบายของสถานประกอบกิจการ และข้อเสนอแนะจากผู้ให้บริการให้ครอบคลุมทั้ง 4 ด้านของงานสาธารณสุข คือการส่งเสริมสุขภาพ การป้องกันและควบคุมอันตรายจากการทำงาน การรักษาพยาบาลเบื้องต้น และการฟื้นฟูสุขภาพเพื่อบรรจุไว้ในแผนงานความปลอดภัยอาชีวอนามัยและสภาพแวดล้อมการทำงานประจำปี

2. นำเสนอแผนงานที่กำหนดไว้ตามสายงานการบังคับบัญชา เพื่อการอนุมัติและสนับสนุน

3. กำหนดงบประมาณค่าใช้จ่ายประจำปี และการควบคุมกำกับงบประมาณที่ได้รับตามแผน

4. จัดทำโครงการสุขภาพในแผนงานที่กำหนดไว้ โดยเรียงลำดับความสำคัญของปัญหา

5. ประเมินผลโครงการหรือกิจกรรมที่ดำเนินการตามแผนงานที่กำหนดไว้ และจัดทำรายงานเพื่อเสนอต่อผู้บริหารและผู้ที่เกี่ยวข้อง

ผลลัพธ์

1. มีแผนงานเฉพาะของหน่วยบริการสุขภาพเป็นลายลักษณ์อักษร
2. มีงบประมาณในการดำเนินงานของหน่วยบริการสุขภาพ
3. มีระบบการประเมินผลทั้งกระบวนการดำเนินงาน ผลสำเร็จของงานรวมทั้งผลกระทบ

ที่เกิดขึ้น

มาตรฐานที่ 2

ข้อความมาตรฐาน พยาบาลประจำสถานประกอบกิจการ ต้องจัดให้มีการประสานงาน เพื่อสนับสนุนการดำเนินงานตามแผนงาน และหรือโครงการ และหรือกิจกรรมที่กำหนดไว้

เกณฑ์

พยาบาลประจำสถานประกอบกิจการ มีการปฏิบัติงานดังต่อไปนี้

1. จัดระบบประสานงานที่มีคุณภาพทั้งภายในและภายนอกองค์กร เพื่อสนับสนุนบริการสุขภาพอนามัยให้แก่ลูกจ้าง
2. แสวงหาและใช้แหล่งประโยชน์ในชุมชนให้เกิดประโยชน์สูงสุด เพื่อการจัดบริการสุขภาพอนามัยและความปลอดภัยให้แก่ลูกจ้าง
3. พยาบาลประจำสถานประกอบกิจการ ต้องให้ความร่วมมือ ให้คำปรึกษาแนะนำและติดต่อประสานงานกับพนักงานเจ้าหน้าที่ ซึ่งมีอำนาจหน้าที่ตามกฎหมายในการตรวจตราและมีอำนาจในการบังคับใช้กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับงานอาชีวอนามัยและความปลอดภัย

ผลลัพธ์

1. มีเครือข่ายประสานงานทั้งภายในและภายนอกองค์กร
2. มีระบบการประสานงานทั้งภายในและภายนอก
3. มีการร่วมมือและการประสานในการปฏิบัติตามกฎหมายและข้อบังคับใช้กฎหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพ

มาตรฐานที่ 3

ข้อความมาตรฐาน พยาบาลประจำสถานประกอบกิจการต้องจัดให้มีสิ่งสนับสนุนการดำเนินการเพื่อให้บริการสุขภาพอนามัยและความปลอดภัย ให้แก่ลูกจ้างในสถานประกอบกิจการ

เกณฑ์

พยาบาลประจำสถานประกอบกิจการ มีการปฏิบัติงานดังต่อไปนี้

1. มีระบบข้อมูลสุขภาพและความปลอดภัย เพื่อใช้เป็นข้อมูลสนับสนุนและวางแผนการให้บริการ

2. จัดหาเอกสารวิชาการ สื่อเผยแพร่ความรู้ในงานด้านสุขภาพอนามัยและความปลอดภัยไว้ในหน่วยบริการสุขภาพ

3. มีคู่มือการใช้บริการหน่วยบริการสุขภาพสำหรับลูกจ้าง

แนวทางการปฏิบัติงาน/ วิธีการปฏิบัติสำหรับพยาบาล

1. วางแผนทั้งระยะสั้นระยะยาว โดยคำนึงถึงนโยบายของสถานประกอบกิจการ รวมทั้งปัญหาที่จะแปลงมาเป็นวัตถุประสงค์ของแผน สาเหตุของปัญหาที่พบ กฎหมายที่เกี่ยวข้องในงานอาชีวอนามัย ซึ่งจะเป็นกรอบกำหนดกิจกรรมขั้นพื้นฐานที่กำหนดให้นายจ้างต้องจัดให้ลูกจ้าง

1.1 ประเมินความจำเป็นในการกำหนดแผนเพื่อจัดทำโครงการสุขภาพ

1.2 ในการกำหนดแผนงานและหรือโครงการการดำเนินงานจะต้องกำหนดเวลาเริ่มต้นและสิ้นสุดลงรวมทั้งลงรายละเอียดระยะเวลาในแต่ละกิจกรรม

1.3 ต้องกำหนดค่าใช้จ่ายทั้งหมดลงในแผนงานและหรือโครงการการดำเนินงานในการใช้ทรัพยากรบริหารทั้งในเรื่องของตัวเอง คน วัสดุอุปกรณ์ต่าง ๆ

1.4 ระบุถึงประโยชน์ที่ได้รับหลังสิ้นสุดการดำเนินการของแผนงานและหรือโครงการและกำหนดตัวผู้รับผิดชอบในแผนงานและหรือโครงการที่จัดทำขึ้น

1.5 เสนอแผนต่อผู้บริหารตามลำดับสายการบังคับบัญชาเพื่ออนุมัติดำเนินการ

2. จัดทำโครงการสุขภาพ โดยเรียงลำดับความสำคัญของปัญหา รวมทั้งการจัดให้ลูกจ้างเข้ามามีส่วนร่วมในการวางแผนดูแลสุขภาพของตนเอง

3. ติดตามประเมิน ความก้าวหน้าของแผนงานหรือโครงการ เพื่อป้องกัน แก้ไขปัญหาอุปสรรคที่เกิดขึ้นระหว่างการดำเนินงานแผนงานหรือโครงการ และเมื่อสิ้นสุดแผนงานรวมทั้งการประเมินความพึงพอใจของลูกจ้าง เพราะลูกจ้างคือเป้าหมายของการจัดบริการเสนอผู้บริหาร

4. จัดทำเครือข่ายและระบบการประสานงานทั้งภายในและภายนอก

5. มีการจัดทำระบบข้อมูลสุขภาพที่สามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้รวมทั้งเอกสารวิชาการและสื่อเผยแพร่ความรู้เพื่อเป็นประโยชน์ในการจัดบริการด้านสุขภาพ

การตรวจสอบเพื่อให้บรรลุมาตรฐาน

1. มีแผนงานเฉพาะของหน่วยบริการสุขภาพเป็นลายลักษณ์อักษรซึ่งผ่านการอนุมัติให้ดำเนินการจากผู้บริหารในรายละเอียดของแผนการบริการสุขภาพที่จัดทำขึ้นในหน่วยบริการสุขภาพจะต้องกำหนดเวลาเริ่มต้นถึงสิ้นสุดของแผนงาน กำหนดงบประมาณและผู้รับผิดชอบให้ชัดเจนมีรายละเอียดผลการประเมินความก้าวหน้าเป็นระยะ ๆ

2. ลูกจ้างมีส่วนร่วมในการเสนอความคิดเห็นในการวางแผนการดูแลสุขภาพของตนเอง โดยดำเนินการในรูปของกลุ่มอาสาสมัครสุขภาพ ชมรมต่าง ๆ เป็นต้น

3. มีระบบข้อมูลที่สามารถนำไปใช้ในการวางแผน และใช้ในการประเมินความต้องการในการจัดทำแผนงาน/ โครงการ

4. มีการประเมินความพึงพอใจในการรับบริการของลูกค้าอย่างน้อย 1 ครั้ง/ ปี

5. มีหนังสือหรือเอกสารวิชาการที่ใช้อ้างอิงในงานบริการสุขภาพอนามัยและความปลอดภัยไว้ในหน่วยบริการสุขภาพ เช่น คู่มือระดับปฏิบัติการจากวัตถุเคมี

6. มีคู่มือการใช้บริการหน่วยบริการสุขภาพ

7. มีเครือข่ายการประสานงานทั้งภายในและภายนอกสถานประกอบการ โดยการมีรายชื่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ที่อยู่ ชื่อผู้ประสานงาน เบอร์โทรศัพท์ที่สามารถติดต่อได้ไว้ในหน่วยบริการสุขภาพ

มาตรฐานด้านที่ 4 มาตรฐานด้าน คุณสมบัติของพยาบาลประจำสถานประกอบการ
จำแนกเป็น 6 มาตรฐาน

มาตรฐานที่ 1

ข้อความมาตรฐาน พยาบาลประจำสถานประกอบการ ต้องเป็นผู้ประกอบวิชาชีพการพยาบาลและการผดุงครรภ์ ชั้นหนึ่ง หรือเป็นผู้ประกอบวิชาชีพการพยาบาลและการผดุงครรภ์ ชั้นสอง ตามกฎหมายว่าด้วยการประกอบวิชาชีพการพยาบาลและการผดุงครรภ์ และมีการศึกษาหรืออบรมต่อเนื่องเพิ่มเติมในด้านการพยาบาลอาชีวอนามัย

เกณฑ์

1. เกณฑ์สำหรับผู้ประกอบวิชาชีพการพยาบาลและการผดุงครรภ์ชั้นหนึ่ง มีดังต่อไปนี้

1.1 สำเร็จการศึกษาไม่ต่ำกว่าระดับปริญญาตรี หรือประกาศนียบัตรเทียบเท่าปริญญา ในสภากาพยาบาล การผดุงครรภ์จากสถาบันการศึกษาในประเทศไทยที่สภากาพยาบาลรับรอง และสอบความรู้แล้ว

1.2 เป็นพยาบาลวิชาชีพที่ผ่านการอบรมด้านการพยาบาลอาชีวอนามัยไม่ต่ำกว่า 60 ชั่วโมง ตามหลักเกณฑ์ที่กำหนดโดยหน่วยงานราชการและ/ หรือ องค์กรวิชาชีพที่เกี่ยวข้อง

1.3 เป็นพยาบาลวิชาชีพที่ปฏิบัติงานในหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับอาชีวอนามัยมาแล้วไม่น้อยกว่า 1 ปี และผ่านการทดสอบตามหลักเกณฑ์ที่กำหนด โดยหน่วยงานราชการและ/ หรือ สภากาพยาบาล

2. เกณฑ์สำหรับผู้ประกอบวิชาชีพการพยาบาลและการผดุงครรภ์ชั้นสอง มีดังต่อไปนี้ เป็นพยาบาลที่สำเร็จการศึกษาพยาบาลหรือการพยาบาลและการผดุงครรภ์ ระดับต้น

จากสถาบันการศึกษาในประเทศไทยที่สภาการพยาบาลรับรองและสอบความรู้แล้ว ที่ปฏิบัติหน้าที่เกี่ยวกับงานอาชีวอนามัยมาแล้วไม่น้อยกว่า 5 ปี และผ่านการอบรมด้านการพยาบาลอาชีวอนามัย ไม่น้อยกว่า 60 ชั่วโมง ตามหลักเกณฑ์ที่กำหนดโดยหน่วยงานราชการและ/ หรือสภาการพยาบาล

ผลลัพธ์

สถานประกอบกิจการที่มีลูกจ้างตั้งแต่ 200 คนขึ้นไป ต้องมีพยาบาลที่มีคุณสมบัติตามเกณฑ์ที่กำหนด

แนวทางการปฏิบัติงาน/ วิธีการปฏิบัติสำหรับพยาบาล

1. สำหรับผู้มีวุฒิการศึกษาไม่ต่ำกว่าระดับปริญญาตรี สาขาการพยาบาล หรือ ประกาศนียบัตรเทียบเท่าปริญญาในสาขาการพยาบาลและการผดุงครรภ์จาก สถาบันการศึกษาในประเทศไทย ที่สภาการพยาบาลรับรองและสอบความรู้แล้ว และมีคุณสมบัติข้อใดข้อหนึ่ง ดังต่อไปนี้

1.1 เป็นพยาบาลวิชาชีพที่ผ่านการอบรมด้านการพยาบาลอาชีวอนามัยไม่น้อยกว่า 60 ชั่วโมง ตามหลักเกณฑ์ที่กำหนดโดยหน่วยงานราชการและ/ หรือองค์กรวิชาชีพที่เกี่ยวข้อง

1.2 เป็นพยาบาลวิชาชีพที่ปฏิบัติงานในหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับอาชีวอนามัยมาแล้วไม่น้อยกว่า 1 ปีและผ่านการทดสอบตามหลักเกณฑ์ที่กำหนดโดยหน่วยงานราชการและ/ หรือองค์กรวิชาชีพที่เกี่ยวข้อง

2. กรณีที่มีวุฒิการศึกษาประกาศนียบัตรการพยาบาล หรือการพยาบาลและการผดุงครรภ์ หลักสูตร 2 ปี ต้องมีประสบการณ์เกี่ยวกับงานอาชีวอนามัยมาแล้วไม่น้อยกว่า 5 ปี และผ่านการอบรมด้านการพยาบาลอาชีวอนามัย ไม่น้อยกว่า 60 ชั่วโมง ตามหลักเกณฑ์ที่กำหนดโดยหน่วยงานราชการและหรือองค์กรวิชาชีพที่เกี่ยวข้อง

การตรวจสอบเพื่อให้บรรลุมาตรฐาน

1. หลักฐานการศึกษา เช่น สำเนาปริญญาบัตรหรือประกาศนียบัตรที่ผ่านการฝึกอบรม หลักสูตรที่เกี่ยวข้อง

2. ทะเบียนประวัติการศึกษา ประสบการณ์การทำงานและประวัติการฝึกอบรม มีการบันทึกไว้เป็นลายลักษณ์อักษร และเป็นปัจจุบันมีการจัดเก็บไว้ที่ฝ่ายบุคคลหรือเก็บไว้ในหน่วยบริการสุขภาพ

มาตรฐานที่ 2

ข้อความมาตรฐาน พยาบาลประจำสถานประกอบกิจการ ต้องให้บริการดูแลสุขภาพอนามัย ให้คำปรึกษา คำแนะนำ เกี่ยวกับอาชีวอนามัยและความปลอดภัยของลูกจ้างอย่างมีคุณภาพ และประสิทธิภาพตลอดจนให้ความร่วมมือและสนับสนุนแก่หน่วยงานอื่น ๆ

เกณฑ์

พยาบาลประจำสถานประกอบกิจการต้อง

1. มีความรู้ในศาสตร์ทางการพยาบาล และศาสตร์ที่เกี่ยวข้องในงานอาชีวอนามัย และสามารถประยุกต์ความรู้มาใช้ในการดำเนินงานได้
2. มีความรู้และความเข้าใจในมาตรฐานงานการพยาบาลอาชีวอนามัย และสามารถปฏิบัติงานให้บริการได้ตามเกณฑ์มาตรฐาน
3. สามารถให้คำปรึกษาแนะนำด้านสุขภาพอนามัยและความปลอดภัย ให้แก่ลูกจ้างในการดูแลสุขภาพของตนเอง
4. มีความรู้ความสามารถจัดบริการสุขภาพ โดยยึดหลักของกระบวนทัศน์ทั้ง 4 ด้าน คือ การส่งเสริมสุขภาพ การป้องกันการควบคุมโรค การรักษาพยาบาลเบื้องต้น และการฟื้นฟูสุขภาพและสมรรถภาพ
5. ให้ความร่วมมือและ/หรือให้การสนับสนุนแก่หน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้องในกิจกรรมการดำเนินงานและการศึกษาวิจัย

ผลลัพธ์

1. ลูกจ้างได้รับคำปรึกษาแนะนำทางด้านสุขภาพอนามัยและความปลอดภัยที่ถูกต้องและเหมาะสม
2. ลูกจ้างได้รับบริการด้านสุขภาพอนามัยและความปลอดภัยครอบคลุมการบริการสาธารณสุขทั้ง 4 ด้าน
3. มีนโยบายให้การสนับสนุนการดำเนินกิจกรรมการศึกษาวิจัยให้แก่หน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้อง

แนวทางการปฏิบัติงาน/ วิธีการปฏิบัติสำหรับพยาบาล

1. มีการวางแผนงานในด้านการศึกษาต่อเนื่องหรือการฝึกอบรมระยะสั้น/ ระยะยาว เพื่อเพิ่มทักษะในการปฏิบัติงานด้านสุขภาพอนามัยและความปลอดภัย เช่น หลักสูตรอาชีวอนามัยและความปลอดภัย หลักสูตรสุขศึกษา การให้คำปรึกษา หลักสูตรพยาบาลอาชีวอนามัย หลักสูตรการบริหารจัดการ เป็นต้น
2. มีแผนการสอนงานให้สามารถปฏิบัติงานได้ตามบทบาทและภาระหน้าที่ที่กำหนดไว้ในลักษณะงานและมีการสอนงานหรือฝึกอบรมระยะสั้นให้มีความรู้ความเข้าใจและสามารถปฏิบัติงานการพยาบาลอาชีวอนามัยได้ถูกต้องตามที่กำหนดไว้ในมาตรฐานงานพยาบาลอาชีวอนามัย

3. จัดทำแผนปฏิบัติการให้ความรู้ด้านสุขภาพอนามัยและความปลอดภัยให้แก่ผู้รับบริการ ทั่วประเทศให้สอดคล้องกับปัญหาทางด้านสุขภาพและความปลอดภัยของลูกจ้างในสถานประกอบการ กำหนดหัวเรื่อง วิธีการสอนหรือวิธีการเผยแพร่ กำหนดกลุ่มเป้าหมาย ระยะเวลาที่ให้ วิธีการประเมินผลและงบประมาณที่ใช้ตลอดจนระบุชื่อผู้ที่รับผิดชอบ

4. ให้คำปรึกษาแนะนำด้านสุขภาพและความปลอดภัย ให้แก่ลูกจ้างในการดูแลสุขภาพของตนเอง

5. จัดบริการสุขภาพและความปลอดภัยให้ครอบคลุมหลัก 4 ด้านของการสาธารณสุข คือ การส่งเสริมสุขภาพ การป้องกันควบคุมโรค การรักษาพยาบาลเบื้องต้น และการฟื้นฟูสุขภาพและสมรรถภาพ

6. ให้ความร่วมมือและหรือให้การสนับสนุนในการวิจัย การตรวจสอบเพื่อให้บรรลุมาตรฐาน

1. มีแผนการศึกษาหรือฝึกอบรมไว้ในหน่วยบริการสุขภาพ

2. มีบันทึกการสอนงานไว้ในแฟ้ม

3. มีแผนการให้สุขศึกษา เผยแพร่ ประชาสัมพันธ์ มีการบันทึกผลการดำเนินงาน มาตรฐานที่ 3

ข้อความมาตรฐาน พยาบาลประจำสถานประกอบการ ต้องมีการกำหนดขอบเขตของภาระหน้าที่โดยเขียนเป็นลายลักษณ์อักษร

เกณฑ์

1. สถานประกอบการ ต้องมีการกำหนดลักษณะงานสำหรับตำแหน่งพยาบาลประจำสถานประกอบการตามบทบาทและภาระหน้าที่ความรับผิดชอบไว้เป็นลายลักษณ์อักษร

2. ลักษณะงานที่กำหนด ต้องได้รับการอนุมัติจากนายจ้างเป็นลายลักษณ์อักษร และต้องเป็นไปตามมาตรฐานการพยาบาลอาชีวอนามัยและกฎหมายที่เกี่ยวข้อง

ผลลัพธ์

1. มีรายละเอียดของลักษณะงานสำหรับตำแหน่งพยาบาลประจำสถานประกอบการเป็นลายลักษณ์อักษร

2. รายละเอียดของลักษณะงานที่กำหนดได้รับการอนุมัติเป็นลายลักษณ์อักษรและสอดคล้องกับกฎหมาย

แนวทางการปฏิบัติงาน/ วิธีการปฏิบัติสำหรับพยาบาล

1. มีการกำหนดรายละเอียดของงานสำหรับตำแหน่งพยาบาลตามบทบาทหน้าที่ และภาระความรับผิดชอบให้เป็นลายลักษณ์อักษรและสอดคล้องกับกฎหมายที่เกี่ยวข้อง

2. มีการลงนามร่วมกันในข้อกำหนดลักษณะงาน ระหว่างพยาบาลและนายจ้าง
3. มีการรายงานข้อกำหนดลักษณะงาน และปรับปรุงทุก ๆ ปี โดยฝ่ายพยาบาลและ

ฝ่ายบุคคล

การตรวจสอบเพื่อให้บรรลุมาตรฐาน

1. มีรายละเอียดของงานสำหรับตำแหน่งพยาบาลประจำสถานประกอบการ เป็นลายลักษณ์อักษรและมีการลงนามร่วมกันระหว่างพยาบาลประจำสถานประกอบการและนายจ้าง โดยเก็บไว้ในหน่วยบริการสุขภาพ และมีการทบทวนปรับปรุงให้เป็นปัจจุบันอย่างสม่ำเสมอ

มาตรฐานที่ 4

ข้อความมาตรฐาน พยาบาลประจำสถานประกอบการ ต้องปฏิบัติงานอยู่ในขอบเขตของจริยธรรมและจรรยาบรรณแห่งวิชาชีพ

เกณฑ์

พยาบาลประจำสถานประกอบการต้องดำเนินการดังต่อไปนี้

1. จัดบริการสุขภาพอนามัยและความปลอดภัย โดยคำนึงถึงศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์
2. ปกป้องสิทธิด้านสุขภาพอนามัยและความปลอดภัยของลูกจ้าง
3. ส่งเสริมความร่วมมือในกิจกรรมต่าง ๆ ที่มีผลต่อการพัฒนาทางวิชาชีพ
4. ให้ความร่วมมือในกิจกรรมต่าง ๆ ที่มีผลต่อการพัฒนาทางวิชาชีพ
5. มีความสามารถในการดำเนินงานในการจัดบริการตามขอบเขตของกฎหมายที่เกี่ยวข้อง และกฎระเบียบข้อบังคับที่กำหนดไว้

ผลลัพธ์

1. พยาบาลประจำสถานประกอบการได้รับความเชื่อถือไว้วางใจจากนายจ้าง ลูกจ้าง และผู้ร่วมงาน
2. ได้รับความร่วมมือที่ดีจากวิชาชีพอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องในการดำเนินงานบริการสุขภาพอนามัยและความปลอดภัย

แนวทางการปฏิบัติงาน/ วิธีการปฏิบัติสำหรับพยาบาล

1. การปฏิบัติงานของพยาบาลประจำสถานประกอบการจะต้อง ปฏิบัติงานตามพระราชบัญญัติวิชาชีพการพยาบาล และการผดุงครรภ์
2. พยาบาลประจำสถานประกอบการ จะต้องปฏิบัติงานเป็นไปตาม ข้อกำหนดจริยธรรม และจรรยาบรรณแห่งวิชาชีพ
3. ประสานความร่วมมือที่ดีกับวิชาชีพที่เกี่ยวข้อง

4. ให้ความร่วมมือในกิจกรรมต่าง ๆ ที่มีผลต่อการพัฒนาทางวิชาชีพ
การตรวจสอบเพื่อให้บรรลุมาตรฐาน

1. มีพระราชบัญญัติวิชาชีพการพยาบาล และการผดุงครรภ์ไว้ในหน่วยบริการสุขภาพ
2. มีทีมงานในการปฏิบัติงานร่วมกันด้านสุขภาพอนามัยและความปลอดภัยใน

สถานประกอบกิจการ

มาตรฐานที่ 5

ข้อความมาตรฐาน พยาบาลประจำสถานประกอบกิจการ ต้องมีความรู้ด้านกฎหมาย
ที่เกี่ยวข้องและสามารถให้บริการดูแลสุขภาพอนามัย และให้คำแนะนำด้านความปลอดภัยตาม
ขอบเขตของกฎหมายที่เกี่ยวข้องและกฎระเบียบข้อบังคับที่กำหนดไว้

เกณฑ์

พยาบาลประจำสถานประกอบกิจการ ต้องมีความรู้และปฏิบัติได้ดังต่อไปนี้

1. มีความรู้ด้านกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการให้การดูแลสุขภาพ และให้คำแนะนำด้าน
การดูแลสุขภาพอนามัยและความปลอดภัยในสถานประกอบกิจการ
2. สามารถปฏิบัติงานในการดูแลสุขภาพ และให้คำแนะนำด้านการดูแลสุขภาพอนามัย
เพื่อความปลอดภัยแก่ลูกจ้าง ภายใต้ขอบเขตของกฎหมายที่เกี่ยวข้องและกฎระเบียบข้อบังคับที่
กำหนดไว้

ผลลัพธ์

1. พยาบาลประจำสถานประกอบกิจการ ได้รับความคุ้มครองสิทธิของตนเองตาม
กฎหมายที่เกี่ยวข้อง
2. ลูกจ้างได้รับการดูแลสุขภาพอนามัยและความปลอดภัย ตามสิทธิที่มีกำหนดไว้ใน
กฎหมาย ที่เกี่ยวข้องและกฎระเบียบข้อบังคับที่กำหนดไว้

แนวทางการปฏิบัติงาน/วิธีการปฏิบัติงานสำหรับพยาบาล

1. พยาบาลประจำสถานประกอบกิจการ ต้องมีความรู้ ด้านกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับ
ด้านสุขภาพและความปลอดภัย เช่น

1.1 ประกาศกระทรวงมหาดไทย เรื่องการคุ้มครองแรงงาน ลงวันที่ 16 สิงหาคม
พ.ศ. 2515

1.2 ประกาศกระทรวงมหาดไทย เรื่องโรคซึ่งเกิดขึ้นเนื่องกับการทำงาน

1.3 ประกาศกระทรวงมหาดไทย เรื่องกำหนดสวัสดิการเกี่ยวกับสุขภาพอนามัย
สำหรับลูกจ้าง

1.4 ประกาศสิทธิผู้ป่วย วันที่ 16 เมษายน พ.ศ. 2541 ของกระทรวงสาธารณสุข

1.5 พระราชบัญญัติกองทุนเงินทดแทน พ.ศ. 2533

1.6 พระราชบัญญัติประกันสังคม พ.ศ. 2535

1.7 พระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงาน พ.ศ. 2541

การตรวจสอบเพื่อให้บรรลุมาตรฐาน

1. มีกฎหมายที่เกี่ยวข้องไว้ในหน่วยบริการสุขภาพโดยจัดเก็บเป็นเอกสารอ้างอิงในการปฏิบัติงานสุขภาพอนามัยและความปลอดภัย

มาตรฐานที่ 6 คุณสมบัติด้านการประสานงาน

ข้อความมาตรฐาน พยาบาลประจำสถานประกอบการกิจการ ต้องมีความรู้และสามารถติดต่อประสานงานภายในและภายนอกองค์กร ในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับงานการพยาบาลอาชีวอนามัย
เกณฑ์

พยาบาลประจำสถานประกอบการกิจการ ต้องมีสิ่งต่อไปนี้

1. มีความรู้และทักษะในการติดต่อประสานงานด้านการพยาบาลอาชีวอนามัย
2. สามารถพัฒนาเครือข่าย ในการประสานงานการพยาบาลอาชีวอนามัยได้
3. สร้างความสัมพันธ์ และส่งเสริมการทำงานร่วมกันกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งภายใน

และภายนอกองค์กร

ผลลัพธ์

1. มีแหล่งข้อมูลที่ทำให้การสนับสนุนงานด้านการพยาบาลอาชีวอนามัย
2. มีการติดต่อประสานงานกับแหล่งบริการที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้ลูกจ้างได้รับการสุขภาพ

อนามัยที่ถูกต้องเหมาะสม

3. พยาบาลประจำสถานประกอบการกิจการ ได้รับความร่วมมือในการดำเนินงานการพยาบาลอาชีวอนามัยจากหน่วยงานหรือเครือข่าย

แนวทางการปฏิบัติงาน/ วิธีการปฏิบัติสำหรับพยาบาล

1. ศึกษาหาความรู้ในเรื่องทักษะการประสานงานโดยประกอบด้วย มนุษย์สัมพันธ์ และเทคนิคการเข้าถึงกลุ่มเครือข่าย

2. มีทัศนคติที่ดีต่อการปฏิบัติงานและกลุ่มผู้เกี่ยวข้องที่จะร่วมประสานงาน

3. มีความรอบรู้และมั่นใจในกิจกรรมที่จะต้องทำการประสานงานเป็นอย่างดี

4. ให้ความร่วมมือให้คำปรึกษาแนะนำ และติดต่อประสานงานแก่พนักงานเจ้าหน้าที่

ซึ่งมีอำนาจหน้าที่ตามกฎหมายในการตรวจตรา และมีอำนาจในการบังคับใช้กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับงานอาชีวอนามัยและความปลอดภัย

การตรวจสอบเพื่อให้บรรลุมาตรฐาน

1. มีโครงการดำเนินการกับหน่วยงานอื่นๆที่เกี่ยวข้อง โดยมีพยาบาลเป็นผู้ประสานงานหลัก

2. มีการประสานงานกับหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชน ในการบริการอาชีวอนามัยให้แก่ลูกจ้างในสถานประกอบกิจการ โดยได้รับความร่วมมือเป็นอย่างดี

มาตรฐานด้านที่ 5 มาตรฐานด้าน การให้บริการในหน่วยบริการสุขภาพของสถานประกอบกิจการ จำแนกเป็น 4 มาตรฐาน

มาตรฐานที่ 1

ข้อความมาตรฐาน พยาบาลประจำสถานประกอบกิจการ ต้องดำเนินการป้องกันควบคุมโรคและอันตรายในสถานประกอบกิจการ

เกณฑ์

พยาบาลประจำสถานประกอบกิจการ ต้องมีส่วนร่วมในการดำเนินงานเรื่องต่อไปนี้

1. ร่วมประเมินอันตรายและสิ่งคุกคามสุขภาพและความปลอดภัยของลูกจ้างในสถานประกอบกิจการ
2. ร่วมในการดำเนินงานป้องกันอุบัติเหตุ อุบัติภัยและเฝ้าระวังโรค เพื่อเป็นการป้องกันและควบคุมโรคแก่ลูกจ้างตามสภาพปัญหา
3. มีส่วนร่วมจัดทำระบบการสอบสวนโรคและหรืออุบัติเหตุจากการทำงาน และร่วมมือในการสอบสวนโรค
4. สนับสนุนการใช้อุปกรณ์ป้องกันอันตรายส่วนบุคคล อย่างถูกต้องและเหมาะสมแก่ลูกจ้าง
5. มีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมความปลอดภัยของลูกจ้างในสถานประกอบกิจการ
6. ร่วมจัดทำโครงการณรงค์และจัดกิจกรรมด้านการป้องกันและควบคุมโรคร่วมกับฝ่ายอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องในสถานประกอบกิจการ
7. ให้คำปรึกษาในเรื่องที่เกี่ยวข้อง เพื่อการป้องกันและควบคุมอันตรายแก่ลูกจ้างในสถานประกอบกิจการ

8. จัดทำโครงการตรวจวัดสุขภาพลูกจ้างก่อนเข้ารับทำงาน ตรวจสุขภาพประจำปี และตรวจสุขภาพตามความเล็งต่อสิ่งคุกคามทางสุขภาพอนามัยและความปลอดภัย

ผลลัพธ์

1. ลูกจ้างมีความรู้และปฏิบัติในการดูแลสุขภาพและป้องกันตนเองได้ถูกต้องและเหมาะสม

2. ลูกจ้างมีการเจ็บป่วยหรือบาดเจ็บจากการทำงานในสถานประกอบกิจการลดลง
 3. มีระบบและการปฏิบัติการป้องกันอุบัติเหตุ อุบัติภัยและเฝ้าระวังโรค
 4. มีการรายงานเกี่ยวกับสถิติการเจ็บป่วยและการบาดเจ็บตลอดจนผลการเฝ้าระวังโรค
- มาตรฐานที่ 2

ข้อความมาตรฐาน พยาบาลประจำสถานประกอบกิจการ ต้องจัดบริการส่งเสริมสุขภาพกายและสุขภาพจิต ให้แก่ลูกจ้างในสถานประกอบกิจการ

เกณฑ์

พยาบาลประจำสถานประกอบกิจการ ต้องดำเนินการเรื่องต่อไปนี้

1. ค้นหาปัญหาและความต้องการในการจัดบริการส่งเสริมสุขภาพก่อนดำเนินการ
2. จัดทำนโยบายและแผนการส่งเสริมสุขภาพกายและสุขภาพจิตเป็นลายลักษณ์อักษร
3. จัดทำโครงการและ/ หรือกิจกรรมการส่งเสริมสุขภาพที่สอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการของลูกจ้าง โดยให้ลูกจ้างมีส่วนร่วม และได้รับการสนับสนุนจากนายจ้าง
4. ประสานงานกับฝ่ายต่าง ๆ ในสถานประกอบกิจการให้มีส่วนร่วมในการดำเนิน

กิจกรรม

5. ประเมินผลโครงการและ/ หรือกิจกรรมการส่งเสริมสุขภาพ

ผลลัพธ์

1. มีโครงการ และ/ หรือกิจกรรมการส่งเสริมสุขภาพที่จัดทำขึ้นโดยลูกจ้างมีส่วนร่วม
2. การเจ็บป่วยหรือบาดเจ็บ ด้วยโรคที่ป้องกันได้ลดลง
3. ลูกจ้างของสถานประกอบกิจการมีส่วนร่วมเสนอความคิดเห็นในการวางแผนการดูแลสุขภาพของตนเอง ตอบสนองความต้องการของผู้ใช้บริการ

4. ลูกจ้างมีสุขภาพกายและสุขภาพจิตดีขึ้น

5. การหยุดงานของลูกจ้างลดลง

มาตรฐานที่ 3

ข้อความมาตรฐาน พยาบาลประจำสถานประกอบกิจการ ต้องเป็นผู้ดำเนินการให้การรักษาพยาบาลภายใต้ขอบเขตกฎหมายที่เกี่ยวข้อง

เกณฑ์

พยาบาลประจำสถานประกอบกิจการ ต้องดำเนินงานเรื่องต่อไปนี้

1. ประเมินภาวะทางสุขภาพของลูกจ้างเพื่อการวินิจฉัยทางการแพทย์ และให้การรักษาพยาบาลเบื้องต้น

2. ประสานกับแพทย์ให้มีการจัดทำแนวทางการรักษาพยาบาลโรคเบื้องต้นไว้ในหน่วยบริการสุขภาพเป็นลายลักษณ์อักษร

3. ให้การรักษาพยาบาลตามขอบเขตของ พระราชบัญญัติวิชาชีพได้อย่างถูกต้องเหมาะสม
4. จัดให้มีการปฐมพยาบาลเบื้องต้นแก่ลูกจ้างที่มีการป่วยหรือบาดเจ็บ
5. จัดให้มีการอบรมปฐมพยาบาลเบื้องต้นให้แก่ลูกจ้าง
6. ร่วมซ้อมรับการป้องกันและควบคุมอุบัติเหตุในสถานประกอบการ
7. ให้คำปรึกษาแนะนำการปฏิบัติตัวแก่ลูกจ้างภายหลังการรับการรักษาพยาบาล
8. จัดให้มีแหล่งข้อมูลสถานพยาบาล เพื่อการรักษาพยาบาล
9. จัดให้มีระบบส่งต่อผู้ป่วยไปรับการรักษาพยาบาลในสถานพยาบาลที่เหมาะสม
10. มีการติดตามผลการรักษาพยาบาล

ผลลัพธ์

1. ความรุนแรงของอาการเจ็บป่วยและการบาดเจ็บของลูกจ้างลดลง
2. ลูกจ้างมีความรู้และให้การปฐมพยาบาลเบื้องต้นแก่เพื่อนร่วมงานได้อย่างถูกต้อง

เหมาะสม

3. พยาบาลประจำสถานประกอบการ สามารถร่วมบริหารจัดการเมื่อเกิดเหตุฉุกเฉินหรืออุบัติเหตุเกิดขึ้นในสถานประกอบการ

4. ลูกจ้างได้รับการส่งต่อได้อย่างรวดเร็วขึ้น
5. ลูกจ้างได้รับการรักษาพยาบาลเบื้องต้น
6. มีรายงานติดตามผลการรักษาพยาบาล
7. ลูกจ้างทุกคนมีระเบียบสุขภาพ (ข้อมูลสุขภาพส่วนบุคคล)

มาตรฐานที่ 4

ข้อความมาตรฐาน พยาบาลประจำสถานประกอบการต้องมีส่วนร่วมในการจัดการฟื้นฟูสุขภาพและฟื้นฟูสมรรถภาพให้แก่ลูกจ้างในสถานประกอบการ ในกรณีที่ลูกจ้างเจ็บป่วยหรือบาดเจ็บ

เกณฑ์

พยาบาลประจำสถานประกอบการ ต้องดำเนินงานเรื่องต่อไปนี้

1. จัดทำแหล่งข้อมูลของหน่วยงานฟื้นฟูสมรรถภาพเพื่อการส่งต่อลูกจ้าง เมื่อประสบ

อันตรายจากการทำงาน

2. มีระบบส่งต่อลูกจ้างประสบอันตรายจากการทำงาน เพื่อรับการฟื้นฟูสมรรถภาพ

3. ประเมินสมรรถภาพและสุขภาพลูกจ้าง เพื่อให้คำแนะนำในการปรับเปลี่ยนงานให้เหมาะสม

4. บริการให้คำแนะนำเกี่ยวกับลูกจ้างเกี่ยวกับสิทธิประโยชน์ที่พึงได้รับ จากการประสบอันตรายจากการทำงาน

5. จัดบริการให้คำปรึกษาเกี่ยวกับการฟื้นฟูสุขภาพ และฟื้นฟูสมรรถภาพ ผลลัพธ์

1. มีรายชื่อหน่วยงานฟื้นฟูสมรรถภาพในหน่วยบริการสุขภาพ
2. ลูกจ้างได้รับความสะดวกในการรับการฟื้นฟูสมรรถภาพ
3. ลูกจ้างได้รับรู้สิทธิประโยชน์ของตนในกรณีที่ประสบอันตรายจากการทำงาน
4. ลูกจ้างได้รับคำปรึกษา หรือประเมินสมรรถภาพร่างกาย และกลับเข้าทำงานที่ปรับให้

เหมาะสมกับสมรรถภาพ

แนวทางการปฏิบัติงาน/ วิธีการปฏิบัติสำหรับพยาบาล

ระยะที่ 1 มีการประเมินความต้องการของกลุ่มลูกจ้างซึ่งเป็นกลุ่มเป้าหมายของการให้บริการ โดย

1.1 ศึกษานโยบาย ข้อตกลง ประชุมในด้านสุขภาพของสถานประกอบการ เพื่อจัดทำแผนงานให้สอดคล้องกับนโยบาย

1.2 สำรวจ และประเมินความเสี่ยง ปัจจัยที่อาจก่อให้เกิดโรคและอันตรายต่อสุขภาพ ปัจจัยทางเคมีชีวภาพ กายภาพและสังคม แยกแยะจำนวนกลุ่มเสี่ยงที่จะต้องจัดบริการด้านสุขภาพให้

1.3 สร้างปฏิสัมพันธ์ ความเชื่อถือว่าว่างใจให้เกิดกับลูกจ้างเพื่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสาร ความต้องการด้านสุขภาพ ทักษะคิดทั้งต้องงาน ต่อเพื่อนร่วมงาน และผู้บังคับบัญชาในสายงานของลูกจ้าง

1.4 สำรวจความต้องการด้านสุขภาพ ทักษะคิด ในเรื่องกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพ การป้องกันควบคุมโรค และอันตรายในสถานประกอบการ โดยอาจใช้แบบฟอร์มสำรวจความต้องการเข้าร่วมโครงการหรือการใช้กระบวนการกลุ่มหรือเทคนิคต่าง ๆ เพื่อให้ได้มาซึ่งความคิดเห็น ความต้องการบริการจากกลุ่มลูกจ้าง

1.5 รวบรวมข้อมูลจากบันทึก รายงานการตรวจสุขภาพ และผลการตรวจสิ่งแวดล้อม ภาระความเสี่ยงที่ลูกจ้างได้รับ วิเคราะห์ทัศนคติของลูกจ้างในด้านความปลอดภัยในการทำงาน หรือการส่งเสริมสุขภาพ เพื่อแยกแยะความต้องการทั้งด้านกายและด้านสุขภาพจิตของลูกจ้าง เช่น การยกของหนัก การเดินทำงานตลอดวัน การใช้วัตถุอันตรายในกระบวนการผลิต ปัญหาความเครียดจากงาน ฯลฯ

1.6 นำผลการวิเคราะห์ข้อมูลต่าง ๆ มาเป็นข้อมูลสนับสนุนในการจัดแผนงานหรือโครงการส่งเสริมสุขภาพ การควบคุมป้องกัน การรักษาพยาบาลเบื้องต้นและการฟื้นฟูสุขภาพและสมรรถภาพ

1.7 ร่างแผนการจัดทำโปรแกรมการบริการ โดยนำความต้องการและปัญหาของลูกค้ามาเป็นข้อมูลในการกำหนดแผนการหรือโครงการ

ระยะที่ 2 ระยะเวลาแผนการจัดบริการด้านสุขภาพอนามัยและความปลอดภัย

2.1 หาแนวร่วมทั้งจากฝ่ายบริหาร และฝ่ายลูกจ้าง รวมทั้งอาสาสมัครในสถานประกอบกิจการ ทั้งนี้เพื่อความสำเร็จของการจัดบริการด้านสุขภาพอนามัยและความปลอดภัย ต้องได้รับความร่วมมืออย่างดีจากกลุ่มเป้าหมายโดยเฉพาะงานด้านการส่งเสริมสุขภาพ และงานการป้องกันควบคุมอันตรายจากการทำงาน ซึ่งเป็นงานเชิงรุก

2.2 ผลักดันให้ลูกจ้าง จัดทำโครงการ/ กิจกรรม โดยมีพยาบาลเป็นผู้สนับสนุน กิจกรรมของลูกจ้าง เช่น จัดหาวิทยากรด้านโภชนาการให้เมื่อลูกจ้างต้องการทราบในเรื่องคุณค่าอาหาร, จัดหาวิทยากรด้านสุขาภิบาลอาหารให้เมื่อลูกจ้างต้องการทราบในเรื่องสุขาภิบาลอาหาร หรือจัดหาแหล่งบำบัดรักษาให้แก่ลูกจ้างที่ต้องการหยุดสูบบุหรี่ในโครงการเลิกสูบบุหรี่ เป็นต้น

2.3 กำหนดเป้าหมาย ผลลัพธ์ที่จะเกิดจากโครงการ/ กิจกรรมการจัดบริการร่วมกันระหว่าง นายจ้าง ลูกจ้าง ที่ชัดเจน เพื่อให้สามารถเปรียบเทียบให้เห็นความแตกต่างของเป้าหมายของผลลัพธ์ได้เด่นชัดเมื่อสิ้นสุดโครงการ

2.4 หาแหล่งประโยชน์ในชุมชนใกล้เคียงกับสถานประกอบกิจการ เช่น สถานบริการสุขภาพ โรงพยาบาล สถานศึกษา เพื่อขอรับการสนับสนุนด้านกำลังคน โปรแกรมการสอนและสื่อต่าง ๆ เช่น ไปสเตอร์แผ่นพับ ในการดำเนินงานบริการด้านสุขภาพหรือจัดทำโครงการด้านสุขภาพ

2.5 พิจารณาและศึกษานโยบายระดับชาติ รวมทั้งทรัพยากรคน เครื่องมือ งบประมาณ การสนับสนุนทางสังคม การรับรู้เกี่ยวกับสุขภาพของลูกจ้างในสถานประกอบกิจการ ระดับการศึกษาของกลุ่มลูกจ้าง ทั้งนี้เพราะปัจจัยเหล่านี้จะมีผลต่อการจัดบริการด้านสุขภาพ เช่น นโยบายระดับชาติจัดให้มีการรณรงค์เรื่องสุขภาพจิต การเลือกจัดทำโครงการที่เกี่ยวข้องกับสุขภาพจิตในสถานประกอบกิจการย่อมได้รับความร่วมมือจากองค์กรภายในและภายนอกและมีงบประมาณทรัพยากรอื่น ๆ เข้ามาสนับสนุนได้ดี กว่าโครงการสุขภาพอื่น ๆ

2.6 ตัวอย่างการจัดทำแผนงานหรือโครงการ/ กิจกรรม เพื่อการบริการด้านสุขภาพให้ครอบคลุมทั้งด้านการส่งเสริมสุขภาพ การป้องกันควบคุมโรค การรักษาพยาบาลเบื้องต้นและการฟื้นฟูสุขภาพและสมรรถภาพ

ก. แผนงาน/ โครงการด้านส่งเสริมสุขภาพ

ซึ่งจะเป็นกิจกรรมการเข้าถึงพฤติกรรม และรูปแบบการดำเนินชีวิตในแต่ละวัน
ของลูกจ้างในกลุ่มที่มีสุขภาพแข็งแรงไม่ได้เจ็บป่วย โดยมีกิจกรรมตัวอย่างดังนี้

- การส่งเสริมสนับสนุนให้ออกกำลังกาย
- กิจกรรมเกี่ยวกับโภชนาการ
- จัดกิจกรรมการสันทนาการต่าง ๆ
- การให้ความรู้สุขภาพ และการให้คำปรึกษาด้านสุขภาพ
- การร่วมกันสร้างสิ่งแวดล้อมเพื่อการสร้างเสริมสุขภาพที่ดี
- การแก้ปัญหาโดยใช้กระบวนการกลุ่ม
- การป้องกันความเครียด

ข. แผน/ โครงการ/ กิจกรรมด้านการป้องกัน ซึ่งมี 3 ระดับ คือ

ขั้นปฐมภูมิ: หลีกเลี่ยงอันตรายที่มีผลกระทบต่อสุขภาพและความปลอดภัย

ขั้นทุติยภูมิ: ค้นหาและเข้ารับการรักษามือพบว่าผิดปกติ

ขั้นตติยภูมิ: การปฏิบัติเมื่อลูกจ้างเกิดปัญหาสุขภาพหรือมีความบกพร่องของ

ร่างกาย ให้สามารถดำเนินชีวิตได้ตามปกติ

โดยมีกิจกรรมในแผนงาน หรือโครงการ เช่น

1. ตรวจสอบสุขภาพก่อนบรรจุ ตรวจสอบสุขภาพประจำปี หรือการตรวจสอบสุขภาพเป็นระยะตามความจำเป็นและตรวจสอบปัจจัยเสี่ยงในการทำงาน มีรายงานผลการตรวจสอบสุขภาพให้ลูกจ้างทราบผล
2. ตรวจสอบก่อนบรรจุในหน้าที่ใหม่หลังจากกลับมาจากการรักษาพยาบาลการป่วย การบาดเจ็บ ซึ่งจะ เป็นข้อมูลพื้นฐานของลูกจ้าง
3. ให้ภูมิคุ้มกันโรคในโรคที่สามารถป้องกันได้ เช่น การฉีดวัคซีนป้องกันโรคหัดเยอรมัน ในหญิงวัยเจริญพันธุ์
4. ทำการประเมินความเครียด ความพึงพอใจในงาน ความสามารถในงาน การเข้าได้กับสังคม ความสามารถในการปรับตัว เพื่อหาปัญหาทางสุขภาพจิตโดยใช้แบบสอบถาม การสังเกต
5. ให้การดูแลรักษาพยาบาล บำบัด แก้ไขพฤติกรรมทางด้านสุขภาพให้แก่ลูกจ้าง
6. ให้สุขภาพเป็นรายกลุ่มหรือรายบุคคลตามสภาพปัญหาทางด้านสุขภาพและปัจจัยเสี่ยงด้านสิ่งแวดล้อมในการทำงานที่มีผลกระทบต่อสุขภาพของลูกจ้าง
7. จัดทำโครงการควบคุมน้ำหนักในกลุ่มลูกจ้างที่มีภาวะโภชนาการเกิน
8. จัดทำโครงการสถานประกอบกิจการสีขาว เพื่อให้สถานประกอบกิจการปลอดยาเสพติด

9. การให้คำปรึกษาด้านสุขภาพอนามัย

10. การให้ความรู้ ข้อมูล การดูแลสุขภาพ เช่นการใช้ PPE, การป้องกันอุบัติเหตุในท้องถนน, การวางแผนครอบครัว, การป้องกันโรคเอดส์ ฯลฯ โดยจัดในรูปแบบของบอร์ด อบรม สัมมนา ฯลฯ

11. การจัดทำระบบข้อมูลลูกจ้างเพื่อให้ทราบสถานการณ์ แนวโน้มสุขภาพของลูกจ้าง

12. สอบสวนโรคหรืออุบัติเหตุ โดยอาจทำเองหรือร่วมกันเป็นทีมเพื่อหาแนวทางป้องกัน

ค. แผนงาน/ โครงการด้านการบริการรักษาพยาบาล เพื่อให้การดูแลรักษาเบื้องต้นแก่ลูกจ้างที่ประสบอันตรายจากการทำงานและที่มิได้เกิดจากงาน โดยมีกิจกรรมตัวอย่างเช่น

- ประเมินภาวะสุขภาพลูกจ้าง โดยดูความสัมพันธ์ของงานและปัจจัยที่เกี่ยวข้องอื่น ๆ ซึ่งอาจมีผลต่อสุขภาพ
- ให้การรักษาพยาบาลเบื้องต้นในหน่วยบริการสุขภาพ โดยประสานกับแพทย์ในการทำแนวทางการรักษาพยาบาลเบื้องต้น
- ให้การปฐมพยาบาลเบื้องต้นในจุดเกิดเหตุ หรือในหน่วยบริการสุขภาพ
- จัดให้มีการฝึกการปฐมพยาบาลเบื้องต้นหรือการช่วยฟื้นคืนชีพแก่ลูกจ้าง
- ร่วมซ้อมรับอุบัติเหตุ
- จัดทำสมุดบันทึกสุขภาพของลูกจ้าง เพื่อใช้ในการติดตามหรือรายงานด้านการรักษาหรือการรับบริการอื่น ๆ
- มีระบบส่งต่อลูกจ้างที่ป่วยไปรับบริการในสถานบริการอื่น ๆ เพื่อให้ลูกจ้างได้รับการดูแลที่ต่อเนื่อง

- จัดทำคู่มือ แนวทางปฏิบัติทางการพยาบาลสำหรับปัญหาทางอาชีวอนามัยที่มักพบ เช่น การดูแลแผลถลอก, การช่วยเหลือผู้ที่มีอาการชัก ฯลฯ ไว้สำหรับลูกจ้าง

ง. แผน/ โครงการด้านการฟื้นฟูสุขภาพและสมรรถภาพ ซึ่งมีกิจกรรมตัวอย่างในการบริการ เช่น

- จัดทำแหล่งข้อมูล หน่วยงานฟื้นฟูสุขภาพและสมรรถภาพไว้ในหน่วยบริการสุขภาพ เพื่อเป็นเครือข่ายในการส่งต่อลูกจ้างไปรับการดูแล

- ตรวจประเมินสุขภาพลูกจ้าง เพื่อทำเป็นข้อมูลประจำตัวลูกจ้าง (Base Line Data)
- ประเมินสมรรถภาพและสุขภาพลูกจ้างหลังจากการเจ็บป่วยหรือบาดเจ็บ เพื่อให้คำแนะนำในการทำงานหรือเพื่อปรับเปลี่ยนงานให้เหมาะสมกับสุขภาพของลูกจ้าง อาจทำในรูปแบบคณะกรรมการ หรือการประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

- ร่วมมือกับฝ่ายต่าง ๆ ในสถานประกอบกิจการ ให้ลูกจ้างที่พิการได้กลับเข้าทำงานที่เหมาะสม กับสมรรถภาพร่างกาย โดยเน้นที่การป้องกันคุ้มครองให้เกิดความปลอดภัย เช่น ลูกจ้างที่มีโรคประจำตัวคือมีอาการชักซึ่งมีหน้าที่ทำงานในพื้นที่ที่มีระดับสูง ก็ให้เปลี่ยนหน้าที่มาทำงานระดับพื้นราบหรือลูกจ้างในแผนกผลิตมีลักษณะงานต้องยืนทำงานหลังการเจ็บป่วยหรือได้รับอุบัติเหตุจนต้องตัดขา ก็ให้เปลี่ยนหน้าที่มาทำงานนั่ง เช่น พิมพ์ดีด รับโทรศัพท์ หรือลูกจ้างที่มีการสูญเสียสายตา ก็ให้เปลี่ยนหน้าที่มาทำงาน รับโทรศัพท์

- ให้คำแนะนำแก่ลูกจ้าง เกี่ยวกับสิทธิประโยชน์ที่พึงได้รับการประกันอันตรายจากการทำงาน

- ให้บริการหรือให้คำแนะนำแก่ลูกจ้างเกี่ยวกับการฟื้นฟูสมรรถภาพในหน่วยบริการสุขภาพ เช่น การฝึกใช้กล้ามเนื้อมือ, การหัดใช้ไม้เท้าเดิน, การบริหารร่างกายเพื่อป้องกันการปวดหลัง, การใช้อุปกรณ์กายภาพในการฟื้นฟูสมรรถภาพทางการแพทย์เป็นต้น

- ประสานกับหน่วยงานภายนอกที่เกี่ยวข้อง เช่น ศูนย์ฟื้นฟูสมรรถภาพคนงาน กระทรวงแรงงานหน่วยกายภาพบำบัดของโรงพยาบาล เพื่อให้ลูกจ้างได้รับการฟื้นฟูทั้งด้านการแพทย์และการฟื้นฟูสมรรถภาพทางด้านการทำงาน

ระยะที่ 3 ดำเนินการตามแผน/ โครงการ ที่วางไว้เพื่อให้บริการที่ครอบคลุมทั้งด้านการป้องกันควบคุมโรค ด้านการส่งเสริมสุขภาพ การรักษาพยาบาลเบื้องต้นและฟื้นฟูสุขภาพและสมรรถภาพ

- กระตุ้นให้ลูกจ้างเห็นความแตกต่างของการได้รับประโยชน์และการเสียประโยชน์ในการเข้าร่วมกิจกรรมด้านสุขภาพ เช่น ให้ลูกจ้างทราบถึงโทษของการกินอาหารที่มีไขมันสูง โรคที่เกิดจากการรับประทานอาหารไม่ถูกสุขลักษณะ

- สนับสนุน หรือสร้างกลุ่มพลังแนวร่วมในการจัดทำโครงการต่าง ๆ ทางด้านสุขภาพ และความปลอดภัยให้เกิดความเข้มแข็งหรือยั่งยืน

- ให้ความรู้ทางด้านสุขภาพอนามัย และสนับสนุนการสร้างเสริมพฤติกรรมทางสุขภาพ ที่ถูกต้อง เช่น เรื่องการรับประทานอาหารที่มีประโยชน์และเหมาะสมในลูกจ้างที่ป่วยด้วยโรคเบาหวานหรือโรคความดันโลหิตสูง

- ดำเนินโครงการหรือกิจกรรมตามเวลาที่กำหนดไว้ในแผนงานหรือโครงการสุขภาพอนามัย

- สร้างเสริมพฤติกรรมด้านสุขภาพที่ถูกต้องและกระตุ้นให้ดำเนินการอย่างต่อเนื่อง เช่น มีกิจกรรมการสนับสนุนและให้คำแนะนำการใช้อุปกรณ์ป้องกันอันตรายส่วนบุคคลให้แก่ลูกจ้างใหม่ โดยให้ลูกจ้างเก่าเป็นพี่เลี้ยงแนะนำการใช้อุปกรณ์ป้องกันอันตรายส่วนบุคคลอย่างต่อเนื่อง

- ส่งเสริม/ สนับสนุนจัดสิ่งแวดล้อม สถานที่ สังคม ที่เอื้อต่อการปฏิบัติกิจกรรมที่จะนำไปสู่สุขภาพที่ดี เช่น การจัดการสนับสนุนเครื่องกีฬาเกษตรกรรมกีฬา การจัดบริเวณที่สูบบุหรี่ ควบคุมและลดพื้นที่จนปลอดเขตสูบบุหรี่ เป็นต้น การจัดหาอาหารที่มีประโยชน์และสะอาดเมื่อมีการจัดทำโครงการ Clean Food Good Taste ในสถานประกอบกิจการ การออกค่าใช้จ่ายในการตรวจหามะเร็งปากมดลูกแก่ลูกจ้างหญิงหรือการเจาะเลือดหาไขมันในเลือดในลูกจ้างที่มีความเสี่ยงตามวัย

- ประสานงานกับฝ่ายต่าง ๆ ภายในสถานประกอบกิจการเพื่อให้ลูกจ้างได้เข้าร่วมกิจกรรมหรือโครงการสุขภาพอนามัยที่จัดขึ้น

- บันทึกข้อมูลทุกครั้งของการมีกิจกรรม มีระบบการจัดเก็บที่ดีใช้เป็นหลักฐานทั้งทางด้านบริการสุขภาพและกฎหมายที่เกี่ยวข้อง

- นำข้อมูลผลการจัดบริการในกิจกรรมต่าง ๆ มาประเมินผลและวิเคราะห์ข้อมูลและสรุปผลในภาพรวมเพื่อแจ้งผู้บริหารทราบ

- ข้อมูลทั้งหมดของลูกจ้างหลังจากประเมินแล้วต้องทำการวางแผนเฝ้าระวังทางด้านสุขภาพต่อไป

4. ระยะประเมิน

4.1 ประเมินหลังสิ้นสุดกิจกรรมตามแผนงานหรือโครงการโดย

4.1.1 สังเกตพฤติกรรมด้านสุขภาพที่เปลี่ยนไปของลูกจ้าง เช่น จากการไม่ใช้อุปกรณ์ป้องกันอันตรายส่วนบุคคล เปลี่ยนมาใช้อุปกรณ์ป้องกันอันตรายส่วนบุคคลอย่างสม่ำเสมอ

4.1.2 ประเมินความรู้ และทัศนคติของลูกจ้าง

4.1.3 วัดการเปลี่ยนแปลง อาจใช้ทางห้องปฏิบัติการหรือเครื่องมือตรวจวัด เช่น ผลการตรวจวัดปริมาณไขมันในเลือดที่ลดลง จำนวนลูกจ้างเลิกบุหรี่มากขึ้น ฯลฯ

4.1.4 ใช้แบบสอบถามวัดความพึงพอใจของลูกจ้างต่อโครงการหรือกิจกรรม

4.1.5 การเข้าร่วมกิจกรรมของลูกจ้างอย่างต่อเนื่อง

4.2 ประเมินระยะยาว เพื่อดูผลกระทบของโครงการ เช่น อัตราการป่วย ค่าใช้จ่ายในด้านการรักษาพยาบาล การจ่ายเงินสมทบในกองทุนเงินทดแทน เป็นต้น

4.3 จัดทำรายงานโดยเปรียบเทียบกับวัตถุประสงค์ เป้าหมาย ความคุ้มค่าเสนอให้แก่ผู้บริหารทราบ

การตรวจสอบเพื่อให้บรรลุมาตรฐาน

1. มินิโยบาช ประเมินสุขภาพของสถานประกอบกิจการเป็นลายลักษณ์อักษร

2. มีโครงการ หรือกิจกรรมในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมสุขภาพ การป้องกันและควบคุมอันตรายจากการทำงาน การรักษาพยาบาลเบื้องต้นและการฟื้นฟูสุขภาพเป็นลายลักษณ์อักษรและกำหนดผลคาดว่าจะได้รับการดำเนินการ โครงการที่ดำเนินการที่มีประโยชน์ต่อนายจ้าง ลูกจ้างไว้ในโครงการ

3. มีชมรมกลุ่มอาสาสมัครต่าง ๆ เกี่ยวกับสุขภาพและความปลอดภัยเกิดขึ้นในสถานประกอบการและมีกิจกรรมของกลุ่มอาสาสมัคร หรือชมรมเหล่านี้อย่างต่อเนื่อง มีความยั่งยืนของกิจกรรม

4. มีข้อมูลแหล่ง หรือ สถานที่ติดต่อในชุมชนเพื่อดำเนินการจัดการบริการในด้านส่งเสริมสุขภาพ การป้องกันควบคุมอันตรายจากการทำงาน การรักษาพยาบาลเบื้องต้น และการฟื้นฟูสุขภาพและสมรรถภาพ

5. มีแผนและการจัดอบรมให้ลูกศึกษาด้านสุขภาพอนามัยเป็นระยะและต่อเนื่อง

6. มีการจัดทำบอร์ด แผ่นพับเพื่อประชาสัมพันธ์โครงการ การปฏิบัติงาน การจัดอบรมให้ความรู้

7. มีการกำหนดคุณสมบัติ เฉพาะพนักงานที่เข้าทำงานในแต่ละแผนกอาจทำในรูปคณะกรรมการโดยมีบุคลากรด้านสุขภาพเข้าไปมีส่วนร่วม

8. มีแผนการตรวจสุขภาพและติดตามสุขภาพของลูกจ้างแต่ละแผนก ในแต่ละปี

9. มีการจัดทำแฟ้มข้อมูล สมุดบันทึกสุขภาพของลูกจ้างเพื่อสะดวกในการติดตามเฝ้าระวังสุขภาพ

10. มีการจัดระบบการให้คำปรึกษาด้านสุขภาพแก่ลูกจ้าง

11. มีระบบการจัดการเพื่อการให้บริการด้านการฟื้นฟูสุขภาพและสมรรถภาพแก่ลูกจ้าง

12. มีระบบ การรักษาพยาบาลเบื้องต้นและประสานงานกับแพทย์ประจำสถานประกอบการให้จัดทำแนวทางการรักษาพยาบาลเบื้องต้น ไว้ในหน่วยบริการสุขภาพ

13. มีระบบการจัดเก็บข้อมูลและการจัดเก็บรักษาความลับของข้อมูล

14. ลูกจ้างได้รับการตรวจทั้งตรวจสุขภาพประจำปีรวมถึงการตรวจสุขภาพทั่วไป และตรวจตามความเสี่ยงอย่างน้อยปีละ 1 ครั้งและมีผลการตรวจเป็นลายลักษณ์อักษร

15. จัดเตรียมเครื่องมือ เวชภัณฑ์ วัสดุการแพทย์ให้ครบถ้วนตามข้อกำหนดที่เกี่ยวข้องและตามสภาพปัญหาของสถานประกอบการนั้น

16. จัดทำ จัดหาคู่มือ คำมาตรฐาน เอกสารความปลอดภัยของสารเคมี (MSDS) ไว้ในหน่วยบริการสุขภาพ เพื่อเป็นแนวทางในการปฏิบัติงาน

17. ลูกจ้าง มีการใช้อุปกรณ์ป้องกันอันตรายส่วนบุคคลได้เหมาะสมกับสภาพความเสี่ยง

18. จัดทำรายการบริการด้านสุขภาพนำเสนอผู้บริหารเป็นรายเดือน หรือรายงวด หรือรายปี

19. มีตัวอย่างแบบฟอร์ม การหาความต้องการของลูกค้า (Tranning Need)

20. มีผู้รับฟังความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริการของหน่วยบริการสุขภาพ

21. มีการจัดทำแผนปฏิบัติการเป็นรายเดือน เพื่อการควบคุมกำกับไว้บนบอร์ดชัดเจน

22. มีการจัดทำรายงาน สรุป ประเมิน โครงการ ซึ่งเกี่ยวกับการจัดบริการด้านสุขภาพไว้ชัดเจนเป็นลายลักษณ์อักษรตรวจสอบได้

มาตรฐานด้านที่ 6 มาตรฐานด้าน การจัดเก็บข้อมูลด้านสุขภาพอนามัยและความปลอดภัย
ข้อมูลมาตรฐาน พยาบาลประจำสถานประกอบกิจการ ต้องมีการจัดทำระบบการ
จัดเก็บข้อมูลด้านสุขภาพอนามัยและความปลอดภัย
เกณฑ์

พยาบาลประจำสถานประกอบกิจการ ต้องดำเนินการในสิ่งต่อไปนี้ได้

1. จัดทำระบบข้อมูลส่วนบุคคลลูกจ้าง และการเก็บรักษาความลับของข้อมูลนั้น
2. จัดทำระบบข้อมูลตามกฎหมายที่เกี่ยวข้องกำหนดไว้
3. ร่วมจัดทำระบบข้อมูลด้านสิ่งแวดล้อมการทำงานทั่วไปของแต่ละแผนกงาน และข้อมูลที่บอกถึงสิ่งคุกคามและปัจจัยเสี่ยงที่มีผลต่อสุขภาพอนามัยและความปลอดภัยของลูกจ้าง
4. รวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติ เพื่อการเฝ้าระวังสุขภาพ
5. จัดทำข้อมูลด้านการบริหารงานให้บริการสุขภาพอนามัยและความปลอดภัย

ผลลัพธ์

1. หน่วยบริการสุขภาพในสถานประกอบกิจการ มีระบบการบันทึกและจัดเก็บข้อมูลทุกประเภทที่สามารถสะท้อนให้เห็นปัญหาสุขภาพและความปลอดภัยของลูกจ้าง และใช้เป็นหลักฐานยืนยันทางกฎหมายที่เกี่ยวข้อง และกฎระเบียบข้อบังคับที่กำหนดไว้

2. ข้อมูลส่วนบุคคลถูกจัดเก็บอย่างเป็นความลับ หลีกเลี่ยงการถูกคัดลอก

3. ข้อมูลทุกประเภทได้แก่ข้อมูลตามกฎหมายที่เกี่ยวข้องกำหนด ข้อมูลสิ่งแวดล้อมในการทำงาน ข้อมูลด้านสถิติและข้อมูลด้านการบริหารงานในหน่วยบริการสุขภาพมีความสมบูรณ์ครบถ้วน และพร้อมนำมาใช้วางแผนจัดบริการสุขภาพอนามัยและความปลอดภัยแก่ลูกจ้าง

แนวทางการปฏิบัติงาน/ วิธีการปฏิบัติสำหรับพยาบาล

รูปแบบการจัดเก็บข้อมูลมีดังนี้

1. ข้อมูลส่วนบุคคล จัดทำแฟ้มประวัติลูกจ้างทุกคนในสถานประกอบการ โดยมีข้อมูลที่บันทึกในแฟ้มประวัติ ดังนี้

- 1.1 ประวัติการตรวจร่างกายก่อนการทำงาน
- 1.2 ประวัติการทำงานทั้งในอดีตและปัจจุบัน
- 1.3 ประวัติการเจ็บป่วยทั้งที่เกี่ยวข้องและไม่เกี่ยวข้องกับงาน
- 1.4 ประวัติการเกิดอุบัติเหตุ
- 1.5 การรักษาพยาบาลเบื้องต้นทั้งหมด/ผลการรักษา
- 1.6 ผลการตรวจคัดกรองสุขภาพเช่นการตรวจพิเศษต่างๆ
- 1.7 การฟื้นฟูสมรรถภาพ (ถ้ามี)
- 1.8 การฉีดวัคซีน
- 1.9 การขาด/ลางาน
- 1.10 อื่น ๆ เช่นคำบอกเล่าของลูกจ้าง อาการที่เห็นได้จากการสังเกต แผนการ

พยาบาล การนัดติดตาม เป็นต้น

2. ข้อมูลที่ต้องมีตามที่กฎหมายกำหนด เช่น ข้อมูลการเฝ้าระวังทางด้านชีวภาพ การบันทึกข้อมูลชนิดนี้ไว้จะช่วยให้การวางแผน และกำหนดระยะเวลาในการตรวจวัด
 3. ข้อมูลทางด้านสิ่งแวดล้อมมี 2 แบบ
 - 3.1 ข้อมูลสิ่งแวดล้อมการทำงานทั่วไปของแต่ละแผนก
 - 3.2 ข้อมูลสิ่งแวดล้อมการทำงานที่บอกถึงสิ่งคุกคามและปัจจัยเสี่ยงที่มีผลต่อสุขภาพ ลูกจ้าง เช่น ปัจจัยทางด้านเคมี กายภาพ เออร์โกโนมิกส์ เป็นต้น
 4. ข้อมูลทางด้านสถิติ มีการจำแนก จัดกลุ่ม แจกแจงความถี่ การหาค่าสำคัญทางสถิติ เพื่อการนำเสนอแก่ผู้ที่เกี่ยวข้อง
 5. ข้อมูลด้านการบริหารประกอบด้วย
 - 5.1 แผนการปฏิบัติงานและโครงการต่าง ๆ ที่พยาบาลประจำสถานประกอบกิจการ จัดทำขึ้น
 - 5.2 นโยบายและขั้นตอนการปฏิบัติงานต่างๆ
 - 5.3 บันทึกการจับเก็บ หรือการสั่งซื้อเวชภัณฑ์ต่าง ๆ ที่มีอยู่ในหน่วยบริการสุขภาพ
 6. ข้อมูลด้านอื่น ๆ เช่นข้อมูลการใช้บริการที่หน่วยสุขภาพ ข้อมูลการส่งต่อผู้ป่วย เป็นต้น ซึ่งแต่ละองค์กรอาจมีการจัดเก็บข้อมูลที่แตกต่างกันออกไป แต่อย่างน้อยควรมีข้อมูลทั้ง 5 ด้าน ตามที่กล่าวมา สำหรับข้อมูลที่นอกเหนือจากนี้ให้คำนึงถึงความต้องการขององค์กรเป็นหลัก
- การควบคุมคุณภาพของการบันทึก
1. เขียนบันทึกรายงานทุกครั้งอย่างถูกต้องและครบถ้วนตามแบบฟอร์มการปฏิบัติงาน
 2. ลักษณะการบันทึกจะต้องเป็นปัจจุบัน เป็นความจริง รัดกุม

3. เขียนบันทึกอ่านออก ชัดเจน หากมีความผิดพลาด ต้องขีดฆ่าออก และเซ็นชื่อกำกับทุกครั้ง ไม่ควรลบออก

4. ลงเวลา/ วันที่/ ลายเซ็น หลังการบันทึกทุกครั้ง เพราะอาจต้องนำไปเป็นหลักฐานทางกฎหมาย

5. ถ้าต้องใช้คำย่อให้ใช้คำย่อที่เป็นสากล

การเก็บรักษาความลับข้อมูล

1. ข้อมูลส่วนบุคคลต้องจัดเก็บอย่างเป็นความลับ การเปิดเผยข้อมูลจะต้องได้รับความยินยอมจากเจ้าของประวัติอย่างเป็นลายลักษณ์อักษร

3. จัดเก็บข้อมูลอยู่ในที่ปลอดภัย

ถึงแม้ลูกจ้างจะออกจากงานไปแล้ว ก็ต้องเก็บเพิ่มประวัติไว้ก่อนอย่างน้อย 7 ปี หรือตามที่กฎหมายกำหนด เนื่องจากโรคจากการทำงานส่วนใหญ่ใช้เวลาก่อโรคค่อนข้างนาน และหากต้องการทำลายเพิ่มประวัติจะต้องมีการประกาศให้ทราบ ไม่ทำลายโดยพลการ

หลักการจัดเก็บข้อมูล

1. แบบฟอร์มการบันทึกของแต่ละรายการที่จัดทำขึ้น ควรใช้สีที่แตกต่างกัน เพื่อให้ง่ายต่อการจำแนกรายละเอียดการบันทึกต่าง ๆ

2. ควรมีช่องสำหรับเก็บข้อมูลส่วนบุคคล

3. ควรใช้คอมพิวเตอร์ช่วยในการจัดเก็บ วิเคราะห์และนำเสนอข้อมูล

4. ลักษณะการบันทึกควรเอื้อประโยชน์ในการศึกษาทางระบาดวิทยา

การตรวจสอบเพื่อให้บรรลุมาตรฐาน

1. ข้อมูลที่มีหน่วยบริการสุขภาพ มีประเภทต่าง ๆ ของข้อมูลครบถ้วน ซึ่งประกอบด้วยข้อมูลส่วนบุคคล ข้อมูลที่ต้องมีตามที่กฎหมายกำหนด ข้อมูลทางด้านสิ่งแวดล้อม ข้อมูลทางด้านสถิติ ข้อมูลทางการบริหาร

2. มีระบบการจัดเก็บข้อมูล

3. มีสรุปรายงานประจำเดือน ประจำปีเป็นลายลักษณ์อักษร

4. มีการลงเวลา วันที่ ลายเซ็น หลังการบันทึกทุกครั้ง

5. เขียนบันทึกอ่านออกชัดเจนไม่มีรอยลบ

6. มีระบบการเก็บความลับของข้อมูล

สำหรับการตรวจสอบความเป็นได้ของการนำมาตรฐานไปสู่การปฏิบัติพบว่า หลังจากยกร่างมาตรฐานการพยาบาลอาชีวอนามัยในสถานประกอบการ และตรวจสอบโดยผู้เชี่ยวชาญด้าน

กฎหมายแล้ว คณะผู้วิจัยได้ออกแบบสอบถามความคิดเห็นเพื่อสำรวจความคิดเห็นเกี่ยวกับนำมาตรฐานไปใช้ปฏิบัติจริงในสถานประกอบการและจัดประชุมแสดงความคิดเห็นไปยังในสถานประกอบการที่มีลูกจ้างตั้งแต่ 200 คนขึ้นไปซึ่งได้รับการตอบกลับเป็นจำนวน 254 คน พบว่าบุคลากรที่ปฏิบัติงานในสถานประกอบการหรือเกี่ยวข้องเห็นด้วยกับมาตรฐานการพยาบาลอาชีวอนามัยในสถานประกอบการ ซึ่งแสดงถึงความเป็นไปได้ในการนำมาตรฐานไปปฏิบัติ

การศึกษาเปรียบเทียบการปฏิบัติงานตามมาตรฐานการพยาบาลอาชีวอนามัยของพยาบาลระหว่างสถานประกอบการขนาดกลางกับขนาดใหญ่ ในเขตนิคมอุตสาหกรรมอมตะนคร จังหวัดชลบุรี ครั้งนี้ผู้วิจัยมีความเห็นว่า มาตรฐานการพยาบาลอาชีวอนามัย ที่กล่าวมามีความสำคัญต่อพยาบาลที่ปฏิบัติงานในสถานประกอบการเป็นอย่างมาก เพราะมาตรฐานทั้งหมดมีความครอบคลุมทั้งในด้านการบริหารองค์กรของหน่วยบริการสุขภาพ ด้านการจัดหน่วยบริการสุขภาพในสถานประกอบการ ด้านการจัดการหน่วยบริการสุขภาพ ด้านคุณสมบัติของพยาบาลประจำสถานประกอบการ ด้านการให้บริการในหน่วยบริการสุขภาพของสถานประกอบการ และด้านการจัดเก็บข้อมูลด้านสุขภาพอนามัยและความปลอดภัย และในแต่ละมาตรฐานจะมีเกณฑ์ ผลลัพธ์ แนวทางการปฏิบัติ วิธีการปฏิบัติ และการตรวจสอบเพื่อให้บรรลุมาตรฐาน ทำให้พยาบาลได้ตระหนักถึงการปฏิบัติงานของตนเองและเพื่อนร่วมงาน ว่าได้ปฏิบัติตามมาตรฐานที่กำหนดหรือไม่ และส่งผลให้การปฏิบัติงานมีคุณภาพและสามารถตรวจสอบได้ จึงได้นำมาตรฐานการพยาบาลอาชีวอนามัยในสถานประกอบการที่กล่าวมาเป็นแนวทางในการศึกษาการปฏิบัติงานของพยาบาลในสถานประกอบการต่อไป

ตอนที่ 2 แนวคิดการปฏิบัติงานตามมาตรฐานการพยาบาลอาชีวอนามัย

โดยทั่วไปพยาบาลอาชีวอนามัยปฏิบัติงานหลายบทบาทหน้าที่ ได้แก่ ผู้ให้บริการในคลินิกของสถานประกอบการ ผู้บริหารจัดการ นักการศึกษา นักวิจัย รวมถึงที่ปรึกษาในโครงการสุขภาพต่าง ๆ อยู่ภายใต้กรอบแนวคิดและปรัชญาการพยาบาลอาชีวอนามัย ซึ่งมีปรัชญาว่าการพยาบาลอาชีวอนามัยเป็นการจัดเตรียมบริการแบบเบ็ดเสร็จของบุคลากรในวิชาชีพบุคคลเหล่านั้นได้ให้ความสำคัญในการดูแลสุขภาพแก่บุคคล กลุ่มคน สังคมของผู้ใช้แรงงานซึ่งยอมรับนับถือในศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์และคุณค่าในตนเอง จากการส่งเสริมสนับสนุนให้เขาเหล่านั้นได้มีพฤติกรรมซึ่งสามารถตัดสินใจแสดงออกถึงความรับผิดชอบต่อสุขภาพของตนเอง สิ่งแวดล้อม และสังคมโดยรวม ยิ่งไปกว่านั้นพยาบาลอาชีวอนามัยได้มีความรับผิดชอบเบื้องต้นต่อการบริหารจัดการเกี่ยวข้องกับสุขภาพของผู้ใช้แรงงานและความปลอดภัย โดยมุ่งไปสู่วิถีทัศน์ทางการ

พยาบาลผสมผสานแนวคิดด้านการศึกษาและการเพิ่มพลังอำนาจแก่ผู้ใช้แรงงานโดยผ่านกลยุทธ์ปัจจัยอันประกอบด้วยจริยธรรม วัฒนธรรม มโนธรรมของวิชาชีพให้สอดคล้องกับความเชื่อ ค่านิยม และวิถีการดำเนินชีวิตของผู้ใช้บริการ ขณะเดียวกันได้ให้แนวคิด ข้อเสนอแนะแก่ผู้บริหารในองค์กร ในการกำหนดนโยบาย แผนงาน มาตรการรองรับด้านสุขภาพและความปลอดภัยของผู้ปฏิบัติงานให้เป็นไปตามมาตรฐานการผลิตสินค้าและการจัดการบริการตามมาตรฐานสากล เพื่อนำไปสู่มาตรฐาน โครงสร้าง กระบวนการและผลลัพธ์ของผลิตภัณฑ์ก่อให้เกิดการยอมรับทั้งผู้ผลิต ผู้ใช้และอนุรักษ์ไว้ซึ่งสิ่งแวดล้อมอันยั่งยืนของชุมชนและสังคมโดยรวม (Rogers, 2003)

ตามแนวคิดนี้มนุษย์ งาน สิ่งแวดล้อม และการพยาบาลอาชีวอนามัย ทั้ง 4 มิติ จึงเป็นระบบที่มีความเชื่อมโยงผสมผสาน เป็นระบบงานพยาบาลอาชีวอนามัยที่มีบทบาทหน้าที่กิจกรรม กระบวนการปฏิบัติงานที่รับผิดชอบ ที่มีเอกลักษณ์ และร่วมมือประสานงานกับกลุ่มวิชาชีพอื่น ๆ

จากแนวคิดและปรัชญาดังกล่าวพยาบาลอาชีวอนามัย จึงมีขอบเขตหน้าที่ความรับผิดชอบที่แสดงให้เห็นถึงการมีอิสระในการตัดสินใจ บทบาทหน้าที่ที่มีอิสระมากยิ่งขึ้นในการวางแผนและดำเนินการป้องกัน การส่งเสริมสุขภาพ รวมถึงทักษะในการสืบสวนสอบสวนโรค ตลอดจนอันตรายต่าง ๆ ที่อาจเกิดขึ้นในกระบวนการทำงานของพนักงานหรือลูกจ้าง ควบคู่ไปกับลักษณะของการเป็นผู้นำในการส่งเสริมสุขภาพ และบริหารจัดการประสานงานในชุมชน เพื่อใช้ประโยชน์จากเครือข่ายแหล่งประโยชน์ทางสุขภาพที่มีอยู่

ขอบข่ายของการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบสำหรับพยาบาลอาชีวอนามัยจะเห็นได้ว่าเป็นการป้องกันในทุกระดับของโครงการทางสุขภาพ ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ตัวอย่างของกิจกรรมต่าง ๆ ในโครงการป้องกันสุขภาพด้านอาชีวอนามัยแบบเบ็ดเสร็จ

การป้องกันระยะที่ 1		การป้องกันระยะที่ 2		การป้องกันระยะที่ 3
- การส่งเสริมสุขภาพ	การป้องกันโรคติดต่อ/	- การตรวจสุขภาพ	- การตรวจสุขภาพ	
- อาหาร	ไม่ติดต่อ	ก่อนเข้าทำงานหรือ	พร้อมของการกลับ	
- ออกกำลังกาย	การป้องกันบาดเจ็บ	ตรวจก่อนเลิกทำงาน	เข้าไปทำงานของ	
- กระบวนการขบคิด	การป้องกันอุบัติเหตุ	งาน	ลูกจ้าง	
แก้ปัญหา	- การให้คุณค่าความ	- การตรวจสุขภาพ	- การประยุกต์	
- การสนับสนุนการ	เสี่ยงทางสุขภาพ	ประจำปี	ลักษณะงาน	
- ทักษะในการเป็น	- การให้สุศึกษา	- การตรวจพิเศษ	ให้สอดคล้อง	
พ่อแม่	- การงดสูบบุหรี่	ต่าง ๆ เช่น หู ตา	กับสภาพ	
- การสร้างสิ่งแวดล้อม	- การควบคุมน้ำหนักร	ปอด	การเจ็บป่วยและ/	
เพื่อส่งเสริมสุขภาพ		- การเฝ้าระวังโรค/	หรือความพิการ	
- การบริหารจัดการ		อุบัติเหตุ	ของลูกจ้าง	
ความเครียด		- จัดระบบไตรภาคี	- การให้การ	
- การให้ข้อมูลข่าวสาร		(นายจ้าง ลูกจ้าง	บำบัดรักษาฟื้นฟู	
ที่จำเป็นในการดูแล		และรัฐ)	ในกลุ่มผู้ป่วยเรื้อรัง	
สุขภาพและ		- ระบบการบันทึก	- การควบคุมกำกับ	
ความปลอดภัย		สุขภาพของผู้ใช้	ประสานแหล่ง	
- การให้คำปรึกษา		แรงงาน (เพิ่ม	ประโยชน์ทั้ง	
หรือ		สุขภาพ)	ภายใน ภายนอก	
- การบริหารจัดการ		- การบันทึกและ	จัดโอกาสให้ลูกจ้าง	
โครงการสุขภาพ		รายงานอุบัติเหตุ	ได้เข้าถึงบริการ	
		ที่เกิดขึ้น	ต่าง ๆ	
		- การตรวจเพิ่ม	- การออกแบบระบบ	
		ตามวัยของผู้ใช้	เพื่อผสมผสาน	
		แรงงาน	วิสัยทัศน์และกลวิธี	
		- การวิเคราะห์	การป้องกันทั้ง 3	
		การบาดเจ็บ และ	ระยะ เข้าสู่ระบบ	
		การรักษาพยาบาล	การดูแลสุขภาพ	
			ของโรงงาน	

ประยุกต์จาก Parker - conard and Rogers, 2003, p.76

ลักษณะงานของพยาบาลซึ่งรับผิดชอบการป้องกันทุกระดับ ขณะเดียวกันการพยาบาลในปัจจุบันได้ให้ความสำคัญในการดูแลสุขภาพของผู้ใช้แรงงานแบบองค์รวม คือ กาย จิต สังคม อารมณ์ และสิ่งแวดล้อมของเขา โดยประยุกต์ใช้ทฤษฎีทางการพยาบาลและทฤษฎีอื่นมาร่วมในการดูแล ตลอดจนปัญหาโดยรอบที่อาจเกิดขึ้น มิใช่ดูแลเฉพาะการเจ็บป่วยด้านร่างกายเพียงอย่างเดียว หรือรอให้ผู้ใช้บริการเข้ามารับการรักษาในคลินิกที่จัดขึ้นเท่านั้น แต่หมายถึงการบริหารจัดการเชิงรุก ซึ่งพยาบาลอาชีวอนามัยจะต้องปรับเปลี่ยนบทบาทซึ่งเคยประจำอยู่เฉพาะในห้องพยาบาล ออกมาเดินสำรวจร่วมกับเจ้าหน้าที่สุขภาพหรือผู้จัดการหรือ หัวหน้างาน ขบวนการทำงานและสิ่งแวดล้อมในการทำงาน ว่าสภาพการทำงาน ลักษณะงานได้มีส่วนก่ออันตรายต่อสุขภาพและความปลอดภัยแก่บุคลากรอย่างไรบ้าง ยิ่งไปกว่านั้นพยาบาลอาชีวอนามัย ซึ่งปฏิบัติงานในโรงพยาบาลฝ่ายเวชศาสตร์สังคม อาจประยุกต์ความรู้และทักษะด้านอาชีวอนามัย สำรวจสภาพการทำงานของคนงานหรือลูกจ้างผู้ประกอบการที่อาจเสี่ยงอันตรายอื่น ๆ และการทำงานภาคเกษตรว่ากระบวนการทำงานเหล่านั้นได้มีส่วนเกี่ยวข้องกับสภาวะสุขภาพและอุบัติเหตุต่าง ๆ อย่างไรด้วย ทั้งนี้เนื่องจากคำว่าองค์รวมมิได้จำกัดขอบเขตเฉพาะการประเมินกาย จิต สังคม อารมณ์ของบุคคลแต่ละคน แต่มีความครอบคลุมไปถึงการมองจิต สังคม อารมณ์ สิ่งแวดล้อม ตามลักษณะของศาสตร์อื่น ๆ ร่วมด้วย เป็นการขยายพรมแดนความรู้ของพยาบาลเอง ซึ่งมีการจำกัดขอบเขตอยู่แต่ในสาระความรู้แบบดั้งเดิม

จากประวัติทางการพยาบาลอาชีวอนามัยที่ผ่านมาได้สะท้อนให้เห็นวิวัฒนาการของวิชาชีพซึ่งได้รับผิดชอบในบทบาทตั้งแต่แนวคิดเฉพาะกิจกรรมเดี่ยว ๆ มาจนถึงปัจจุบันซึ่งขยายขอบเขตบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบกว้างขวางและร่วมมือในเชิงสหวิทยาการกับวิชาชีพอื่น องค์กร และประชาชนในชุมชน ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 แสดงขั้นตอนการพัฒนาการพยาบาลอาชีวอนามัยของต่างประเทศ

ดูแลเฉพาะบุคคล	การดูแลสิ่งแวดล้อมในโรงงาน		ดูแลในโรงงานและในชุมชน
การรักษา (Treatment)	คุ้มกัน (Protect)	ป้องกัน (Prevent)	การส่งเสริมสุขภาพ (Comprehensive Promotive)
การปฐมพยาบาล	เดินตรวจในโรงงาน	-สำรวจภายใน	การให้สุขศึกษา
การให้สุขศึกษา	ตรวจโรคทั่วไป	โรงงาน	การส่งเสริมสุขภาพ
สุขวิทยาส่วนบุคคล	การให้วัคซีน	-ตรวจสอบสุขภาพ	ให้ข้อเสนอแนะต่าง ๆ
สวัสดิการ	การให้คำปรึกษา	-ให้สุขศึกษา	ส่งเสริมสุขภาพจิต
	ดำเนินงานด้วยตนเอง	-ตามความเสี่ยงที่คนงานได้รับ	การฟื้นฟูสมรรถภาพ
		-การยศาสตร์	ศึกษาวิจัย
		-การทำงานเป็นทีม	ใช้เครื่องมือตรวจพิเศษ
		-ตรวจการสัมผัส	ร่วมมือกับวิชาชีพอื่นในการ
		หรือ	ทำงาน
		การได้รับสารพิษ	
		-การประเมินความเครียดจากการ	ค้นหาแหล่งประโยชน์
		ทำงาน	
ระดับที่ 1 เป็นเพียงผู้ให้การช่วยเหลือ	ระดับที่ 2 พยาบาลทำงานโดยลำพัง	ระดับที่ 3 มีการร่วมมือกันในการทำงาน	ระดับที่ 4 ทำงานโดยร่วมมือกับแหล่งประโยชน์ในชุมชน

แหล่งที่มา: Radford, 1990, p. 18

จากแนวคิดดังกล่าว จะเห็นได้ว่าองค์ประกอบในการปฏิบัติงานของพยาบาลอาชีวอนามัยมีมากมาย มีความเกี่ยวข้องกับทั้งด้านกฎหมาย จริยธรรม เพื่อดูแลบุคคลที่อยู่ในวัยทำงาน ให้ได้รับการป้องกันสุขภาพ ปรับปรุงสุขภาพตนเองและสิ่งแวดล้อม การทำนุบำรุงรักษาฟื้นฟูสุขภาพทั้งในระดับบุคคลและองค์กรการทำงาน อย่างไรก็ตามการของบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบของพยาบาลในการดูแลสุขภาพผู้ใช้แรงงานในสถานประกอบการต่าง ๆ ได้มีจุดกำเนิดและปรับปรุงเปลี่ยนแปลง ต่อมาได้ขยายขอบข่ายของการปฏิบัติงาน เนื่องจากได้รับผลกระทบทั้งปัจจัยภายในและภายนอกกระบวนการทำงานให้สามารถร่วมปฏิบัติงานและดำเนินการกิจได้สนองตอบปัญหาและความต้องการของผู้ใช้แรงงานในกลุ่มอาชีพที่อาจเสี่ยงอันตรายให้มากยิ่งขึ้น

บทบาทของพยาบาลอาชีวอนามัยแตกต่างกันไป ขึ้นอยู่กับการศึกษาและฝึกอบรมประสบการณ์ในการทำงาน ตำแหน่งหน้าที่การทำงานและอุปสงค์ทางการตลาดของแหล่งว่าจ้างงาน ในต่างประเทศพยายามที่มีความรู้ต่ำกว่าระดับปริญญาโทจะเน้นการปฏิบัติงานในคลินิกหรือเทคนิคการให้บริการหรือให้การพยาบาลแก่ผู้ป่วยหรือผู้ใช้บริการโดยตรง ในต่างประเทศผู้ที่จะได้รับวุฒิบัตรทางการพยาบาลอาชีวอนามัย คณะกรรมการทางการพยาบาลอาชีวอนามัยของสหรัฐเป็นผู้บริหารจัดการมีอำนาจเต็มในการมอบวุฒิบัตร ก่อนที่พยาบาลเหล่านั้นจะปฏิบัติงานจริงในสถานประกอบการต่าง ๆ การเตรียมพยาบาลอาชีวอนามัยในระดับการศึกษาปริญญาโท จะเน้นหน้าที่เฉพาะในบทบาทของการบริหารจัดการซึ่งนับเป็นส่วนหนึ่งของทีมสหวิทยาการซึ่งประกอบด้วยหลายหน่วยงานหรือหลายศาสตร์สาขาวิชาร่วมกัน

โดยทั่วไป ทักษะที่จำเป็นสำหรับพยาบาลอาชีวอนามัยในการปฏิบัติงานในฐานะวิชาชีพ ได้แก่

1) ทักษะทางด้านเทคนิค เป็นความสามารถในการใช้ความรู้ วิธีการต่าง ๆ เทคนิค และอุปกรณ์ เครื่องมือที่จำเป็นในการปฏิบัติงาน ที่กำหนดภาระงานที่เฉพาะเจาะจงพิเศษ แตกต่างไปจากการดูแลผู้ป่วยในโรงพยาบาล คลินิก ดังนั้นสิ่งที่พยาบาลอาชีวอนามัยจะต้องมีความรู้ความเข้าใจ และสามารถทำได้ เช่น การเฝ้าระวังทางสุขภาพจากการตรวจระดับการได้ยินของหู สมรรถภาพของปอดของพนักงาน เป็นต้น รวมถึงการแปลความหมายข้อมูล การบันทึก รายงาน ตลอดจนการจัดทำโครงการต่าง ๆ ทางสุขภาพให้แก่พนักงาน และประเมินผลโครงการเพราะข้อมูลเหล่านี้นำไปสู่การตัดสินใจในการให้บริการทางสุขภาพ เป็นต้น

2) ทักษะในการสร้างสัมพันธภาพบุคคล เป็นความสามารถและการใช้ดุลยพินิจสำหรับการทำงานร่วมกับประชาชนที่ยังอยู่ในสภาวะไม่ได้เจ็บป่วย การสร้างแรงจูงใจ การสร้างเครือข่าย รวมถึงการประยุกต์ภาวะผู้นำอย่างมีประสิทธิภาพ หน่วยงานบางแห่งต้องการให้พยาบาลอาชีวอนามัยจัดระบบการทำงาน และนำทีมงานจากหลายหน่วย เพื่อร่วมรับผิดชอบสุขภาพและความปลอดภัยของพนักงาน

3) ทักษะทางภูมิปัญญา เป็นความสามารถที่จะรู้และเข้าใจลักษณะงานที่สลับซับซ้อนขององค์กรหรือสถานประกอบการที่ตนเองปฏิบัติอยู่ เช่น ลักษณะงานและสิ่งแวดล้อมในงานที่มีผลต่อสุขภาพและความปลอดภัยของผู้ใช้แรงงาน อาทิเช่น ความรู้ทางพิษวิทยา เออร์โกโนมิกส์ สุขศาสตร์อุตสาหกรรม กฎหมายแรงงาน รวมถึงการแสวงหาทรัพยากรซึ่งนำมาใช้ในการปฏิบัติงานจากแหล่งประโยชน์ภายในและนอกโรงงาน เหล่านี้เป็นต้น

ข้อกำหนดระดับการศึกษาสำหรับพยาบาลอาชีวอนามัย

ในปัจจุบันประเทศไทยยังไม่ได้มีกฎหมายระบุชัดเจนว่า พยาบาลที่จะทำหน้าที่เป็นพยาบาลประจำสถานประกอบการต้องมีคุณสมบัติพิเศษเพิ่มจากการจบพยาบาลระดับวิชาชีพ ทั้งนี้เนื่องจากลักษณะงานของพยาบาลประจำโรงงานในปัจจุบันประมาณร้อยละ 54 มีการศึกษาดำกว่าปริญญาตรี ร้อยละ 45 จบปริญญาตรี และมีร้อยละ 1 จบปริญญาโท มากกว่าครึ่งหนึ่งได้รับการฝึกอบรมระยะสั้น ๆ เช่น 60 ชั่วโมง พยาบาลผู้ปฏิบัติหน้าที่ในโรงงานส่วนใหญ่ให้การบริการเน้นด้านการรักษาพยาบาลเบื้องต้น และการพยาบาลฉุกเฉิน รูปแบบการทำงานจึงมีลักษณะคล้ายการปฏิบัติงานในโรงพยาบาล แผนกผู้ป่วยนอกหรือห้องฉุกเฉิน จึงเป็นไปได้ว่า ความต้องการการศึกษาเพิ่มเติม ยังไม่ได้กำหนดบางแห่ง ยังได้จ้างพยาบาลเทคนิคไปทดแทน อย่างไรก็ตามในปัจจุบันเนื่องจากมาตรฐานการประกันคุณภาพของบริษัทคู่ค้า หรือบริษัทแม่ข่ายในต่างประเทศ ได้กำหนดมาตรฐานของหน่วยพยาบาลและบริการสุขภาพของพนักงานหรือลูกจ้าง ความต้องการของสังคมต้องการให้สถานประกอบการทำงานมีความปลอดภัยและผู้ปฏิบัติงานมีสุขภาพดี จึงจะทำให้ผลลัพธ์ของการผลิตดีและมีคุณภาพ อีกทั้งเป็นการสร้างภาพลักษณ์ของหน่วยงานที่น่าอยู่ในการทำงาน สิ่งเหล่านี้จำเป็นต้องมีการขยายบทบาทหน้าที่ของพยาบาลที่ประจำในหน่วยสุขภาพของสถานประกอบการ ที่จะต้องมีความรู้ ความเข้าใจ ปัญหาและความต้องการของพนักงานที่ปฏิบัติงานในแต่ละจุดของกระบวนการทำงานให้ดียิ่งขึ้น มีการวางแผนงานให้บริการที่ครบวงจร นับตั้งแต่การส่งเสริมสุขภาพ การป้องกันความเสี่ยงจากการทำงานที่ก่อให้เกิดการเจ็บป่วยหรือบาดเจ็บ การรักษาพยาบาลเบื้องต้น รวมถึงการฟื้นฟูสภาพเมื่อกลับเข้าสู่การทำงาน ฉะนั้นพยาบาลควรจะต้องได้รับความรู้และฝึกทักษะเพิ่มเติมทางด้านการพยาบาลอาชีวอนามัย โดยเฉพาะก่อนที่จะเข้าสู่ระบบการทำงาน

ในประเทศไทยได้มีการจัดการฝึกอบรมพร้อมกัน 60 ชั่วโมง เพื่อรับวุฒิบัตรที่แสดงว่ามีความรู้ความสามารถเบื้องต้นในการปฏิบัติงานด้านการพยาบาลอาชีวอนามัย ขณะเดียวกันในหลักสูตรระดับปริญญาโททางการพยาบาล ได้มีบางสาขาวิชา อาทิเช่น ภาควิชาการพยาบาลสาธารณสุข คณะสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล หรือมหาวิทยาลัยบูรพา ได้มีการจัดหลักสูตรพยาบาลชั้นสูงในระดับปริญญาโท ด้านการพยาบาลอาชีวอนามัย ในต่างประเทศ เช่น ประเทศฟิลิปปินส์ ได้กำหนดเกณฑ์ในการออกประกาศนียบัตรหรือวุฒิบัตรให้แก่การพยาบาลอาชีวอนามัย กำหนดให้ต้องมีชั่วโมงการทำงานไม่น้อยกว่า 4,000 ชั่วโมง จากประสบการณ์การทำงานด้านการพยาบาลในสถานประกอบการโดยตรงในช่วงเวลา 5 ปี รวมถึงต้องได้รับการศึกษาต่อเนื่องหลังจบการศึกษาพยาบาลระดับปริญญาตรีแล้วไม่น้อยกว่า 50 ชั่วโมง อีกทั้งต้องได้รับ

การเข้าสอบเทียบความรู้ในระดับชาติ เพื่อให้ได้รับใบอนุญาตบัตรรับรองว่าเป็นผู้มีความรู้ความสามารถเพียงพอที่จะปฏิบัติงานในสถานประกอบการต่าง ๆ หรือดูแลสุขภาพและความปลอดภัยของผู้ประกอบอาชีพต่าง ๆ

โดยทั่วไปการพยาบาลอาชีวอนามัย นับเป็นส่วนหนึ่งของวิชาชีพพยาบาลในสาขาอนามัยชุมชนหรือการพยาบาลสาธารณสุข เป็นบุคลากรด้านสาธารณสุข ดังนั้นความสามารถ การปฏิบัติงานจึงย่อมมีส่วนแตกต่างอย่างชัดเจนจากการพยาบาลในโรงพยาบาล การจัดการศึกษา และฝึกอบรมเพื่อให้พยาบาลกลุ่มนี้ปฏิบัติงานอย่างมีประสิทธิภาพ การปฏิบัติที่ดีที่สุดได้ต้องมีฐานความรู้ด้านสาธารณสุขที่มุ่งเน้นพื้นฐานการมีสุขภาพอนามัยดีของบุคคลที่ยังไม่เจ็บป่วย รวมถึงครอบครัวและชุมชนร่วมด้วย

เนื่องจากการพยาบาลอาชีวอนามัยในประเทศไทย มิได้มีวิวัฒนาการมาพร้อมกับการพัฒนาอุตสาหกรรมของประเทศ เกิดขึ้นเนื่องจากปัญหาและความต้องการของผู้ใช้แรงงานภาคเกษตรและอุตสาหกรรม ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2500 เป็นต้นมา

พยาบาลประจำโรงงานในยุคต้น ๆ ได้มุ่งเน้นการปฏิบัติเฉพาะในด้านการป้องกันเป็นหลักในสถานประกอบการ โดยใช้หลักการปฏิบัติ คล้ายกับการพยาบาลสาธารณสุข รวมถึงจัดเตรียมการให้บริการแก่ครอบครัวและชุมชนเช่นเดียวกันกับการให้บริการในโรงงานอุตสาหกรรมต่าง ๆ ในปัจจุบันการปฏิบัติงานของพยาบาลอาชีวอนามัยได้พิจารณาขยายบทบาทขอบเขต หน้าที่ความรับผิดชอบ ตามลักษณะด้านการสาธารณสุข เช่น การส่งเสริมสุขภาพ การบริหารจัดการการวิจัย และพัฒนานโยบาย บทบาทเหล่านี้ได้รับอิทธิพลมาจากการเจริญเติบโตและชนิดของโรงงานอุตสาหกรรมในยุคสมัยปัจจุบันอย่างไรก็ตามการปฏิบัติที่อยู่ภายใต้ร่มเงาทางประวัติศาสตร์ ที่หลงเหลือรากฐานของงานด้านการป้องกันและหลักการด้านสาธารณสุข ยังปรากฏประวัติศาสตร์ ที่หลงเหลือรากฐานของงานด้านการป้องกันและหลักการด้านสาธารณสุข ยังปรากฏอยู่ พยาบาลอาชีวอนามัยสามารถปฏิบัติงานได้หลายพื้นที่ มิใช่จำกัดอยู่เฉพาะในสถานประกอบการ ปัจจุบันพยาบาลอาชีวอนามัยมีบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบส่วนหนึ่งเป็นบทบาทที่มีตำแหน่งหน้าที่อยู่ในโรงพยาบาล เช่น หน่วยบริการอาชีวเวชกรรม หรือหน่วยบริการสุขภาพขั้นพื้นฐาน (PCU) มีขอบเขตหน้าที่ความรับผิดชอบให้การดูแลสุขภาพผู้ประกอบอาชีพทั้งในและนอกโรงพยาบาล โดยปฏิบัติงานร่วมกับเจ้าหน้าที่สุขภาพอื่น ๆ การบริการเวชกรรมในโรงพยาบาล จัดอยู่ในรูปคลินิกอาชีวเวชกรรม มีวัตถุประสงค์ดังนี้

1. ให้บริการอาชีวอนามัยแก่เจ้าหน้าที่ในโรงพยาบาล ทั้งด้านสุขภาพและสิ่งแวดล้อม
2. ให้บริการตรวจวินิจฉัย/ รักษาโรค แก่ผู้ป่วยที่ประสบอันตรายจากการประกอบอาชีพ

3. รับและส่งต่อผู้ป่วยที่ประสบอันตรายจากการประกอบอาชีพ เพื่อการรักษาและฟื้นฟูสุขภาพ สมรรถภาพและสภาวะการเจ็บป่วย

4. ให้บริการเชิงรุกร่วมกับหน่วยงานอื่น

5. ให้บริการตรวจสุขภาพก่อนเข้างานตามความเสี่ยง

อนึ่ง คลินิกอาชีวเวชกรรมเป็นหน่วยที่ให้บริการด้านอาชีวเวชอนามัย รวมถึงการบันทึก รวบรวมข้อมูลผู้เจ็บป่วยจากการประกอบอาชีพ ข้อมูลเหล่านี้จำเป็นต้องเก็บรักษาไว้อย่างดี ปัจจุบัน ใช้ระบบการเก็บของคอมพิวเตอร์ การเก็บและเรียกใช้ข้อมูลต้องกระทำได้รวดเร็วและเป็นความลับ เนื่องจากบางครั้งต้องใช้เป็นหลักฐานทางกฎหมาย และใช้ในการแก้ไขปรับปรุงการเฝ้าระวังโรค การจัดการคลินิกในหน่วยเวชกรรมใช้ระบบเดียวกับคลินิกตรวจโรคนอก (O.P.D.) ของโรงพยาบาล หากแต่ควรจัดให้ใกล้เคียงกับห้องตรวจพิเศษทางอาชีวเวชกรรม เช่น การตรวจสมรรถภาพการได้ยิน การตรวจสมรรถภาพการมองเห็น และการตรวจสมรรถภาพปอด เป็นต้น สำหรับบุคลากรในหน่วย คลินิกอาชีวเวชกรรม โดยทั่วไปจะประกอบไปด้วยบุคลากรหลายวิชาชีพ เช่น แพทย์ พยาบาล พยาบาลวิชาชีพ รวมถึงนักวิชาการสาธารณสุขอื่น ๆ เช่น นักสุขศึกษา นักอาชีวเวชศาสตร์ เป็นทีมงานที่ให้การดูแลด้านสุขภาพและสิ่งแวดล้อม นับเป็นทีมงานพหุศาสตร์ที่จะช่วยให้การตรวจสอบดูแลสุขภาพและความปลอดภัยของผู้ใช้แรงงาน ได้รับการดูแลตอบสนอง อย่างครอบคลุมยิ่งขึ้น ทั้งการจัดระบบเชิงรุกและเชิงรับ

สำหรับบริการเชิงรุก เป็นบริการอาชีวอนามัย ซึ่งบุคลากรสุขภาพร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ออกตรวจสำรวจ สืบค้น ปัญหาการบาดเจ็บอันตรายและการเฝ้าระวังโรค ปัจจุบันยังทำได้ ไม่ครอบคลุม เนื่องจากอัตรากำลังที่มีอยู่น้อย จึงทำได้ในลักษณะการตรวจประจำปี บทบาทหลักที่มีโอกาสปฏิบัติได้ อาทิเช่น การเป็นที่ปรึกษา หรือการประสานงานด้านข้อมูล หลักฐานทางกฎหมาย กองทุนประกันสังคมและกองทุนทดแทน

บทบาทหน้าที่การดำเนินงานของพยาบาลอาชีวอนามัย

หน้าที่ความรับผิดชอบในการทำงานของพยาบาลอาชีวอนามัย ตามที่กฎหมายได้ระบุ ขอบเขตอำนาจหน้าที่ไว้สำหรับประเทศไทย อาจไม่ทันสมัยต่อระบบการเปลี่ยนแปลงทาง เศรษฐกิจสังคมการเมือง อย่างไรก็ตามก็ดีขอบข่ายหน้าที่ในการปฏิบัติงานของพยาบาลอาชีวอนามัย ที่สลับซับซ้อนกว่าเดิมมีแนวทางการดำเนินงานที่เป็นหน้าที่ความรับผิดชอบ ดังนี้

1. การส่งเสริมและป้องกันสุขภาพ ทั้งระดับบุคคล กลุ่มบุคคล

2. การประเมินและการเฝ้าระวัง การประเมินภาวะสุขภาพของผู้ใช้แรงงาน เช่น

การตรวจร่างกายของพนักงานและลูกจ้างก่อนรับเข้าทำงาน การตรวจร่างกายประจำปี การตรวจ พิเศษเช่น การตรวจสมรรถภาพปอด การตรวจสมรรถภาพการได้ยิน การมองเห็น การตรวจ

ความแข็งแรงของกระดูกและกล้ามเนื้อ การตรวจร่างกาย ประเมินสมรรถภาพแก่พนักงาน และลูกจ้างที่กลับจากการเจ็บป่วย เพื่อเข้าทำงานใหม่ จัดทำบันทึกรายงานและรับรองสถานะของลูกจ้างมีสภาพพร้อมที่จะทำงานเพียงใด รวมถึงการเฝ้าระวังสภาพการณ์ก่อนที่จะเกิดอันตรายแก่สุขภาพจากสิ่งแวดล้อม และกระบวนการทำงานในสถานประกอบการ ภัยพิบัติของสาธารณะ ตลอดจนความรุนแรงที่เกิดขึ้นในสถานบริการ เช่น ทะเลาะวิวาท ทำร้ายร่างกาย จนถึงการฆาตกรรม เป็นต้น

3. การป้องกันอันตรายจากการทำงาน และเฝ้าระวังสถานประกอบการ พยาบาลอาชีวอนามัยจำเป็นต้องเกี่ยวข้องในการควบคุมกำกับและมีส่วนร่วมในโครงการเฝ้าระวังทางสุขภาพ ร่วมกับเจ้าหน้าที่ความปลอดภัยในการทำงาน เพื่อระบุแนวโน้มสิ่งรบกวนอันตรายต่าง ๆ ที่อาจเกิดขึ้นแก่สุขภาพในกลุ่มผู้ใช้แรงงาน โดยผ่านกระบวนการ “เดินสำรวจ” เพื่อให้พยาบาลได้ค้นเคยสิ่งแวดล้อมในการทำงาน กระบวนการทำงาน และลักษณะงาน ผลผลิต และวิธีการทำงานที่อาจเป็นอันตรายต่อสุขภาพและอุบัติเหตุแก่คนงานกลุ่มใดอย่างใดบ้าง กระบวนการป้องกันจะเริ่มจากการระบุปัจจัยอันตราย การประเมินความเสี่ยงทางสุขภาพ การบริหารจัดการเพื่อป้องกันแก้ไขด้วยการจัดโครงการ/ กิจกรรม กระบวนการควบคุมกำกับให้แผนและโครงการดำเนินและการทบทวนประเมินผลการปฏิบัติ

จะเห็นได้ว่าพยาบาลอาชีวอนามัยมีความสำคัญในงานส่งเสริมสุขภาพเพิ่มขึ้นในชุมชน บทบาทหน้าที่ตามกฎหมายเป็นงานในลักษณะของการประสานงานเป็นทีมร่วมกันกับบุคลากรหลายฝ่าย นอกจากนี้ยังมีบทบาทหน้าที่สำคัญ ๆ ในการให้บริการในคลินิกที่ปฏิบัติเป็นประจำ ได้แก่

การบริการในคลินิก

1. การให้บริการพยาบาลเบื้องต้น (Primary Care) การให้บริการสุขภาพเบื้องต้นจะประกอบด้วยการให้การรักษายาพยาบาล การปฐมพยาบาล การส่งต่อผู้ป่วย การควบคุมกำกับและติดตามผู้ใช้แรงงานที่เจ็บป่วยร่วมกันกับแพทย์อาชีวเวชศาสตร์ ในบางสถานที่พยาบาลอาจจะต้องทำหน้าที่วินิจฉัยโรคเบื้องต้น ให้การรักษายาพยาบาล ปัญหาสุขภาพที่ไม่ซับซ้อนนัก ตลอดจนบริหารจัดการรายกรณี สำหรับคนงานที่เจ็บป่วยรายบุคคล

2. การดูแลผู้ป่วยรายบุคคล (Case Management) เป็นบริการแบบเบ็ดเสร็จ อาจมีการสืบสวนโรคในเบื้องต้น ยุทธวิธีป้องกันและส่งเสริมสุขภาพ ให้บริการส่งต่อผู้ป่วยไปรับบริการต่อเนื่องที่แหล่งประโยชน์อื่น ๆ ในชุมชน การสร้างคู่มือและแนวทางการปฏิบัติสำหรับพยาบาล ซึ่งสอดคล้องกับข้อบังคับกฎหมายต่าง ๆ การออกแบบดูแลคนงานที่เจ็บป่วยซึ่งขึ้นอยู่กับปัญหาและความต้องการของผู้ใช้บริการที่เกี่ยวข้องกับลักษณะงานที่เขารับผิดชอบ รวมถึงบทบาท

ของครอบครัว เป็นต้น ในบทบาทหน้าที่นี้พยาบาลอาจทำหน้าที่บริหารจัดการดูแลประสานงานกับบุคลากรอื่น ๆ ในชุมชน เพื่อให้การดูแลเบ็ดเสร็จและต่อเนื่อง ตลอดจนควบคุมกำกับและประเมินผลร่วมกับคนงานและเจ้าหน้าที่อื่น ๆ เพื่อให้การดูแลสุขภาพประสบผลสำเร็จ

3. การให้คำปรึกษาหารือ กระบวนการให้คำปรึกษาจะเป็นการช่วยเหลือให้พนักงาน/ลูกจ้างได้กระจ่างในปัญหาของตนเอง จากการคิดใคร่ครวญไตร่ตรองหาทางเลือกต่าง ๆ ในการแก้ปัญหา ตลอดจนสามารถตัดสินใจเลือกวิธีการแก้ปัญหาด้วยตนเองได้ รวมถึงให้การเสริมแรงอย่างเหมาะสม อีกทั้งเป็นยุทธวิธีในการจัดเตรียมให้การดูแลช่วยเหลือทางการแพทย์ ตลอดจนส่งต่อไปยังแหล่งประโยชน์อื่น ๆ เพื่อช่วยแก้ไขสภาวะวิกฤติของแต่ละบุคคลที่เกิดขึ้น ปัญหาสุขภาพ การเจ็บป่วยของคนงานที่เกิดขึ้นอาจมาจากหลายเหตุปัจจัย อาทิเช่น สภาพการทำงานพฤติกรรมทางสุขภาพ ความเครียดจากการทำงาน ชีวิตครอบครัว เหตุการณ์รุนแรง สิ่งเหล่านี้นำไปสู่การขาดงานที่เพิ่มขึ้น อุบัติเหตุ หรือการเจ็บป่วยของคนงาน ซึ่งสัมพันธ์กับความเครียด ถ้าพยาบาลให้ความสนใจวางแผนการช่วยเหลืออย่างเหมาะสมตั้งแต่เริ่มต้น จะเป็นผลช่วยให้การสูญเสียเวลาทำงาน และความเสื่อมโทรมที่มีต่อร่างกายและจิตใจคนงานลดน้อยลงทั้งขณะนี้พยาบาลอาชีวอนามัยจะต้องได้รับการเรียนรู้ฝึกฝนโดยใช้ความรู้ทางภาคทฤษฎีและปฏิบัติการในสถานการณ์จริง และใช้ร่วมกับการจัดการรายกรณี

4. การบริหารจัดการด้านกฎหมายและศีลธรรมจรรยา

การบริหารจัดการในสถานประกอบการ มุ่งเน้นความรับผิดชอบซึ่งทำให้เกิดความมั่นใจเกี่ยวกับความปลอดภัยและสิ่งแวดล้อมที่ถูกสุขลักษณะในสถานประกอบการ สำหรับพนักงานทุกคน โดยผ่านโครงการต่าง ๆ ที่สนับสนุนแนวคิดนี้ ขณะเดียวกันพยาบาลอาชีวอนามัยจำเป็นต้องมีความรู้ ตระหนักให้ความสำคัญด้านกฎหมายและระเบียบ นโยบาย แผนงานต่าง ๆ ซึ่งใช้ปกป้องคุ้มครองอาชีวอนามัยและความปลอดภัยของผู้ใช้แรงงาน พยาบาลอาชีวอนามัยควรจะมีสำเนา กฎ ระเบียบ นโยบาย กฎหมาย ข้อบังคับต่าง ๆ เพื่อที่จะให้การพยาบาลได้อย่างถูกต้องเหมาะสม อีกทั้งการบริหารจัดการซึ่งได้ปฏิบัติจำเป็นต้องมีการบันทึกรายงานไว้อย่างเป็นระบบระเบียบ

อนึ่งการบันทึกรายงานด้านสุขภาพ จำเป็นต้องทำอย่างถูกต้อง และมีการจัดเก็บที่สามารถนำมาใช้เป็นหลักฐานทางกฎหมายได้อย่างสมบูรณ์

ปัจจุบันนี้สังคมไทยและสังคมอื่น ๆ ต่างก็มีปัญหาด้านสิ่งแวดล้อมอย่างมาก อาจเป็นผลให้เกิดการขัดแย้งด้านจริยธรรม สำหรับพยาบาลในการปฏิบัติให้คำปรึกษาหรือบันทึกรายงาน อาทิเช่น บันทึกการเจ็บป่วยของพนักงาน ประชากร กลุ่มเสี่ยงต่ออันตรายรุนแรงขณะทำงาน รวมถึงสิ่งที่แอบแฝงซ่อนเร้น เช่น สารเคมีอันตรายต่าง ๆ ที่แขวนลอยอยู่ในบรรยากาศ

การทำงาน สิ่งเหล่านี้จะคุกคามสุขภาพของผู้ใช้แรงงาน โดยเฉพาะอย่างยิ่งสุขภาพแรงงานสตรี ที่มีลักษณะเฉพาะสุขภาพการเจริญพันธุ์ ซึ่งควรให้ความสำคัญกับการเสี่ยงอันตรายจากการทำงาน ที่มีผลต่อสุขภาพของการเจริญพันธุ์ทั้งชาย-หญิง สิ่งเหล่านี้จะเปิดเผยให้นายจ้างได้หรือไม่ เพราะข้อมูลสุขภาพเป็นความลับส่วนบุคคล ในกรณีที่ต้องเปิดเผย จำเป็นต้องได้รับการยินยอม จากเจ้าของข้อมูลในบางกรณีได้รับคำสั่งจากศาลถึงจะเปิดเผยข้อมูลได้ในต่างประเทศ

ขณะเดียวกันบทบาทการประสานงานในชุมชนเป็นสิ่งสำคัญที่พยาบาลอาชีวอนามัย จะต้องรับรู้แหล่งประโยชน์ อาทิเช่น ศูนย์ฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการของผู้ใช้แรงงานว่าอยู่ที่ไหน จะใช้ประโยชน์ได้อย่างไร การติดต่อขอใช้บริการต้องผ่านกระบวนการใดบ้าง เหล่านี้เป็นต้น

โดยสรุปพยาบาลอาชีวอนามัยจะมีบทบาทแบ่งออกเป็น 4 บทบาทที่สำคัญ ๆ ได้แก่ บทบาททางการบริหาร บริการ การศึกษาฝึกอบรม และการวิจัย ซึ่งแต่ละบทบาทสามารถจำแนก เป็นกิจกรรมแต่ละประเภท ได้ดังนี้

การบริหาร พยาบาลผู้ปฏิบัติงานควรจะได้มีบทบาทกิจกรรมการบริหารต่าง ๆ ได้แก่

1. ร่วมวางแผนให้บริการสุขภาพและความปลอดภัยแก่พนักงานและลูกจ้าง โดยระบุ เป้าประสงค์และวัตถุประสงค์ของบริการทั้งระยะสั้นและระยะยาว
2. ร่วมกำหนดนโยบายสุขภาพและความปลอดภัยของหน่วยงาน
3. บริหารจัดการงบประมาณ เครื่องมือ วัสดุอุปกรณ์ ที่ใช้ในการดูแลสุขภาพ รวมถึง จัดระบบบันทึกรายงานต่าง ๆ
4. จัดทำระเบียบรายงานการให้บริการสุขภาพ สถิติการเจ็บป่วย จัดทำรายงานอุบัติเหตุ ที่เกิดขึ้น รวมถึงมีการสืบสวนการเกิดอุบัติเหตุร่วมกับเจ้าหน้าที่ความปลอดภัยของโรงงาน
5. ประสานงานในการจัดการศึกษาและฝึกอบรมให้แก่กลุ่มคนงาน
6. ริเริ่มโครงการใหม่ ๆ และปรับปรุงเปลี่ยนแปลงโครงการสุขภาพเดิมให้ทันสมัย รวมถึงการควบคุมกำกับให้โครงการบรรลุจุดมุ่งหมายด้วย
7. ประเมินผลลัพธ์ในการดำเนินงานโครงการสุขภาพและความปลอดภัย
8. เป็นที่ปรึกษาโครงการทางสุขภาพและความปลอดภัย จัดอัตราค่าจ้างการทำงาน ของบุคลากรสุขภาพ
9. ริเริ่มการประกันสุขภาพ การตรวจสอบและประเมินคุณภาพบริการจากแหล่งทั้ง ภายในและภายนอกองค์กร
10. ประสานงานแหล่งประโยชน์ในชุมชนอย่างเหมาะสม

11. ตระหนักถึงความสำคัญของการเปลี่ยนแปลงด้านกฎหมาย เทคโนโลยีต่าง ๆ รวมถึงการเปลี่ยนแปลงของวิชาชีพที่เกี่ยวข้องกับภาวะสุขภาพและความปลอดภัยของผู้ใช้แรงงานในสังคมไทย

12. เป็นพี่เลี้ยงหรือผู้รับรองดูแลการศึกษาดูงานสำหรับพยาบาล และนักศึกษาพยาบาลในงานพยาบาลอาชีวอนามัยและบุคคลอื่น ๆ

13. ทำนุบำรุงรักษาไว้ซึ่งความศรัทธาในวิชาชีพและจรรยาบรรณ ในการปฏิบัติการพยาบาลอาชีวอนามัย

ปัจจุบันการบริหารในบทบาทของพยาบาลอาชีวอนามัยในฐานะเป็นส่วนหนึ่งของผู้รับผิดชอบด้านสุขภาพอนามัยและความปลอดภัยพยาบาลอาชีวอนามัยจำเป็นต้องมีส่วนร่วมในกิจกรรมการบริหารจัดการทรัพยากรมนุษย์ขององค์กร ร่วมกับบุคลากรและคณะผู้บริหารอื่น ๆ ตลอดจนให้คำแนะนำเป็นที่ปรึกษา

การออกแบบองค์กร อาทิเช่น การวิเคราะห์งาน ออกแบบงาน ระบบข้อมูลข่าวสาร และการจัดกลุ่มงาน เป็นต้น

การจัดบุคลากร ตัวอย่างเช่น การคัดเลือกคนเข้าทำงาน จัดตำแหน่ง ร่วมกำหนดบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบ ปฐมนิเทศ

การสื่อสารและแรงงานสัมพันธ์ เช่น

- จัดระบบข้อมูลข่าวสารบันทึกงานบุคลากร ภาวะสุขภาพของพนักงานกลุ่มต่าง ๆ
- การสื่อสารความเสี่ยงทางสุขภาพกับลูกจ้าง
- ระบบที่ปรึกษาด้านสุขภาพและสิ่งแวดล้อม

การบริหารจัดการการปฏิบัติงาน

- ผลผลิต
- ลูกค้า การตลาด

ระบบรางวัล ผลประโยชน์ และการยอมรับบริการสุขภาพอนามัย

- ริเริ่มโครงการความปลอดภัย/ การให้บริการสุขภาพ
- การชดเชยสวัสดิการ/ ค่าจ้างแรงงาน
- ดำเนินการแรงงานสัมพันธ์/ การต่อรอง

การพัฒนาองค์กรและลูกจ้าง เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพและคุณภาพ

- ฝึกทักษะการทำงาน
- สืบรวจเจตคติในการทำงาน
- ฝึกทักษะใหม่ ๆ

- วางแผนความก้าวหน้าในการทำงาน

การใช้เทคโนโลยีสื่อสารเพื่อพัฒนาระบบงานและบริการ

- การใช้คอมพิวเตอร์ในการบันทึกเพิ่มสุขภาพของผู้ใช้แรงงาน รวมถึงการจัดตั้ง

เครือข่ายข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ ทางสุขภาพ

จากบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบในฐานะผู้ร่วมประสานงานการเป็นผู้นำในบางกิจกรรมและผู้ร่วมสนับสนุนในการบริหารจัดการกิจกรรมต่าง ๆ ขององค์กร พยาบาลอาชีวอนามัยจึงมีผู้บุคคลที่จะทำหน้าที่ภายในกรอบแนวคิดดั้งเดิม ซึ่งจำกัดเราเฉพาะด้านรักษาพยาบาล หากแต่เป็นบุคลากรในระดับที่มีความรู้ความสามารถ ผสมผสานกลมกลืน ระบบบริหารสุขภาพอนามัยความปลอดภัย และสิ่งแวดล้อมเชิงสุขภาพ ซึ่งเป็นระบบหนึ่งที่เชื่อมโยงต่อเนื่องอย่างใกล้ชิดกับระบบอื่น ๆ ในองค์กร รวมถึงการเข้าถึงและใช้แหล่งประโยชน์ต่าง ๆ ที่มีอยู่ในชุมชนให้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ขณะเดียวกันเอกลักษณ์ของวิชาชีพซึ่งมีความเป็นเจ้าของชัดเจนในบทบาทหน้าที่ให้คนอื่นมาปฏิบัติแทนทั้งหมดมิได้ถูกต้องของกฎหมายและจริยธรรม ดังนั้นพยาบาลผู้ปฏิบัติงานจำเป็นต้องมีความรู้ ความสามารถ ทักษะ และบุคลิกภาพที่จะเป็นส่วนหนึ่งของการเอื้ออำนวยให้ระบบการผลิตขององค์กรแห่งนั้นเกิดประโยชน์สูงสุด

การศึกษาและวิจัย ในฐานะพยาบาลผู้ปฏิบัติงานควรแบ่งบทบาทหน้าที่จัดสรรเวลาจัดการเกี่ยวกับการศึกษาฝึกอบรม ได้แก่

1. มีส่วนร่วมสร้างพัฒนาหลักสูตรและดำเนินการจัดการศึกษาฝึกอบรม สำหรับการพยาบาลอาชีวอนามัยในระดับต่าง ๆ รวมทั้งหลักสูตรฝึกอบรมพัฒนาคุณภาพของผู้ปฏิบัติงาน
 2. ใช้ผลการวิจัยมาพัฒนาการจัดการศึกษาสำหรับพยาบาลและนำกระบวนการศึกษามาปรับปรุงงานวิจัย และการปฏิบัติงาน
 3. ประสานงานและสนับสนุนการพยาบาลอาชีวอนามัยมาสู่การปฏิบัติการพยาบาลโดยทั่วไป
 4. ประสานงานกับพยาบาลอาชีวอนามัยหรือบุคลากรสุขภาพ รวมถึงแหล่งทรัพยากรในชุมชนอื่น ๆ ในฐานะเครือข่าย เพื่อร่วมปรึกษาและฝึกปฏิบัติในงานด้านอาชีวอนามัย
 5. สำรวจความต้องการของบุคคลทำงานกลุ่มต่าง ๆ ในสถานประกอบการและชุมชนเกี่ยวกับการศึกษาอบรมด้านสุขภาพและความปลอดภัย
 6. การประเมินผลโครงการจัดฝึกอบรมด้านสุขภาพและความปลอดภัย และผลกระทบที่ตามมาจากโครงการศึกษาอบรมต่าง ๆ ในระบบที่จัดขึ้น รวมถึงระบบที่เกี่ยวข้อง
- ด้านการวิจัย** พยาบาลอาชีวอนามัยควรมีการศึกษาค้นคว้าพัฒนาระบบงานด้านการวิจัยดังนี้

1. มีส่วนร่วมและดำเนินการวิจัยในงานอาชีวอนามัยด้วยตนเอง เพื่อปรับปรุงคุณภาพการปฏิบัติงาน
2. เผยแพร่ผลงานด้านการพยาบาลอาชีวอนามัย ซึ่งเป็นข้อค้นพบจากการปฏิบัติงานโดยการนำเสนอในการประชุมของวิชาชีพ หรือตีพิมพ์ตลอดจนประยุกต์งานวิจัยต่าง ๆ มาใช้ในการปฏิบัติ
3. สนับสนุน ช่วยเหลือ และร่วมมือกันในกลุ่มพยาบาลเพื่อจะดำเนินการวิจัย และพัฒนาผลงานให้ดียิ่ง นำไปสู่การนำผลการวิจัยไปกำหนดแผนงานและนโยบายระดับประเทศ
4. ปกป้องและมีส่วนร่วมปกป้องสิทธิของผู้ใช้แรงงาน (ลูกจ้างและนายจ้าง) ในระหว่างการทำวิจัยใด ๆ ก็ตาม
5. แสวงหาแหล่งเงินทุน เพื่อสนับสนุนการทำวิจัย
6. นำผลการวิจัยมาใช้ในการพัฒนาปรับปรุงการทำงาน

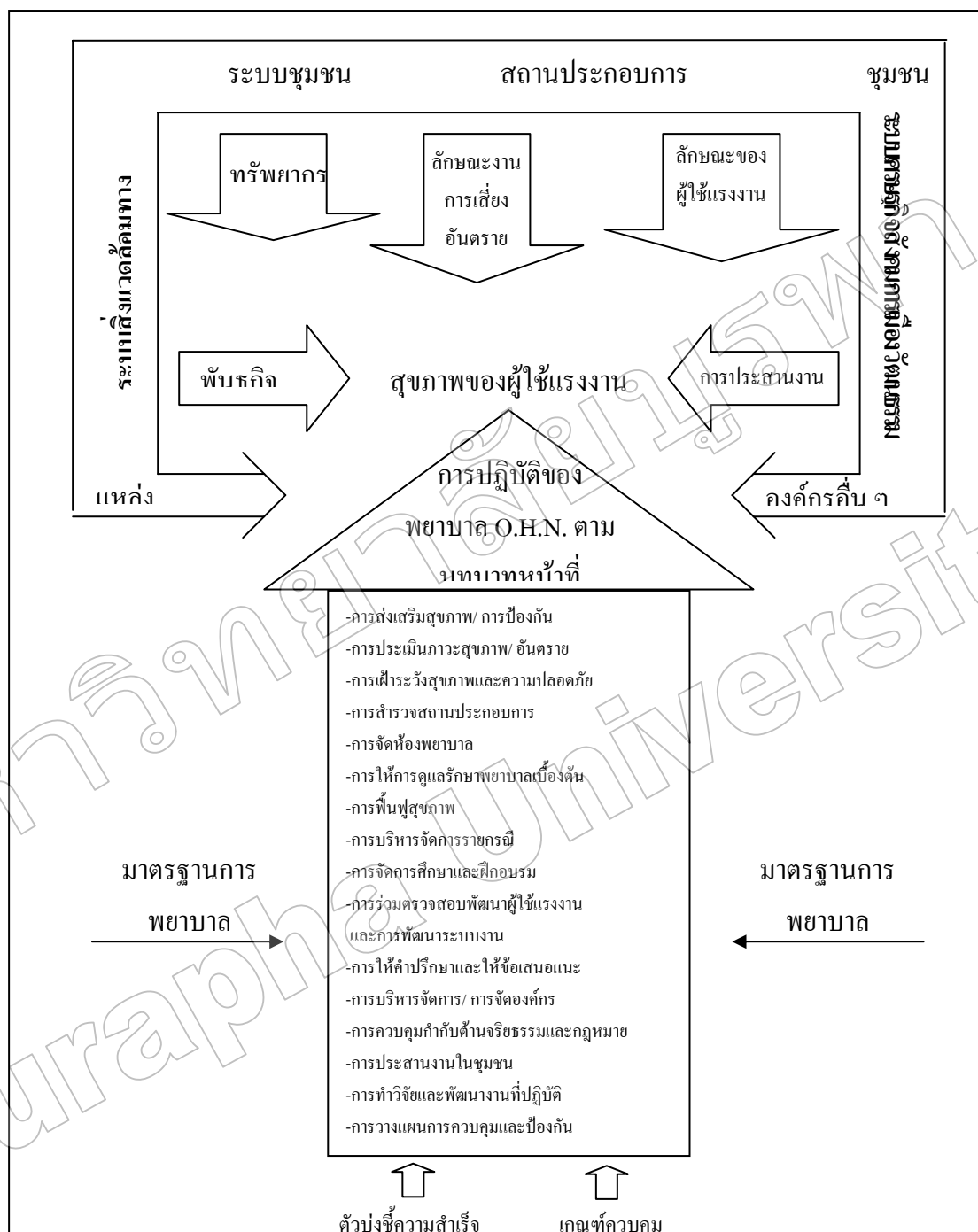
การปฏิบัติการพยาบาลอาชีวอนามัย บทบาทหน้าที่หลักซึ่งเป็นความคาดหวังของสังคมและวิชาชีพ แนวทางการปฏิบัติงานต่าง ๆ ได้แก่

1. ร่วมประเมินสิ่งแวดล้อมในการทำงาน โดยร่วมกับทีมงานของสถานประกอบการ ให้ความสำคัญสิ่งแวดล้อมที่มีผลต่อสุขภาพและความปลอดภัย ปัจจุบันเน้นเทคโนโลยีสะอาด เพื่อลดภาวะจากสิ่งแวดล้อม
2. ประเมินสุขภาพของผู้ใช้แรงงาน
 - 2.1 บันทึกประวัติส่วนตัว/ ครอบครัว
 - 2.2 ประวัติการทำงาน
 - 2.3 วิธีการดำเนินชีวิตและพฤติกรรมเสี่ยงต่าง ๆ
 - 2.4 สภาวะสุขภาพ
3. ดำเนินการตรวจประเมินด้านกายภาพร่วมกับผู้จัดการฝ่ายบุคคลและ/ หรือผู้เกี่ยวข้อง
 - 3.1 การกำหนดตำแหน่งงานให้แก่ลูกจ้าง
 - 3.2 การเฝ้าระวังทางสุขภาพ โดยเฉพาะในคนงานกลุ่มเสี่ยง เช่น หญิงตั้งครรภ์ ผู้มีโรคประจำตัว เป็นต้น
 - 3.3 การประเมินสถานะทางสุขภาพของคนงานก่อนเข้าทำงาน การตรวจเป็นระยะ ๆ ตรวจเพื่อประเมินเมื่อคนงานหายจากการเจ็บป่วยก่อนกลับเข้าทำงานตามปกติและการออกจากงาน
 - 3.4 การประเมินความเสี่ยงจากการทำงานร่วมกับเจ้าหน้าที่อื่น ๆ รวมถึงร่วมมือในการบริหารจัดการความเสี่ยง
4. รวบรวมการส่งชิ้นส่วนต่าง ๆ เพื่อตรวจสอบในห้องปฏิบัติการอย่างเหมาะสม

5. ให้วัคซีนป้องกันโรค
6. จัดเตรียมให้การพยาบาลเบื้องต้น ออกแบบจัดห้องพยาบาล คัดเลือกเครื่องมือ วัสดุ อุปกรณ์ ที่จำเป็นในหน่วยพยาบาล รวมถึงการดูแลรักษาให้อยู่ในสภาพที่ติดต่อจนจัดเตรียมยา และเวชภัณฑ์ที่จำเป็น ให้การปฐมพยาบาล หรือการรักษาพยาบาลกรณีฉุกเฉิน
7. ให้สุศึกษาเพื่อพัฒนาปรับเปลี่ยนพฤติกรรมและให้คำปรึกษาหารือแก่พนักงาน นายจ้าง ลูกจ้าง
8. จัดสร้างคู่มือในการดูแลสุขภาพ
9. บันทึก จัดทำรายงาน เก็บรักษารายงาน ตลอดจนปรับปรุงแก้ไขระเบียบรายงานให้ถูกต้อง ครบถ้วน ทันสมัย สามารถใช้เป็นข้ออ้างอิงทางกฎหมายได้
10. ประสานงานดำเนินการจัดกลุ่มร่วมกัน เฝ้าระวังแก้ไขปัญหาสุขภาพสิ่งแวดล้อม และความปลอดภัยกับทีมงานสุขภาพ ในปัจจุบันได้ให้ความสำคัญของการจัดการรายกรณี
11. พัฒนาโครงการส่งเสริมสุขภาพร่วมกับทีมงานทั้งภายในและภายนอกองค์กร
12. จัดเตรียมเครื่องมือ อุปกรณ์ป้องกันต่าง ๆ เครื่องป้องกันอันตรายส่วนบุคคล ได้แก่ แวนตา ถุงมือ รองเท้า เครื่องมือป้องกันเสียงดัง เครื่องมือป้องกันฝุ่นละออง สารเคมี เป็นต้น
13. จัดการตรวจคัดกรองในกลุ่มคนงาน กลุ่มเสี่ยงต่าง ๆ
14. บริหารจัดการ ดูแลด้านสวัสดิการและการชดเชยค่าคุ้มครองเสียหายของลูกจ้าง ตลอดจนประเมินประสิทธิผลของการให้บริการ
15. ร่วมประสานใกล้เคียงในกรณีการพิพาทต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในกลุ่มลูกจ้าง นายจ้าง
16. ประสานงานกับหน่วยงานต่าง ๆ ในชุมชนที่เกี่ยวข้องเพื่อระดมทรัพยากรในชุมชน ในการแก้ปัญหาสุขภาพและความปลอดภัยแก่ผู้ใช้แรงงาน
17. ให้การประสานการส่งต่อผู้ป่วยไปรับบริการ ณ สถานบริการอื่น ๆ ในชุมชน
18. ให้การฟื้นฟูสมรรถภาพ และติดตามการปรับตัวของคนงานกับลักษณะงานที่ปฏิบัติ ภายหลังเมื่อหายเจ็บป่วย
19. ร่วมมือในการดำเนินงานด้านการป้องกันอุบัติเหตุและส่งเสริมความปลอดภัยของคนงานในสถานประกอบการและชุมชน

การขยายบทบาทหน้าที่ของพยาบาลอาชีวอนามัย

ขอบข่ายหน้าที่รับผิดชอบในการปฏิบัติงานพยาบาลอาชีวอนามัยได้ขยายบทบาทหน้าที่ต่างไปจากเดิมเพื่อให้สอดคล้องกับการขยายขอบเขตของงานอาชีวอนามัยให้ครอบคลุมตามแนวคิดงานสาธารณสุขแนวใหม่ เป็นกรอบแนวคิดในการทำงานดังนี้

ภาพที่ 2 กรอบแนวคิดในการปฏิบัติงานพยาบาลอาชีวอนามัย

จากภาพที่ 2 กรอบแนวคิดในการปฏิบัติพยาบาลอาชีวอนามัย ได้สะท้อนถึงปรัชญาทางการพยาบาลอาชีวอนามัยที่มีความเชื่อและค่านิยมในการส่งเสริมให้คนมีสุขภาพดี โดยมี

จุดหมายของงานบริการอยู่ที่การจัดบริการส่งเสริมสุขภาพและป้องกันโรค การเสี่ยงอันตรายในสถานประกอบการและในชุมชน

คิดจากบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบของพยาบาลวิชาชีพอนามัยที่มีต่อลักษณะงาน ผลกระทบจากการทำงานส่งผลลัพธ์ที่หลากหลายไปยังระดับบุคคลกลุ่มต่าง ๆ ของผู้ใช้งาน ชุมชน และสิ่งแวดล้อม ดังนั้นรูปแบบแนวคิดซึ่งแสดงถึงขอบข่ายของการทำงานและสาระหลักในงานพยาบาลวิชาชีพอนามัย จึงมีหลายรูปแบบแนวคิด ตามวิวัฒนาการของการทำงานจากเดิม เน้นในระดับบุคคล

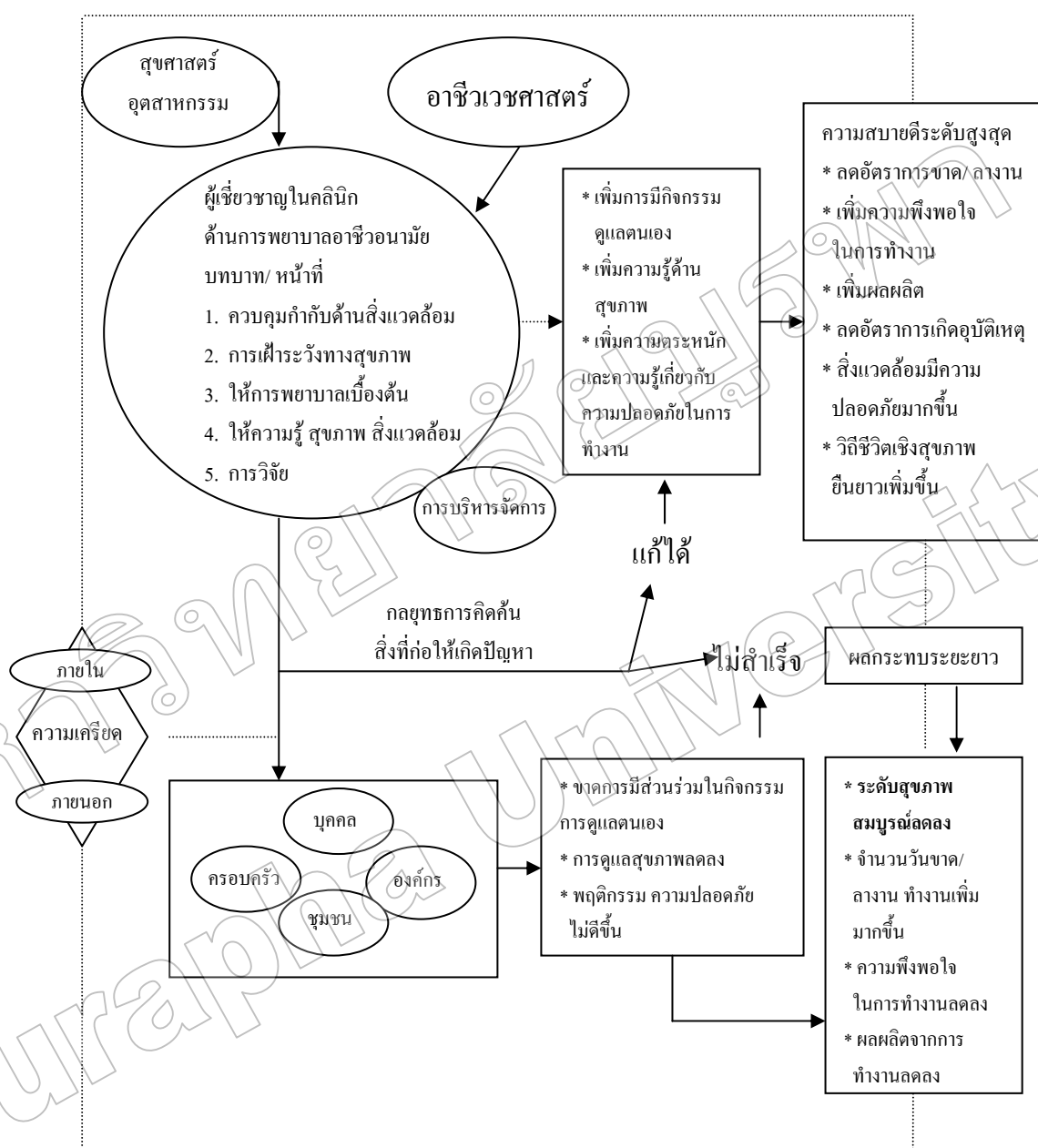
ดังแนวคิดของโอเร็ม ซึ่งเป็นนักทฤษฎีทางการพยาบาลได้มองว่าพยาบาลมีเป้าหมายในการให้การดูแลผู้ใช้งานในระดับบุคคลให้เขาสามารถดูแลตนเองได้ เพื่อให้ผู้ใช้งานพึงพอใจงาน มีขวัญกำลังใจ ลดการขาดงาน และการเจ็บป่วยจากการทำงาน นั่นหมายถึงการลดค่าใช้จ่ายทางสุขภาพของสถานประกอบการ ผู้ใช้งานสามารถปฏิบัติงานอย่างมีประสิทธิภาพ ประสิทธิภาพ ก่อให้เกิดผลผลิตสูงสุดตามบทบาทหน้าที่ของพยาบาล และมีผลต่อระบบงานของผู้ใช้งานเหล่านั้น ดังนี้

การประเมินผล

การวางแผน

การดำเนินการตามแผน

การประเมินผล

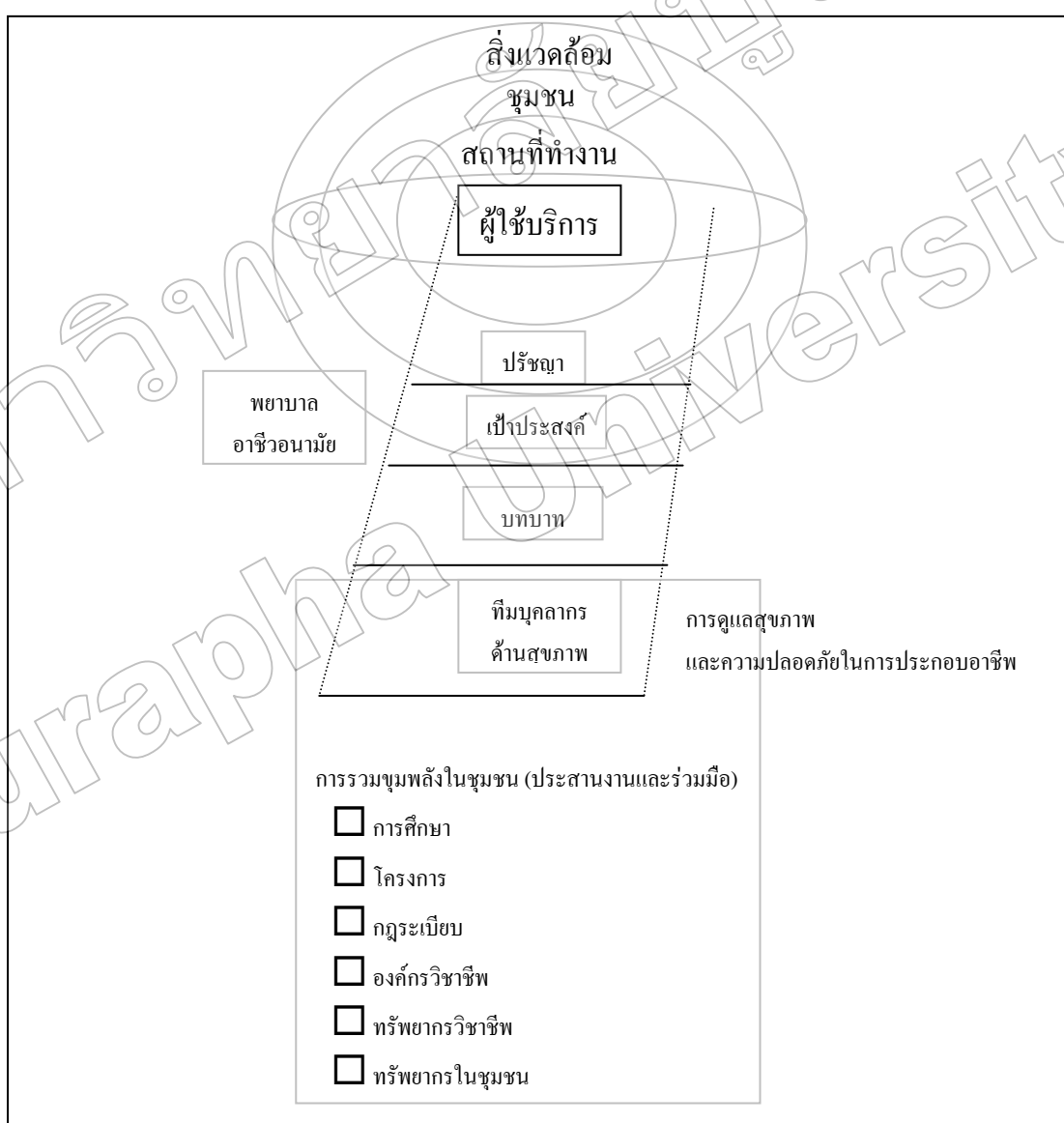

ภาพที่ 3 กรอบแนวคิดสำหรับผู้เชี่ยวชาญการพยาบาลอาชีวอนามัย (ประยุกต์จาก: Dess, 1984, p. 139)

ตามแผนภูมินี้ ลักษณะบทบาทหน้าที่ของพยาบาลอาชีวอนามัยจะเน้นความสำคัญไปยังบุคคลผู้ใช้งานเป็นสำคัญ ตามกระบวนการพยาบาล โดยเริ่มจากการประเมินบุคคล วางแผน ดำเนินการตามแผน และประเมินผล ในความเป็นจริงบทบาทหน้าที่ส่วนหนึ่งของพยาบาลควรจะมี

ความเกี่ยวข้องกับสถานประกอบการในลักษณะของการช่วยเหลือให้สถานประกอบการได้ดำเนินการดูแลสุขภาพของกลุ่มผู้ปฏิบัติงานให้สอดคล้องตามกฎหมายของรัฐ

ในเวลาต่อมาผู้รณธธิบายบทบาทหน้าที่ของพยาบาลสาธารณสุขในฐานะสมาชิกผู้ให้บริการสุขภาพแก่ผู้ใช้แรงงานภายใต้บริบทของการทำงาน ณ สถานปฏิบัติงานของแต่ละชุมชน ไม่ใช่มุ่งเน้นแต่การดูแลตนเองของคนงานแต่ละคน อีกทั้งมองคว่าบทบาทหน้าที่ของพยาบาลอาชีวอนามัย ในฐานะเป็นทีมงานด้านสุขภาพในการประกอบอาชีพด้านความปลอดภัย จะมีกรอบแนวคิดในลักษณะแบบแผนของแหล่งทรัพยากรในสถานประกอบการหรือสังคม ดังนี้

ภาพที่ 4 กรอบแนวคิดสำหรับการพยาบาลอาชีวอนามัย รูปแบบของทรัพยากรมนุษย์
(ประยุกต์จาก Slagle et al., 1998, pp. 121-126)

จากภาพที่ 4 แนวคิดเรื่องการรวมพลังทรัพยากรในชุมชนหมายถึงกำลังคน ทั้งในเชิงปริมาณและคุณภาพ เงิน วัสดุอุปกรณ์ วิธีการต่าง ๆ รวมถึงแหล่งความรู้ต่าง ๆ หน่วยงาน องค์กร ซึ่งพยาบาลจะทำหน้าที่ประสานเชื่อมโยง กระตุ้นให้เกิดการรวมตัวของทีมบุคลากร หรือนำมาใช้ให้เกิดประโยชน์แก่ผู้ให้บริการ ซึ่งอาจหมายถึงบุคคลทั้งนายจ้าง ลูกจ้าง กลุ่มบุคคล ในสถานประกอบการ ซึ่งบุคคลเหล่านี้มีคุณสมบัติ ลักษณะทางประชากร และสภาพการทำงาน มีอิทธิพลต่อการออกแบบบทบาทหน้าที่ ภาระงานของพยาบาลอาชีวอนามัยในการดูแลสุขภาพ ความปลอดภัยในการประกอบอาชีพของเขาเหล่านั้น ยิ่งไปกว่านั้นผู้ให้บริการอาจหมายถึง คนงาน และครอบครัว ของเขาเหล่านั้นในชุมชนด้วย สถานประกอบการและชุมชน ก็เป็นสิ่งที่ รวมเรียกว่า ผู้ให้บริการ

จึงเห็นได้ว่าแนวคิดเกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบของพยาบาลได้เคลื่อนที่ สูงขึ้นและขยายขอบเขตจากการมุ่งเน้นให้ผู้ใช้งานแต่ละคนดูแลตนเองได้ตามพื้นฐานแนวคิด ของโอเร็ม เมื่อนานมาแล้วต่อมาจึงได้เพิ่มขยายแนวคิดเป็นการผสมผสาน ความสำคัญระดับองค์กร ว่ามีบทบาทสำคัญในการวางพื้นฐานโครงสร้างของการมีสภาพการณ์ทำงานที่ดี รวมถึงเอื้ออำนวย ให้คนงานแต่ละคนได้มีคุณภาพชีวิตการทำงานที่ดี ซึ่งหมายถึงการทำงานจะต้องจัดเตรียมทั้งด้าน บริการ ป้องกันและส่งเสริมสุขภาพของบุคคลในระดับองค์กร หรือสิ่งอำนวยความสะดวกจากทรัพยากร ต่าง ๆ ในสังคม ต่อมาแนวคิดได้ขยายไปถึงการขยายโอกาสให้ใช้ทรัพยากร แหล่งประโยชน์ ร่วมกันในชุมชน นั้นหมายความว่าโครงสร้างพื้นฐานของสังคมโดยการบริหารจัดการของรัฐบาลและ องค์กรที่เกี่ยวข้องทั้งรัฐและเอกชนต้องเป็นสิ่งเอื้ออำนวย และส่งเสริมภารกิจในการดูแลสุขภาพ ของคนงาน

การส่งเสริมสุขภาพนับเป็นบทบาทสำคัญยิ่งในการบริการ การส่งเสริมสุขภาพประกอบ ไปด้วย การให้ศึกษาและการจัดตั้งองค์กรจัดนโยบาย และออกแบบดำเนินการด้านเศรษฐกิจที่ จะเอื้ออำนวยให้เกิดพฤติกรรมสุขภาพ และการเปลี่ยนแปลงสภาพสิ่งแวดล้อมให้ถูกสุขลักษณะ เป้าประสงค์ของการส่งเสริมสุขภาพเป็นการปรับปรุงสภาวะสุขภาพโดยรวม ตลอดจนผลผลิตจาก การทำงาน ทั้งนี้เพื่อลดค่าใช้จ่ายในด้านการเจ็บป่วย และอุบัติเหตุที่อาจเกิดขึ้นจากการทำงานของ คนงานสิ่งเหล่านี้พยาบาลอาชีวอนามัยจะต้องมีวิสัยทัศน์ที่กว้างไกล ขณะเดียวกันได้ประเมิน จุดอ่อนจุดแข็งในระบบงานที่ตนเองรับผิดชอบ ตลอดจนรับรู้ถึงโอกาสและสิ่งคุกคามที่อยู่นอก ระบบการให้บริการสุขภาพของผู้ใช้งานซึ่งตนเองรับผิดชอบอยู่ ก่อนที่จะวางแผนไปข้างหน้า ว่าต้องการเห็นหรือต้องการให้มีอะไรเกิดขึ้นในอนาคต อีกทั้งหาหนทางทำให้สิ่งที่ตนเองตั้งใจไว้ ให้กลายเป็นความจริง ด้วยการหายุทธวิธีที่จะเดินไปสู่จุดประสงค์นั้น ๆ

ได้มีคำถามจากหลายฝ่ายว่าใครบ้างที่สมควรจะทำหน้าที่นี้ จำเป็นต้องผูกขาดเฉพาะ พยาบาลอาชีวอนามัยหรือไม่ พยาบาลทั่วไปปฏิบัติได้ถูกต้องเหมาะสมเพียงใด ผู้ปฏิบัติงานซึ่งเป็น พยาบาลผู้ปฏิบัติงานในโรงงานเองจำเป็นต้องเพิ่มพูนความรู้ ความสามารถและทักษะอะไรบ้าง จึงจะทำหน้าที่บทบาทเหล่านี้ได้ถูกต้องเหมาะสม คำถามเหล่านี้ถึงแม้จะมีกฎหมายระบุชัดเจน แต่ในทางปฏิบัติยังขาดมาตรการรองรับ

บทบาทของพยาบาลอาชีวอนามัยในปัจจุบัน (พ.ศ. 2548)

พยาบาลอาชีวอนามัยในปี พ.ศ. นี้ มีบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบแตกต่างกันไป อาทิ เช่น เป็นพยาบาลในคลินิกดูแลสุขภาพของพนักงานในสถานประกอบการ บางกลุ่มอาจจะ ปฏิบัติงานคล้าย ๆ กับหน้าที่ในห้องฉุกเฉิน หรือหอผู้ป่วยนอกของ โรงพยาบาล ขณะเดียวกัน พยาบาลบางคนได้ให้สุขศึกษา จัดการศึกษาฝึกอบรมและให้คำปรึกษาหารือแก่พนักงานร่วมด้วย การบริหารจัดการพนักงาน/ ลูกจ้างเป็นรายกรณี (Case Manager) เพื่อทำหน้าที่ประสานและได้ ความร่วมมือหรืออำนาจในการดูแลพนักงานที่เจ็บป่วยและต้องการการดูแลสุขภาพพยาบาลอย่าง ต่อเนื่อง รวมถึงต้องการให้แหล่งทรัพยากรต่าง ๆ ที่มีอยู่ในชุมชนเกิดประโยชน์สูงสุด นับเป็น บทบาทใหม่ที่พยาบาลอาชีวอนามัยหลาย ๆ คน ได้กระทำอยู่แต่ไม่ครบวงจร บางกรณีเป็นการ ช่วยเหลือในฐานะส่วนตัว ไม่ใช่เป็นกิจกรรมหรือวิธีการที่กำหนดไว้เป็นภาระหน้าที่ความ รับผิดชอบโดยตรง บทบาทของการให้คำปรึกษาและเป็นที่ปรึกษาด้านสุขภาพเป็นหน้าที่เดิมซึ่ง มีความสำคัญจากสองศตวรรษที่ผ่านมาหน้าที่ความรับผิดชอบได้มีการขยายอย่างมากมายเพื่อ ให้สอดคล้องสนับสนุนภาระงานที่มีขอบเขตกว้างขวางในการประกอบอาชีพของประชาชนวัย แรงงาน

การบริหารจัดการผู้เจ็บป่วยรายกรณี นับเป็นการจัดเตรียมให้การดูแลรักษาช่วยเหลือ ติดตามและส่งต่อ ตลอดจนการให้การดูแลเร่งด่วนในเบื้องต้น ในกรณีที่ลูกจ้างบาดเจ็บและเจ็บป่วย จากการทำงาน พระราชบัญญัติทางพยาบาลอาชีวอนามัยในต่างประเทศ สำหรับประเทศไทย มีเพียงมาตรฐานในการปฏิบัติงานสำหรับพยาบาลอาชีวอนามัย ทั้งสองสิ่งนี้ทำหน้าที่เปรียบเทียบ นายประดุจที่คอยดูแลควบคุมการให้บริการดูแลสุขภาพ การฟื้นฟูสุขภาพอนามัยตลอดจนประเด็น การบริหารจัดการ จนถึงขั้นคืนกลับเข้าสู่ระบบการทำงานเดิม สิ่งเหล่านี้เป็นกุญแจสำคัญสำหรับ นายจ้างที่จะใช้เป็นกลยุทธ์ในการดูแลคุณภาพของการจัดบริการสุขภาพให้แก่พนักงานหรือลูกจ้าง รวมถึงผลลัพธ์ของค่าใช้จ่ายที่ต้องการบรรลุถึง

การให้คำปรึกษาหารือและการจัดการดูแลในภาวะวิกฤติ การให้คำปรึกษาหารือแก่ คนงานเกี่ยวกับการเจ็บป่วยหรือการบาดเจ็บจากการทำงาน บ่อยครั้งพยาบาลอาชีวอนามัยได้ขยาย

บทบาทให้คำปรึกษาไปถึงวิธีการดำเนินชีวิตประจำวัน เช่น การใช้ยาและสารเสพติด ปัญหาทางอารมณ์และเรื่องเพื่อนในครอบครัวด้วย

การส่งเสริมสุขภาพและลดความเสี่ยง พยาบาลอาชีวอนามัยจำเป็นต้องมีทักษะในการสอนและพัฒนาโครงการจัดการศึกษาฝึกอบรมด้านสุขภาพให้แก่พนักงาน ตลอดจนกระตุ้นให้เขาเหล่านั้นมีความรับผิดชอบต่อการดูแลสุขภาพของตนเอง นับตั้งแต่การสูบบุหรี่ การออกกำลังกาย เป็นต้น

การปฏิบัติตามข้อกำหนดกฎหมาย จากกฎหมายข้อบังคับขององค์การความปลอดภัยและการบริหารจัดการด้านสุขภาพ (OSHA) หรือกฎหมายต่าง ๆ ที่มีผลบังคับใช้ในกลุ่มสถานประกอบการ เช่น กฎหมายแรงงานและสวัสดิการสังคม กฎหมายประกันสังคม พยาบาลอาชีวอนามัยซึ่งปฏิบัติงานร่วมกับนายจ้าง จำเป็นต้องมีความรู้ มีคู่มือไว้ศึกษาและดำเนินการปฏิบัติตามข้อกำหนดต่าง ๆ ตลอดจนสิทธิและผลประโยชน์ที่ลูกจ้างควรได้รับการปกป้องคุ้มครองดูแลด้านสุขภาพและความปลอดภัยจากรัฐ

การปกป้องจากสิ่งก่ออันตรายในสถานประกอบการของผู้ใช้แรงงาน พยาบาลอาชีวอนามัยจำเป็นต้องรู้สถานะสุขภาพของพนักงานที่ปฏิบัติงานอยู่ในกระบวนการขั้นตอนผลิตตั้งแต่ต้นจนจบ จะต้องมีความรู้ถึงสิ่งแวดล้อมการทำงาน ลักษณะงาน และกระบวนการทำงาน คนงานมีโอกาสเสี่ยงอะไรได้บ้าง มีการเก็บรวบรวมข้อมูลทางสุขภาพ และสิ่งก่ออันตรายต่าง ๆ ร่วมกันเจ้าหน้าที่ความปลอดภัย และนำข้อมูลนี้มาร่วมกันวิเคราะห์เพื่อหาแนวทางร่วมมือกันในการป้องกันความเสี่ยงทางสุขภาพ อาทิเช่น มีการวิเคราะห์ผลของสารเคมีอันตราย ที่คนงานสัมผัสอยู่ ต่อจากนั้นเป็นการจัดทำแผนกลยุทธ์ เพื่อป้องกันอุบัติเหตุหรือโรคจากการทำงาน โดยให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียหลายฝ่ายร่วมกันประเมินปัญหา วางแผน ดำเนินการตามแผน และประเมินผลหรืออาจใช้แนวทางการวิจัย เพื่อช่วยพัฒนาแนวทางแก้ไขปัญหาในระบบงานอาชีวอนามัย เป็นต้น (Roger, 2003)

บทบาทหน้าที่ทั้งหมดนี้มีการเปลี่ยนแปลงให้เหมาะสมกับลักษณะและประเภทขององค์กรที่พยาบาลอาชีวอนามัยดำเนินการอยู่ในแต่ละพื้นที่ รวมถึงขอบเขตความรับผิดชอบและกลุ่มเป้าหมายสำคัญ อย่างไรก็ตามพยาบาลอาชีวอนามัยยังมีบทบาทเป็นที่ปรึกษาทั้งในหน่วยงานและร่วมมือกับหน่วยงานอื่น ๆ ขณะเดียวกันบทบาทที่มีอยู่ จำเป็นต้องพัฒนาปรับปรุงให้มีคุณภาพอย่างต่อเนื่องอีกต่อไป พยาบาลอาชีวอนามัยควรจะเป็นตัวอย่างที่ดี เป็นผู้นำในการเปลี่ยนแปลงสร้างนวัตกรรมในการทำงาน มีวิสัยทัศน์ในการบริหารและดำเนินงาน สามารถจูงใจให้ลูกจ้างเห็นคุณค่าของการมีสุขภาพดี อยู่ในสิ่งแวดล้อมที่ถูกต้องสุขลักษณะ

พยาบาลอาชีวอนามัยควรพัฒนาตนเองโดยการเข้าร่วมประชุมในกลุ่มการพยาบาล และวิชาชีพดูแลสุขภาพอื่น ๆ จะเป็นการช่วยเผยแพร่ผลการปฏิบัติงานด้านอาชีวอนามัยให้เป็น ที่ประจักษ์ได้รับการยอมรับมาตรฐานของจรรยาบรรณวิชาชีพ อีกทั้งจำเป็นต้องเป็นพยาบาลผู้ซึ่ง ได้รับการศึกษาและฝึกอบรมมาโดยตรง จึงจะปฏิบัติหน้าที่นี้ได้สำเร็จ การกระจายงานให้ผู้อื่น ช่วยรับผิดชอบทดแทนบทบาท กระทำได้เฉพาะในบางกิจกรรมที่ไม่ยุ่งยากซับซ้อนเป็นการกระจาย ในลักษณะพื้นที่การมีส่วนร่วม มิใช่กระจายความรับผิดชอบในบทบาทหน้าที่ของตนเอง อีกทั้ง พยาบาลอาชีวอนามัยมีความสามารถสร้างสรรค์ผลงานที่มีคุณภาพ ให้เป็นไปตามมาตรฐาน ของวิชาชีพและตอบสนองความต้องการและปัญหาของผู้ใช้แรงงาน

พยาบาลอาชีวอนามัยในต่างประเทศ

จากการศึกษาเกี่ยวกับบริการพยาบาลอาชีวอนามัยในประเทศฟินแลนด์ อังกฤษ และญี่ปุ่น จะเห็นได้ว่า บริษัทหรือโรงงานอุตสาหกรรมขนาดใหญ่ของประเทศ โดยเฉพาะ ในประเทศฟินแลนด์ และอังกฤษ จะมีพยาบาลอาชีวอนามัย ทำบทบาทหน้าที่ในการบริหาร การบริการ การศึกษาและการวิจัยครบถ้วน โดยเฉพาะบทบาทด้านการศึกษารายกรณีซึ่งเป็นแนวคิด ที่ให้คนงานที่เจ็บป่วยได้รับผลประโยชน์สูง ซึ่งทำให้คนที่เจ็บป่วยเกิดความเข้าใจ และศรัทธา ในหน่วยงานที่ตนเองปฏิบัติงานอยู่มากขึ้น ในขณะที่หลายบทบาทหน้าที่ของพยาบาลอาชีวอนามัย พยาบาลซึ่งปฏิบัติงานอยู่ในหน่วยสุขภาพของสถานประกอบการในประเทศไทยส่วนใหญ่ยังไม่มี โอกาสได้ปฏิบัติ เหมือนดังต่างประเทศ ยิ่งไปกว่านั้นบริษัทของประเทศไทยส่วนหนึ่งยังให้ ความสำคัญของการรักษาเท่านั้น (Silpasuwan, p. 2005 อ้างถึงใน พิมพ์พรรณ ศิลปะสุวรรณ, 2548)

จากการศึกษาบทบาทหน้าที่ของพยาบาลอาชีวอนามัย ในประเทศฟินแลนด์ เดือน สิงหาคม-กันยายน 2548 ให้บริษัทผลิตน้ำมันขนาดใหญ่ (Neste) ดังภาพที่ 2, 3 และ 4 บริษัทจะมี ศูนย์บริการสุขภาพของพนักงาน มีผู้ปฏิบัติงาน 3,500 คน ได้กระจายเป็น 4 เขต ศูนย์บริการสุขภาพ ประกอบไปด้วยแพทย์อาชีวเวชศาสตร์ 3 คน พยาบาลอาชีวอนามัย 7 คน นักกายภาพบำบัด 2 คน ทันตแพทย์ 1 คน เกษตรกร นักจิตวิทยาและจิตแพทย์ นักสุขศาสตร์อุตสาหกรรม นักการยศาสตร์ เจ้าหน้าที่ทุกคนมีห้องสำหรับตนเองเพื่อให้บริการแก่พนักงาน เช่น พยาบาลมีห้องตรวจหู ตา และปอด อยู่ติดกับห้องทำงาน ภายในห้องทำงานยังมีเตียงตรวจประเมินสุขภาพของคนงานด้วย มีห้องปฏิบัติการทดลอง เพื่อตรวจปัสสาวะ เลือด รวมถึงห้องอาบน้ำ ในกรณีพนักงานได้รับ สารเคมีอันตราย หน้าที่ประจำของเจ้าหน้าที่ทั้งหมดซึ่งปฏิบัติงานร่วมกันได้แก่ การประเมิน โรงงานและสถานที่ปฏิบัติงานนอกบริษัทปีละ 1 ครั้ง ประเมินความเสี่ยงจากการทำงานเฉพาะ คนงานกลุ่มเสี่ยง ตรวจสุขภาพทั่วไป พนักงานทุกคนมีบัตรตรวจสุขภาพประจำ ซึ่งจัดระบบแยกไว้

มีโรงพยาบาลพยาบาล เพื่อรับ-ส่งพนักงานกรณีฉุกเฉินเหล่านี้เป็นต้น อีกทั้งยังจัดหน่วยเคลื่อนที่เข้าไปตรวจประเมินสุขภาพให้คนงานที่ประจำอยู่ในเขตป่าห่างไกล บทบาทหน้าที่ ๆ จะรวมทั้งมีการศึกษาวิจัย เพื่อพัฒนาปรับปรุงงานบริหารบริการพยาบาลอาชีวอนามัยให้ดียิ่งขึ้น โดยเฉพาะงานส่งเสริมสุขภาพ เช่นเดียวกับบริษัทผลิตรถยนต์ขนาดใหญ่ของประเทศอังกฤษ ซึ่งได้ปฏิบัติบทบาทหน้าที่ของพยาบาลอาชีวอนามัยครบถ้วนชัดเจน และเป็นผู้ประสานจัดการดูแลตรวจสอบ ควบคุมกำกับเจ้าหน้าที่ต่าง ๆ ที่อยู่ในความรับผิดชอบ เมื่อเปรียบเทียบกับบริษัทใหญ่ของประเทศไทย ที่มีเงินจัดสวัสดิการดูแลสุขภาพและความปลอดภัยให้แก่พนักงานบางแห่ง ได้จัดโรงพยาบาลซึ่งเน้นเรื่องการรักษาพยาบาลให้แก่พนักงานลูกจ้าง ไม่ได้เน้นความครอบคลุมเฉพาะในงานอาชีวอนามัยและความปลอดภัยแบบครบวงจร เหมือนดังต่างประเทศ สิ่งสำคัญประการหนึ่งในประเทศอังกฤษ ญี่ปุ่น และฟินแลนด์ ต่างมีสมาคมพยาบาลอาชีวอนามัยของแต่ละประเทศอย่างเข้มแข็ง สามารถติดต่อประสานงานเป็นเครือข่ายร่วมมือถ่ายทอดพัฒนาศักยภาพในการทำงานร่วมกันอย่างใกล้ชิด ในขณะที่ประเทศไทย ซึ่งเป็นประเทศซึ่งได้ชื่อว่าก้าวเข้าสู่การเป็นอุตสาหกรรมมากยิ่งขึ้น ยังมีเพียงชมรมพยาบาลอาชีวอนามัย ซึ่งไม่ได้มีบทบาทหน้าที่เป็นที่ปรึกษาของคณะกรรมการดูแลสุขภาพและความปลอดภัยของผู้ใช้แรงงานระดับประเทศ เช่นเดียวกับประเทศดังกล่าว

ตอนที่ 3 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

จากการศึกษาของผู้วิจัยเกี่ยวกับการเปรียบเทียบการปฏิบัติงานตามมาตรฐานการพยาบาลอาชีวอนามัยของพยาบาลระหว่างสถานประกอบการขนาดกลางกับขนาดใหญ่ ในเขตนิคมอุตสาหกรรมอมตะนคร จังหวัดชลบุรี ไม่มีผู้ศึกษาวิจัยเลย ส่วนมากจะเป็นการศึกษาการปฏิบัติงานตามมาตรฐานด้านอื่น ๆ ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

พรรณศิริ กุลปวโรภาส (2549) ศึกษารูปแบบการปฏิบัติกิจกรรมตามมาตรฐานกระบวนการงานพยาบาลอาชีวอนามัยในสถานประกอบการ ของพยาบาลที่ปฏิบัติงานประจำอยู่ในสถานประกอบการในเขตกรุงเทพฯ และปริมณฑล ที่ขึ้นทะเบียนจากสำนักโรคจากการประกอบอาชีพและสิ่งแวดล้อม ปี พ.ศ. 2544-2549 พบว่า พยาบาลที่ปฏิบัติงานประจำอยู่ในสถานประกอบการในเขตกรุงเทพฯ และปริมณฑลส่วนใหญ่ มีผลการดำเนินการปฏิบัติกิจกรรมตามมาตรฐานกระบวนการงานพยาบาลอาชีวอนามัยอยู่ในระดับ ปานกลาง ร้อยละ 57.14 และมีผลการดำเนินการปฏิบัติกิจกรรมตามมาตรฐานกระบวนการงานพยาบาลอาชีวอนามัยอยู่ในระดับดี ร้อยละ 28.57 และอยู่ในระดับมาตรฐาน ร้อยละ 14.29 มาตรฐานกระบวนการพยาบาลอาชีวอนามัยที่มีการดำเนินงานได้น้อยกว่า 4 ใน 7 แห่ง ได้แก่ มาตรฐานด้านการบริหารองค์กรของหน่วยบริการสุขภาพ มาตรฐานการจัดหน่วยบริการสุขภาพ

ในสถานประกอบกิจการ มาตรฐานด้านการบริหารจัดการหน่วยบริการสุขภาพ มาตรฐานด้านการให้บริการในหน่วยบริการสุขภาพของสถานประกอบกิจการและมาตรฐานการจัดเก็บข้อมูลด้านสุขภาพอนามัยและความปลอดภัย และจากการศึกษาของ วราภรณ์ ไพสิฐศรีสวัสดิ์ (2547) ศึกษา มาตรฐานการปฏิบัติงานด้านการให้บริการอาชีวอนามัยของสถานบริการสาธารณสุขในพื้นที่ตรวจราชการกระทรวงสาธารณสุขเขต 5 ผลการศึกษา พบว่า โรงพยาบาลมีการจัดบริการอาชีวอนามัยและอาชีวเวชศาสตร์ตามมาตรฐานและเกณฑ์ชี้วัดกิจกรรม ภาพรวมส่วนใหญ่อยู่ในระดับปานกลาง (ร้อยละ 50.0) โดยด้านบริหารส่วนมากอยู่ในระดับต่ำ (ร้อยละ 47.2) ด้านวิชาการส่วนใหญ่อยู่ในระดับต่ำ (ร้อยละ 52.8) ด้านรักษาพยาบาลและฟื้นฟูสมรรถภาพส่วนใหญ่อยู่ในระดับต่ำ (ร้อยละ 63.8) ด้านส่งเสริมสุขภาพและป้องกันโรคส่วนมากอยู่ในระดับสูง (ร้อยละ 41.7) ด้านบุคลากรส่วนมากอยู่ในระดับสูง (ร้อยละ 44.4) สถานีอนามัยมีการจัดบริการอาชีวอนามัยและอาชีวเวชศาสตร์ภาพรวมส่วนใหญ่อยู่ในระดับต่ำ (ร้อยละ 57.6) โดยด้านบริหารส่วนใหญ่อยู่ในระดับต่ำ (ร้อยละ 58.2) ด้านวิชาการส่วนใหญ่อยู่ในระดับต่ำ (ร้อยละ 59.8) ด้านรักษาพยาบาลและฟื้นฟูสมรรถภาพส่วนใหญ่อยู่ในระดับปานกลาง (ร้อยละ 51.1) ด้านส่งเสริมสุขภาพและป้องกันโรคส่วนใหญ่อยู่ในระดับต่ำ (ร้อยละ 57.6) ด้านบุคลากรส่วนใหญ่อยู่ในระดับต่ำ (ร้อยละ 50.0) ปัญหาอุปสรรคในการนำมามาตรฐาน แนวทางปฏิบัติการให้บริการอาชีวอนามัยสำหรับสถานบริการสุขภาพ ในด้านบุคลากรไม่เพียงพอ ขาดความรู้ ประสบการณ์ในการดำเนินงานเครื่องมือวัสดุอุปกรณ์ไม่เพียงพอ ขาดความชัดเจนในเรื่องของนโยบาย ขาดวิธีการปฏิบัติงานที่ชัดเจน

จากการทบทวนเอกสาร แนวคิด ทฤษฎี และรายงานการวิจัยต่างๆพบว่างานวิจัยเกี่ยวกับการปฏิบัติงานตามมาตรฐานการพยาบาลอาชีวอนามัยนั้นไม่มีเลย ซึ่งในปัจจุบันพบว่าประชากรวัยแรงงานส่วนใหญ่ปฏิบัติงานในสถานประกอบการ มีการดำเนินชีวิตที่มีภาวะเสี่ยงต่าง ๆ ทั้งด้านร่างกาย จิตใจและสังคม พยาบาลเป็นส่วนหนึ่งในการดูแลพนักงานที่ปฏิบัติงานในสถานประกอบการ การปฏิบัติถ้ามีมาตรฐานในการดำเนินงานก็จะทำให้พนักงานได้รับสวัสดิภาพทุก ๆ ด้าน ให้มีความครอบคลุมมาตรฐานการพยาบาลอาชีวอนามัยเป็นมาตรฐานที่พยาบาลที่ปฏิบัติงานในสถานประกอบการต้องทราบและปฏิบัติเพราะในมาตรฐานจะมีเกณฑ์ในการปฏิบัติงาน ผลลัพธ์ และการตรวจสอบเพื่อให้บรรลุมาตรฐาน จะทำให้ทราบว่ามาตรฐานการปฏิบัติงานข้อใดที่ไม่สามารถปฏิบัติได้ และมีแนวทางอย่างไรที่จะปฏิบัติงานให้ได้ตามมาตรฐาน ซึ่งการศึกษาวิจัยครั้งนี้จะทำให้ทราบถึงข้อมูลการปฏิบัติงานของพยาบาลในสถานประกอบการขนาดกลางกับขนาดใหญ่ และการปฏิบัติงานของพยาบาลในสถานประกอบการแตกต่างกันเช่นไร และข้อมูลที่ได้นำไปให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องพิจารณาข้อมูลการปฏิบัติงานตามมาตรฐานการพยาบาลอาชีวอนามัยเข้าสู่กฎหมายเพื่อบังคับใช้ต่อไป